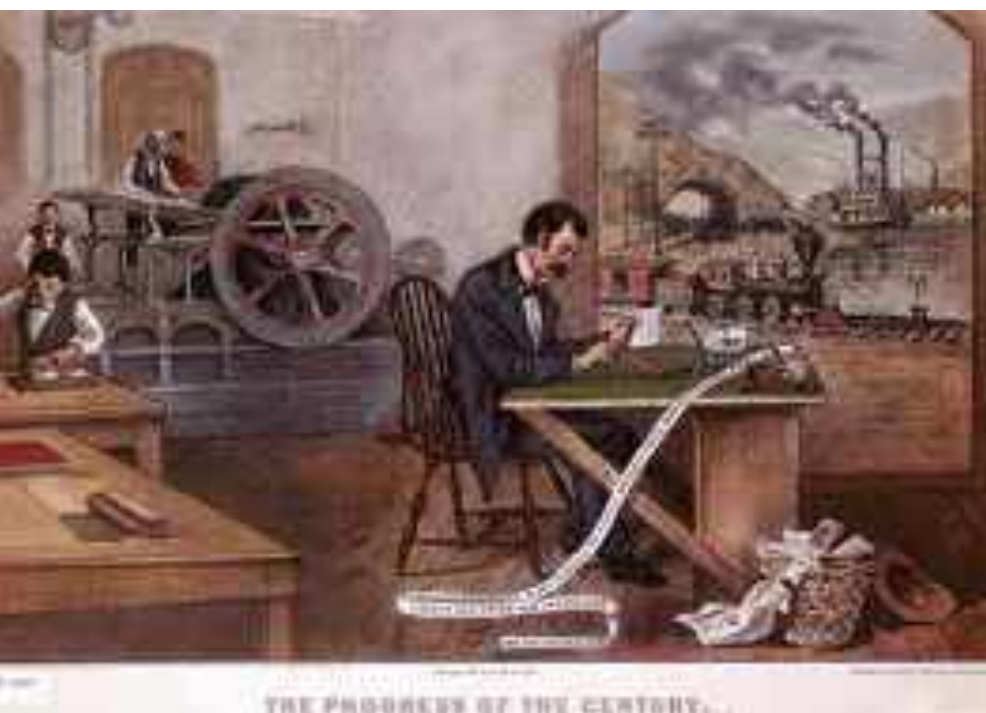

ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ'
ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Σχεδιαγράμματ

Επιμέλεια
Γεωργάκη Σωτηρία

ΤΡΟΠΟΙ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Πηγές ονομάζουμε στην ιστορία τα ίχνη που αφήνει πίσω της η ανθρωπότητα στην εξελικτική της πορεία. Από αυτά τα κατάλοιπα του παρελθόντος ο ιστορικός προσπαθεί ν' ανασυνθέσει το παρελθόν και να το ερμηνεύσει. Πηγή για την ιστορία μπορεί ν' αποτελέσει ένα νόμισμα, μία φωτογραφία, ένα οικοδόμημα, ένα εργαλείο, ένα γραμματόσημο, ένας χάρτης, μία εφημερίδα, ένα κρατικό έγγραφο, μία αυτοβιογραφία, ένα γλυπτό, ένα ημερολόγιο, ένα εργαλείο, ένα ιστορικό βιβλίο ή άρθρο και πολλά άλλα.

Τις ιστορικές πηγές μπορούμε να τις διακρίνουμε σε γραπτές και μη γραπτές, σε ομιλούσες (εκτός απ' τις γραπτές ομιλούσες είναι όλες όσες χρησιμοποιούν έναν κώδικα επικοινωνίας, μια «γλώσσα», όπως ένα μουσικό κομμάτι ή ένας πίνακας ζωγραφικής) και βουβές. Επίσης μπορούμε να τις χωρίσουμε σε πρωτογενείς και δευτερογενείς. **Πρωτογενείς ή άμεσες** πηγές ονομάζουμε όλα τα στοιχεία-ίχνη του παρελθόντος που δεν είναι επεξεργασμένα από κάποιο ιστορικό μελετητή και μας έρχονται αυτούσια, ενώ **δευτερογενείς ή έμμεσες** ονομάζουμε τις πληροφορίες για το παρελθόν που μας δίνει κάποιος ως ιστορικές γνώσεις.

Δώστε ένα παράδειγμα πρωτογενούς πηγής και ένα παράδειγμα δευτερογενούς πηγής για τους ελληνοπερσικούς πολέμους

Έτσι, ενώ το γεγονός είναι τετελεσμένο στο παρελθόν οι ερμηνείες του είναι ανοιχτές στο παρόν και στο μέλλον, αφού μπορούμε να δούμε το ίδιο γεγονός από διαφορετική οπτική γωνία ή να προκύψουν νέα στοιχεία, νέες πηγές γι' αυτό στο παρόν ή το μέλλον.

Δώστε ένα παράδειγμα διαφορετικής ερμηνείας ενός ιστορικού γεγονότος

Για να επεξεργαστώ μια πηγή :

Πρώτα κάνουμε *ανάγνωση και λεξιλογική εξομάλυνση* της πηγής. Βρίσκουμε πραγματολογικά στοιχεία, διευκρινίζουμε ιστορικούς όρους, την ορολογία.

Τι είδους είναι η πηγή
Ποιος είναι ο δημιουργός της
Το χρόνο (πηγή σύγχρονη ή μεταγενέστερη με τα γεγονότα)
Το σκοπό της συγγραφής
Ποιες είναι οι συνθήκες κάτω από τις οποίες γράφτηκε η πηγή
Ένταξη πηγής στο ιστορικό πλαίσιο.
Σχέση συγγραφέα με τα ιστορούμενα γεγονότα
Προέλευση πηγών
Αναζήτηση κινήτρων και προθέσεων του δημιουργού
Διάκριση σχολίων-γεγονότων.
Συγκέντρωση πληροφοριών-δεδομένων της πηγής (υπογραμμίζουμε στο παράθεμα τις πληροφορίες που θα αξιοποιήσουμε.
Αφού έχουμε διαβάσει την πηγή προσπαθούμε να τη συνδέσουμε με την ιστορική αφήγηση.
Αν έχουμε δύο πηγές που προσεγγίζουν το θέμα από διαφορετικές οπτικές, τότε εντοπίζουμε τις ομοιότητες και τις διαφορές και βγάζουμε ιστορικά συμπεράσματα.
Απαντάμε γραπτά σε ερώτηση που σχετίζεται με το παράθεμα

ΔΟΜΗ

1.Πρόλογος: Κάνουμε μια σύντομη αναφορά στο είδος του παραθέματος (δημοσίευμα τύπου, είδος πηγής, επίσημο έγγραφο κ.λ.π.) και μια σύντομη εισαγωγή στο γεγονός με το οποίο θα ασχοληθούμε (χρόνος, τόπος, πρόσωπα, ορισμοί κ.λ.π.)
2.Κύριο μέρος: Απαντάμε στην ερώτηση ή στο υποερώτημα με αναφορές τόσο στην ιστορική αφήγηση όσο και στα παραθέματα με 2 τρόπους:

α) Ξεχωρίζω τα στοιχεία της ιστορικής αφήγησης από τα στοιχεία του παραθέματος.

β) Συνδυάζω τα σχετικά στοιχεία της ιστορικής αφήγησης με τα αντίστοιχα του παραθέματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Κάθε φορά που αντλώ στοιχεία από το παράθεμα το δηλώνω με ανάλογες φράσεις, όπως: «το παράθεμα συμπληρώνει την ιστορική αφήγηση...», « το παράθεμα επιβεβαιώνει την ιστορική αφήγηση ...», «το παράθεμα έρχεται σε αντίθεση με την ιστορική αφήγηση...», «το παράθεμα κάνει σαφέστερη την ιστορική αφήγηση... |

3.Επίλογος: Ανακεφαλαίωση-Συμπεράσματα

Ιδιαίτερα για μια δευτερογενή πηγή: δίνω προσοχή στο δημιουργό της και στις πηγές που αυτός χρησιμοποίησε. Ο δημιουργός της ως πρόσωπο έχει τα πιστεύω του , συγκεκριμένη παιδεία και κατγωγή, τα βιώματα ,τα ατομικά και εθνικά του συμφέροντα και ίσως τις προκαταλήψεις του και τη μεθοδολογία του , που επηρεάζουν την αντικειμενικότητα των πληροφοριών που δίνει. Η στήριξή του σε ελλιπείς ή μεροληπτικές πηγές , έστω και χωρίς τη πρόθεση ή την επίγνωση του , οδηγεί πάλι στην αναξιопιστία της εξεταζόμενης πηγής.

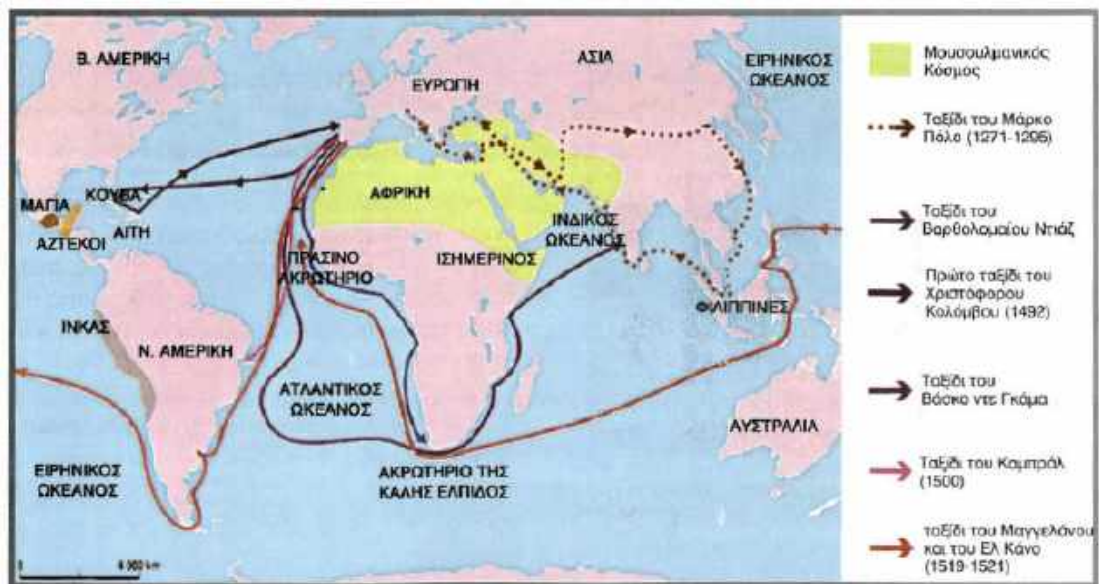
Τότε πως μπορούμε να μιλάμε
για αντικειμενική ιστορία ή για
ιστορική αλήθεια;

ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Χρόνος συγγραφής πηγής	
Χρόνος γεγονότος	
Αξιοπιστία πηγής	
Πληροφορίες πηγής	
Σχόλια συγγραφέα-ιστορικού	
Σχέση με ιστορική αφήγηση	

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

1. Ποιο είναι το θέμα που επεξεργαστήκατε;

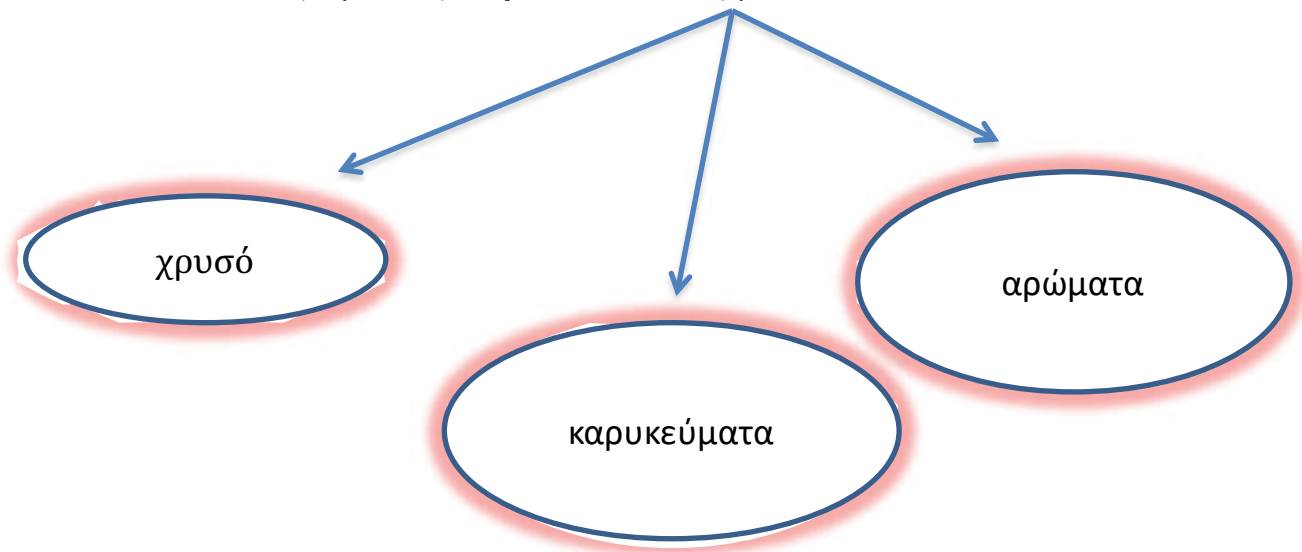

Χάρτης του κόσμου πριν της ανακαλύψεως. Μέχρι τα μέσα του 15ου αιώνα οι κάτοικοι στη δυτική Ευρώπη πίστευαν ότι ο τόπος τους ήταν το κέντρο του κόσμου. Γνώριζαν επίσης τον αραβοϊσλαμικό κόσμο, αφού οι μουσουλμάνοι ήταν γείτονες και παλιοί αντίπαλοι, με τους οποίους είχαν εμπορικές σχέσεις. Πέρα όμως από τις μουσουλμανικές χώρες, απλωνόταν ένας κόσμος άγνωστος και γεμάτος μυστήριο. Μεταξύ των ετών 1450--1460, Μόντενα (Ιταλία), Βιβλιοθήκη Εστένσε

ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

- Ήδη από **το τέλος του μεσαίωνα** ευρωπαίοι έμποροι,
- όπως ο βενετός **Μάρκο Πόλο**, αναζητούσαν:

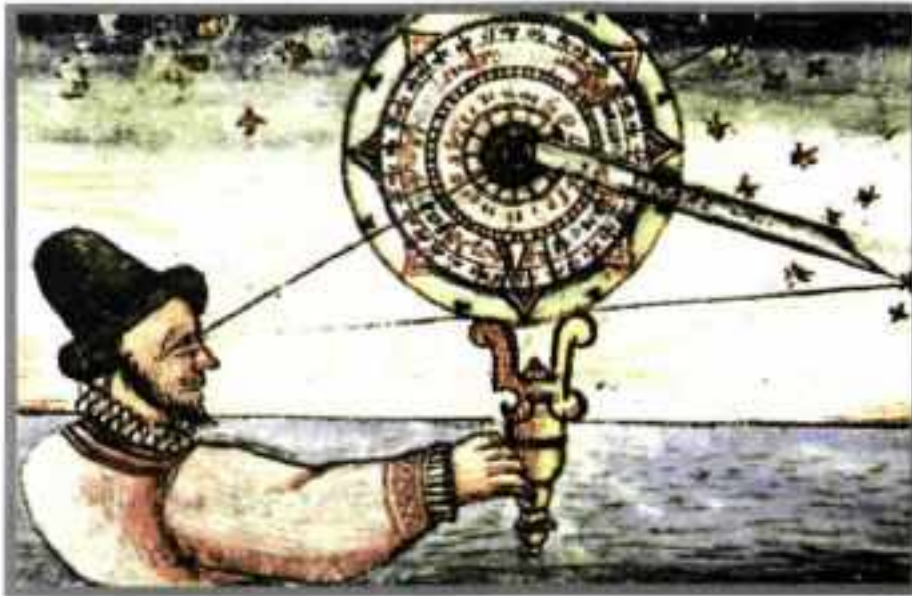

Όμως, η αποκοπή του δρόμου αυτού, κατά το 15ο αι., αρχικά ❶ από τους Άραβες και ύστερα ❷ από τους Οθωμανούς ανάγκασε → τους Ευρωπαίους να αναζητήσουν πρόσβαση στις αγορές της Ανατολής από τη θάλασσα.

Κίνητρα των ανακαλύψεων:

- α. Πρωτίστως Οικονομικά: το εμπόριο.
- β. Πολιτικά:
οι φιλοδοξίες των ηγεμόνων.
- γ. Θρησκευτικά:
 - η διάδοση του χριστιανισμού.
- δ. Επιστημονικά:
η ροπή του ανθρώπου προς τη γνώση.

Αστρολάβος

Καραβέλα

Νέα τεχνικά μέσα

ως προϋποθέσεις των ανακαλύψεων:

Από το 13ο αι. τα ταξίδια άρχισαν να γίνονται σταδιακά ευκολότερα και ασφαλέστερα χάρη σε μια σειρά νέων τεχνικών μέσων:

- **Πυξίδα**

Όργανο προσανατολισμού, με την ιδιότητα της μαγνητικής βελόνας να έλκεται πάντοτε προς το βορρά.

- **Αστρολάβος:**

Όργανο προσδιορισμού γεωγραφικού πλάτους με βάση την παρατήρηση των άστρων.

- **Πορτολάνοι:**

Ναυτικοί χάρτες

- **Καραβέλα**

Νέος τύπος πλοίου που συνδύαζε

❶ χωρητικότητα,

❷ ταχύτητα και ❸ ασφάλεια.

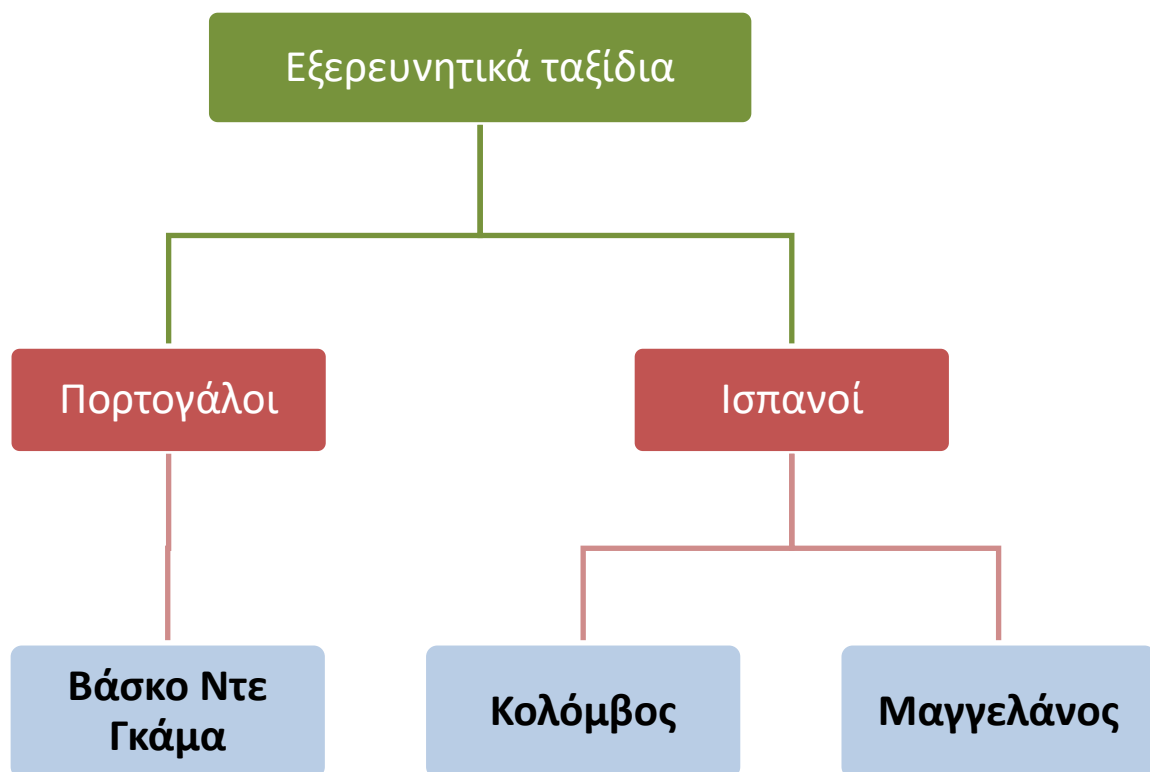
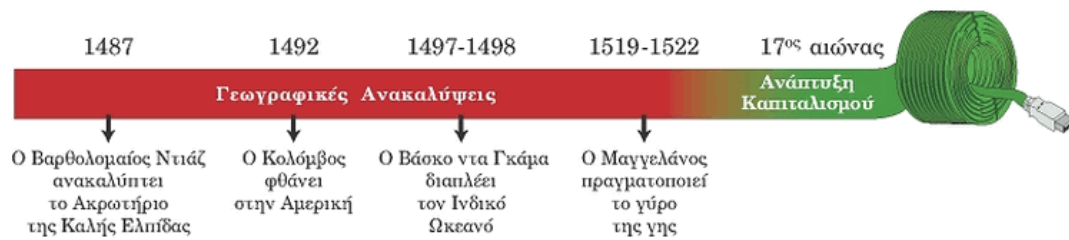
- Νέα αντίληψη:

Για τη σφαιρικότητα της γης.

Πορτολάνος

ΤΑ ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ

- Χριστόφορος Κολόμβος (1451-1506)**
 Γενουάτης θαλασσοπόρος στην υπηρεσία του βασιλιά της Ισπανίας, πεπεισμένος ότι η γη είναι σφαιρική, επιχείρησε να φθάσει στην Ασία πλέοντας δυτικά. έκανε τέσσερα εξερευνητικά ταξίδια (1492-1504) ανακάλυψε νησιά και ηπειρωτικές περιοχές της κεντρικής Αμερικής. Αγνοούσε ότι ανακάλυψε νέα ήπειρο → Ο ίδιος όμως πίστευε ότι είχε φτάσει στις Ινδίες.

▲ Χάρτης του ταξιδιού του Χριστόφορου Κολόμβου στην Αμερική. Το 1492 ο γενοβέζος Χριστόφορος Κολόμβος που πίστευε (όπως και άλλοι) ότι η γη είναι στρογγυλή ξεκινάει, για χάρη των Ισπανών βασιλιάδων, να φτάσει στις Ινδίες, από τα δυτικά. Δύο μήνες αργότερα έφτασε στις Μπαχάμες. Επειδή νόμιζε ότι βρισκόταν στις Ινδίες ονόμασε τους κατοίκους «Ινδιάνους». Ανάμεσα στο 1493 και στο 1504 έκανε τρία ακόμη ταξίδια χωρίς να γνωρίζει ότι ανακάλυψε μια νέα ήπειρο: την Αμερική. Την ονόμασαν έτσι για να τιμήσουν τον **Αμέρικο Βεσπούτσι**, έναν άνδρα από τη Φλωρεντία που συνόδευε τον Κολόμβο. Αυτός ήταν που στο τρίτο τους ταξίδι κατάλαβε ότι δεν είναι οι Ινδίες αλλά μια νέα ήπειρος.

- Αποκορύφωμα των ανακαλύψεων υπήρξε ο πρώτος περίπλους (1519-1522) της γης από το Φερδινάνδο Μαγγελάνο (1480-1521),
 - Πορτογάλο στην υπηρεσία του βασιλιά της Ισπανίας.
- Έτσι αποδείχθηκε για πρώτη φορά ότι η γη είναι σφαιρική.

Η ΓΕΝΝΗΣΗ

ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

- **Πορτογάλοι κι Ισπανοί**

κατέκτησαν με τη **βία** τις περιοχές που ανακάλυψαν.

Αφού μετέτρεψαν με τον τρόπο αυτό τις νέες χώρες σε **αποικίες**, τις μοίρασαν μεταξύ τους με τη **Συνθήκη της Τορντεζίλας (1494)**.

- **Συνέπειες**

Οι Ισπανοί επιδεικνύοντας **απάνθρωπη σκληρότητα**, εξαφάνισαν τους **προκολομβιανούς πολιτισμούς** της κεντρικής και νότιας Αμερικής.

Δημιουργήθηκαν δύο αποικιακές αυτοκρατορίες: πορτογαλική και ισπανική.

Τέλη 16ου αι. Ολλανδία, Αγγλία και Γαλλία διεκδικούν μερίδιο από τις αποικίες

➔ ανταγωνισμοί και συγκρούσεις των ευρωπαϊκών χωρών.

Η ΕΥΡΩΠΗ

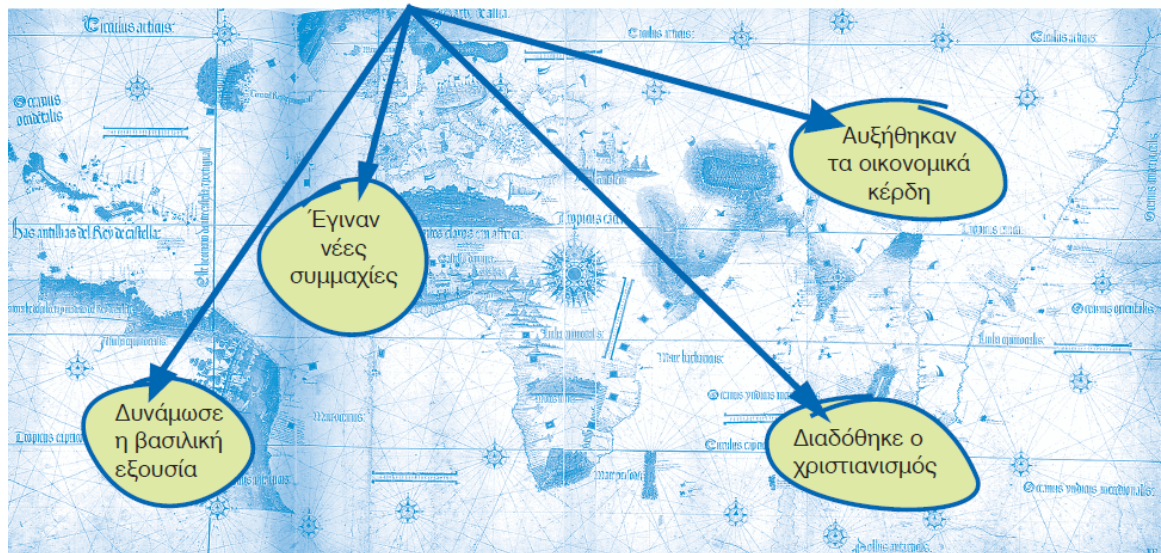
ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Οι ανακαλύψεις → προκάλεσαν ριζικές μεταβολές σε όλο τον κόσμο

• α) Αποτελέσματα για την Ευρώπη:

- 1) Μετατοπίστηκε το κέντρο της οικονομίας από τη **Μεσόγειο** στον **Ατλαντικό** και τη **Βόρεια Θάλασσα**.
- 2) **Νέα λιμάνια (Σεβίλλης, Λισσαβόνας, Αμβέρσας)** απέκτησαν μεγαλύτερη οικονομική σπουδαιότητα από εκείνα της Βενετίας και της Γένοβας.
- 3) Η εισαγωγή **χρυσού** και **αργύρου** στην Ευρώπη → διεύρυνε τις ανταλλαγές και δημιούργησε νέες οικονομικές δραστηριότητες (εμπορικές, τραπεζικές).
- 4) Από τις νέες οικονομικές δραστηριότητες επωφελήθηκε η **αστική τάξη**.
- 5) Η γνωριμία με νέους πολιτισμούς κλόνισε τις προκαταλήψεις και τις παλιές αξίες.
- 6) Αναπτύχθηκαν ποικίλοι επιστημονικοί κλάδοι: **γεωγραφία, αστρονομία, ζωολογία, βοτανική, εθνολογία** κ.ά.

Με τις ανακαλύψεις:

Η ανακάλυψη της Αμερικής ήταν επανάσταση για την οικονομία στην Ευρώπη.

Τα εμπορικά καράβια φέρνουν στη δυτική Ευρώπη νέα προϊόντα:

- **ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ**
- **ΠΑΤΑΤΑ**
- **ΝΤΟΜΑΤΑ**
- **ΚΑΠΝΟ**
- **ΚΑΚΑΟ**

- Για τους λαούς των νέων χωρών οι επιπτώσεις των Ανακαλύψεων ήταν αρνητικές.

Οι Ευρωπαίοι επιδόθηκαν: ❶ στην εντατική **εκμετάλλευση** των πλουτοπαραγωγικών πηγών σε βάρος των **ιθαγενών**

❷ επέβαλαν την αρχή των άνισων ανταλλαγών.

Συγχρόνως θεώρησαν ❸ τους μη ευρωπαϊκούς λαούς ως υποδεέστερους και εκμεταλλεύσιμους.

- ΙΘΑΓΕΝΕΙΣ

δουλεία
αποικιοκρατία
υπανάπτυξη
φτώχεια

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

Τι είναι η αναγέννηση;

- 15^{ος} - 16^{ος} αι: εκδηλώνεται στον ευρωπαϊκό χώρο ένα **καλλιτεχνικό και πνευματικό κίνημα**
 - η **Αναγέννηση**
- κύριο χαρακτηριστικό της η **αναβίωση των αξιών της κλασικής αρχαιότητας**
 - για τη θεμελίωση ενός καινούριου κόσμου

Η νέα εικόνα του κόσμου

- στον **μεσαίωνα** κυριαρχούν:
 - η συνεχής μέριμνα για τη σωτηρία της ψυχής
 - η αποχή από τις χαρές της ζωής
 - η ιδέα της ματαιότητας
- στην **Αναγέννηση**:
 - η κριτική σκέψη
 - η εξέλιξη
 - οι επιστήμες
 - η ιδέα της προόδου

Ποια ήταν η κοιτίδα των εξελίξεων;

- οι ακμαίες οικονομικά πόλεις της Ιταλίας:
 - **Φλωρεντία - Ρώμη - Βενετία - Μιλάνο**
- οι πνευματικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες ενθαρρύνονται από **μαικήνες** της εποχής:
 - οι **Μέδικοι** της Φλωρεντίας οι **Σφόρτσα** του Μιλάνου & ο **πάπας Ιούλιος Β΄**

Ανθρωπισμός

- ο άνθρωπος της Αναγέννησης στράφηκε στον **ελληνορωμαϊκό πολιτισμό** προκειμένου να αντλήσει τον αναγκαίο πνευματικό εξοπλισμό
 - μελετά, μεταφράζει & σχολιάζει συστηματικά τους αρχαίους συγγραφείς
 - η στροφή αυτή ονομάστηκε **ανθρωπισμός**

Ανθρωπιστές

- ταξιδεύουν σε ολόκληρη την Ευρώπη, δημιουργώντας ένα δίκτυο πολιτισμού => **Πολιτεία των Γραμμάτων**
- έχουν βαθύ θρησκευτικό αίσθημα
- ασκούν κριτική στις μεσαιωνικές αντιλήψεις
- αγωνίζονται για μια καλύτερη κοινωνία
- γράφουν στη λατινική, αλλά υπερασπίζονται τις **εθνικές γλώσσες** στις οποίες συνθέτουν πολλά από τα έργα τους

Διανοούμενοι

- ο **Έρασμος 1467-1536** κορυφαίος Ελληνιστής,
 - σατιρίζει επικριτικά τις καταχρήσεις της Εκκλησίας (**Μωρίας Εγκώμιον, 1509**)
 - μάχεται υπέρ μιας ειρηνικής Ευρώπης
 - αποδίδει εξαιρετική σημασία στην παιδεία
- προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται:
 - ο **Φρανσουά Ραμπελαί (Πανταγκρουέλ 1532)**
 - ο **Τόμας Μορ 1478-1535** οραματίζεται μια **ιδανική πολιτεία** όπου θα βασιλεύουν η ειρήνη, η ισότητα και η ανεκτικότητα (**Ουτοπία, 1516**)

Ο οικουμενικός άνθρωπος

- οι ανθρωπιστές πιστεύουν ότι ο άνθρωπος πρέπει να επιδίδεται σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας
 - μια **πολυδιάστατη προσωπικότητα** με πνευματικά, ψυχικά και σωματικά χαρίσματα, τον οικουμενικό άνθρωπο **homo universalis**
 - καθορίζει ο ίδιος με τη γνώση και τον προσωπικό του αγώνα το πεπρωμένο του

Ο ρόλος των Ελλήνων λογίων

- οι ανθρωπιστικές σπουδές ενισχύθηκαν με την παρουσία σημαντικών ελλήνων λογίων στη Δύση πριν και μετά την άλωση
- πρόβαλαν τα ελληνικά γράμματα με το διδακτικό και εκδοτικό τους έργο

- ενίσχυσαν το ενδιαφέρον για την έκδοση αρχαίων ελληνικών κειμένων και τη συλλογή αρχαίων χειρογράφων από βιβλιοθήκες και ηγεμόνες

Να καταγράψετε τους σημαντικότερους εκπροσώπους του ανθρωπισμού.

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

- A. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία βρίσκεται σε κρίση
- B. Οι φωνές διαμαρτυρίας πληθαίνουν

Ο ρόλος των ανθρωπιστών

- ❖ **Καταδικάζουν** τις πρακτικές της Εκκλησίας και τις δεισιδαιμονίες του λαού
- ❖ **Αντιπροτείνουν:**
 - ✓ μια ειλικρινή πίστη βασισμένη στο αληθινό μήνυμα του Χριστού
 - ✓ άμεση επαφή με το θείο λόγο μέσω των μεταφράσεων της Αγίας Γραφής σε λαϊκή γλώσσα και χωρίς τη μεσολάβηση της επίσημης ερμηνείας των ιερών κειμένων από την Εκκλησία

Μαρτίνος Λούθηρος

Ο Μαρτίνος Λούθηρος το 1517 θυροκολλά τις περίφημες 95 Θέσεις του στην είσοδο της εκκλησίας του κάστρου της Wittenberg και ανακοινώνει πως είναι έτοιμος να τις υποστηρίξει δημόσια

- ❖ 32. Όσοι πιστεύουν πως μπορούν να είναι βέβαιοι για τη σωτηρία τους επειδή αγόρασαν συγχωροχάρτια, θα είναι καταραμένοι αιώνια, μαζί με τους δασκάλους τους.
- ❖ 45. Οι Χριστιανοί πρέπει να διδαχθούν ότι, όποιος βλέπει κάποιον που έχει ανάγκη και τον προσπερνά, αλλά ωστόσο δίνει χρήματα για την αγορά συγχωροχαρτιών, δεν εξαγοράζει την παπική άφεση αλλά την οργή του Θεού.
- ❖ 37. Κάθε αληθινός Χριστιανός, είτε ζωντανός είτε νεκρός, συμμετέχει σε όλες τις ευλογίες του Χριστού και της εκκλησίας, και αυτή η συμμετοχή του χορηγείται από τον Θεό, ακόμη και χωρίς να κατέχει συγχωροχάρτι.

Η απολογία του τελείωσε με τα εξής λόγια:

«Εάν δε με πείσουν, με επιχειρήματα από την Αγία Γραφή ή με αδιάσειστη λογική, δεν μπορώ να αναιρέσω τις θέσεις μου, γιατί δεν πιστεύω στο αλάθητο του πάπα, ούτε στο αλάθητο των συνόδων, γιατί όλοι γνωρίζουν ότι πολλές φορές και οι πάπες και οι σύνοδοι έχουν σφάλει και έχουν πέσει σε αντιφάσεις. Εγώ έχω πειστεί από τα βιβλικά επιχειρήματα που έχω ήδη αναφέρει, και είμαι απόλυτα ενωμένος με το λόγο του Θεού. Δεν μπορώ και δε θέλω να ανακαλέσω τίποτα, γιατί δεν είναι ορθό, και αντίθετα είναι επικίνδυνο να πράττει κανείς αντίθετα με τη φωνή της συνείδησής του. Ο Θεός ας με βοηθήσει. Αμήν».

- ❖ Ο αυτοκράτορας Κάρολος Ε΄ αφορίζει το Λούθηρο, αλλά αυτός καίει δημόσια το σχετικό έγγραφο, τη βούλα
- ❖ Η διδασκαλία του Λούθηρου διαδίδεται στη Γερμανία
- ❖ Ο αυτοκράτορας Κάρολος Ε΄ αποκηρύσσει το Λουθηρανισμό
- ❖ Ακολουθεί γενικευμένη συμπλοκή των οπαδών του Λούθηρου και των οπαδών του βασιλιά
- ❖ Η σύρραξη τερματίζεται με την υπογραφή της Ειρήνης της Αυγούστας

Η ειρήνη της Αυγούστας

- ❖ Ο Λουθηρανισμός αναγνωρίζεται ως νόμιμο δόγμα
- ❖ Ο κάθε ηγεμόνας αποκτά το δικαίωμα επιβολής του δόγματος που αυτός επιθυμεί στους υπηκόους του
- ➔ Η Γερμανία διαιρείται σε κρατίδια **ρωμαιοκαθολικά και διαμαρτυρόμενα**

Η διάδοση της μεταρρύθμισης

- ❖ Η μεταρρύθμιση διαδίδεται και σε άλλες χώρες με διάφορες παραλλαγές
- ❖ Στη Γαλλία εκπρόσωπος είναι ο **Καλβίνος** και οι οπαδοί του ονομάζονται Καλβινιστές ή Ουγενότοι
- ❖ Ακολουθούν αιματηρές συγκρούσεις
- ❖ Η **νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου** αναφέρεται στη σφαγή των Γάλλων προτεσταντών (Ουγενότων) από τους Καθολικούς στο Παρίσι στις 24 Αυγούστου 1572, ανήμερα του Αγίου Βαρθολομαίου. Η σφαγή αυτή επεκτάθηκε χρονικά στην πρωτεύουσα και τις επόμενες εβδομάδες σε πληθώρα πόλεων της γαλλικής επαρχίας.
- ❖ Προτεστάντες ευγενείς κυνηγήθηκαν από το ανάκτορο του Λούβρου και σφαγιάστηκαν στους δρόμους του Παρισιού.
- ❖ **Πρωινό στις πύλες του Λούβρου**, πίνακας του 19ου αιώνα. Διακρίνεται στα μαύρα η Αικατερίνη των Μεδίκων.

Διάταγμα της Νάντης

Αναγνωρίζεται το δικαίωμα των Καλβινιστών να ασκούν ελεύθερα τη λατρεία τους υπό ορισμένες προϋποθέσεις

Αντίδραση της Ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας

- ❖ Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία οργανώνει τη δική της μεταρρύθμιση , την **Αντιμεταρρύθμιση**
Σύνοδος του **Τρέντο** (1545 – 1563)

Τα μέτρα της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας κατά της Μεταρρύθμισης

- ❖ **Τα μοναχικά τάγματα** (Αναδιοργανώθηκαν τα μοναχικά τάγματα και ιδρύθηκαν νέα, που είχαν ως αποστολή να ενισχύσουν και να διαδώσουν τη ρωμαιοκαθολική πίστη. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούσαν διάφορα μέσα, όπως ήταν η ιδεολογική διαφώτιση (προπαγάνδα), η ίδρυση και η διαχείριση σχολείων, νοσοκομείων και η έκδοση βιβλίων)
- ❖ **Ιερά Εξέταση** (Η Ιερά Εξέταση απετέλεσε το κύριο κατασταλτικό μέτρο εναντίον των αιρέσεων. Αποτελούσε έναν ανακριτικό μηχανισμό, που είχε, σε συνεργασία με την κοσμική εξουσία, το δικαίωμα εξέτασης των υπόπτων για αίρεση, υποβάλλοντάς τους ακόμα και σε βασανιστήρια. Όσοι κρίνονταν ένοχοι και καταδικάζονταν σε θάνατο καίγονταν πάνω στην πυρά)
- ❖ **Λογοκρισία** (Η συμβολή της τυπογραφίας στη διάδοση των μεταρρυθμιστών ιδεών είχε αποφασιστική σημασία. Για το λόγο αυτό συγκροτήθηκε ένα συμβούλιο λογοκρισίας των βιβλίων που συνέτασσε κατάλογο απαγορευμένων βιβλίων (*Index Librorum Prohibitorum*)).
- ❖ **Μπαρόκ** (Χαρακτηριστικό Γνώρισμα: Επιβλητικοί ναοί με πλούσιο διάκοσμο / Σκοπός: προβολή της δύναμης της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας)

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- ❖ Πνευματική διαίρεση της Ευρώπης
- ❖ Σφυρηλάτηση εθνικής συνείδησης (Τριακονταετής Πόλεμος)
- ❖ Δημιουργία προϋποθέσεων για εξέλιξη των επιστημών και εκδημοκρατισμό των θεσμών

1. Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

α. Εξελίξεις στην Ευρώπη (17^{ος} -18^{ος} αι.)

Σημαντικές μεταβολές στην Ευρώπη κατά το 18^ο αι.:

- **Αύξηση πληθυσμού**
- **Αγροτική επανάσταση:**
 - δημιουργία μεγάλων αγροκτημάτων,
 - εφαρμογή νέων μεθόδων καλλιέργειας,
 - επέκταση της χρήσης μηχανημάτων.
- **Ανάπτυξη εμπορίου** ανάμεσα στην Ευρώπη, την Αφρική και την Αμερική (τριγωνικό εμπόριο) = μεγάλη συγκέντρωση κεφαλαίων από τους Ευρωπαίους επιχειρηματίες.

Τι σημαίνει ο όρος «βιομηχανική επανάσταση»;

- Ποια υπήρξαν τα αίτια της;

- **Βιομηχανική επανάσταση:** Δημιουργία μεγάλων εργοστασίων για τη μαζική παραγωγή μεταποιημένων προϊόντων με τη χρήση μηχανών.
- **Αίτια:**

- Ύπαρξη επιχειρηματιών με κεφάλαια,
- Ύπαρξη χιλιάδων ανέργων αγροτών, οι οποίοι λόγω της χρήσης μηχανών στην αγροτική παραγωγή είχαν καταφύγει στις πόλεις ψάχνοντας για δουλειά,
- Δημιουργία νέων μηχανών.

Να περιγράψετε τις κοινωνικές συνθήκες και την πολιτική κατάσταση στην Ευρώπη του 18^{ου} αι.

★ Κοινωνικές μεταβολές:

- Ενίσχυση αστικής τάξης,
- Προσπάθεια των αριστοκρατών να διατηρήσουν τα προνόμιά τους,
- Άθλιες συνθήκες για τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα.

★ Πολιτική κατάσταση:

Κυριαρχούσε **απόλυτη μοναρχία**, με εξαίρεση τη **Μ. Βρετανία**, όπου τα μέλη των οικονομικά ισχυρότερων τάξεων είχαν αποσπάσει πολιτικά δικαιώματα με την **Ένδοξη Επανάσταση (1688)**.

Ποιες εξελίξεις δρομολογούνται στην Επιστήμη;

Επιστήμη: Πρόοδος φυσικών επιστημών από το 17^ο αι.

Διακρίνονται:

- **-Φράνσις Μπέικον:** Κάθε επιστημονική θέση πρέπει να επαληθεύεται με πείραμα.
- **-Ρενέ Ντεκάρτ:** Η συστηματική αμφιβολία οδηγεί στην πραγματική γνώση.
- **Τζον Λοκ:** Οι άνθρωποι έχουν απαραβίαστα φυσικά δικαιώματα ζωής, ελευθερίας, περιουσίας.
- **Ισαάκ Νιούτον:** Θεωρία παγκόσμιας έλξης και λειτουργίας του σύμπαντος με βάση φυσικούς νόμους.

Να κάνετε την αντιστοίχιση:

A. Βιομηχανική Επανάσταση	1. Σε όλα σχεδόν τα κράτη η εξουσία ήταν συγκεντρωμένη στα χέρια του βασιλιά.
B. Αστική τάξη	2. Η ανάπτυξή τους άνοιγε το δρόμο για την απελευθέρωση από τις προλήψεις του Μεσαίωνα.
Γ. Απόλυτη μοναρχία	3. Βιομήχανοι, τραπεζίτες, μεγαλέμποροι ενίσχυαν διαρκώς τη θέση τους.
Δ. Φυσικές επιστήμες	4. Η χρήση των μηχανών για την αύξηση της παραγωγής αγαθών.
Ε. Φράνσις Μπέικον	5. Επαγωγική μέθοδος, νόμος παγκόσμιας έλξης, το σύμπαν λειτουργεί με βάση φυσικούς νόμους

Στ. Ρενέ Ντεκάρτ	6. Οι άνθρωποι έχουν απαραβίαστα δικαιώματα ζωής, ελευθερίας, περιουσίας.
Ζ. Τζον Λοκ	7. Συστηματική αμφιβολία ο μόνος δρόμος προς τη γνώση.
Η. Ισαάκ Νιούτον	8. Κάθε επιστημονική θέση πρέπει να επαληθεύεται με πείραμα.

B. ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

► Τι είναι διαφωτισμός και ποιες είναι οι βασικές του θέσεις;

Πρόκειται για ευρωπαϊκό κίνημα με βασικές θέσεις:

- την απόρριψη κάθε αυθεντίας
- την κριτική κάθε υφιστάμενης γνώσης
- Την αποδοχή της λογικής ως του μόνου ασφαλούς τρόπου ερμηνείας του κόσμου
- την πεποίθηση ότι ο άνθρωπος μπορεί να προοδεύει διαρκώς.

► Πού και πότε εμφανίστηκε ο Διαφωτισμός; - Ποιοι υπήρξαν οι κορυφαίοι εκπρόσωποί του;

- Πρωτοεμφανίστηκε στην Αγγλία, στα τέλη του 17^{ου} αιώνα.
- Εδραιώθηκε στη Γαλλία το 18ο αι. και εξαπλώθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο.
- Κορυφαίοι διαφωτιστές: Ρουσό, Βολτέρος, Μοντεσκιέ, Ντιντερό

γ. Γιατί ο Διαφωτισμός υπήρξε πολιτικό κίνημα;

- ✓ Μέσα από το Διαφωτισμό η αστική τάξη διεκδίκησε τα επιχειρήματα που θα τεκμηρίωναν το δικαίωμά της να ασκήσει εξουσία.

► Τι είναι τα «φυσικά δικαιώματα» που διακήρυξε ο Διαφωτισμός;

- ζωής
- ιδιοκτησίας
- ισονομίας
- ελευθερία σκέψης και έκφρασης

τα οποία δεν μπορεί να καταργήσει καμιά εξουσία.

- Τα ονόμασε φυσικά, καθώς προκύπτουν από την ιδιότητα του ανθρώπου και μόνο.

3. Διαφωτισμός και πολιτική

α. Οι απόψεις του Τζον Λοκ

Αν ένας ηγεμόνας χρησιμοποιεί την εξουσία του εναντίον του λαού του [...], τότε ο λαός έχει το δικαίωμα να τον αντιμετωπίσει με βία. Ο σωστός τρόπος για να αντιμετωπιστεί η παράνομη βία της εξουσίας είναι η βία.

Δύο δοκίμια περί διακυβερνήσεως (1689).

Πηγή: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/>

► Τι σημαίνει η θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου του Τζον Λοκ;

- Οι πολίτες παραχώρησαν στο κράτος ορισμένες από τις ελευθερίες τους και ως αντάλλαγμα αυτό τους εξασφάλισε την ασφάλεια.
- Εάν το κράτος παραβαίνει τους όρους του συμβολαίου και γίνεται τυραννικό, τότε οι πολίτες έχουν το δικαίωμα της επανάστασης.

Ποιες υπήρξαν οι θέσεις του Ζαν Ζακ Ρουσό;

- ☆ Την πολιτική εξουσία πρέπει να τη διαχειρίζεται ο λαός και όχι κάποιος ηγεμόνας
- ☆ Γενική Βούληση = εκφράζει το δημόσιο συμφέρον μέσα από τη συμμετοχή του λαού στη λήψη των αποφάσεων.

► Τι γνωρίζετε για την αρχή της «διάκρισης των εξουσιών»;

Η εξουσία να μοιράζεται σε τρεις διαφορετικούς φορείς, ώστε οι φορείς της εκτελεστικής εξουσίας να μη συγκεντρώνουν υπερβολική δύναμη.

- Η εκτελεστική εξουσία πρέπει να ασκείται από το σώμα που εφαρμόζει τους νόμους – κυβέρνηση.
- Η νομοθετική από το σώμα που θεσπίζει τους νόμους – βουλή.
- Δικαστική από εκείνους που ελέγχουν την τήρηση των νόμων – δικαστική.

► Τι ονομάστηκε «φωτισμένη δεσποτεία»;

Ορισμένοι μονάρχες, για να κάνουν πιο αποτελεσματικό το κράτος τους εφάρμοσαν ιδέες του Διαφωτισμού όπως:

- περιορισμό των προνομίων των ανώτερων τάξεων
- λήψη μέτρων κοινωνικής προστασίας

- ενίσχυση γραμμάτων και τεχνών
- **Διαφωτισμός**
 - Οι περισσότεροι διαφωτιστές ήταν ντεϊστές, πίστευαν ότι ο Θεός είναι ο δημιουργός του κόσμου, αλλά δε ρυθμίζει την τύχη του και δεν παρεμβαίνει στις ανθρώπινες υποθέσεις.
- **και θρησκεία**
 - Κάποιοι από τους διαφωτιστές ήταν άθεοι.
 - Όλοι οι διαφωτιστές ασκούσαν κριτική στην Καθολική εκκλησία, κατηγορώντας τη για φανατισμό.
 - Υποστήριζαν την ανεξιθρησκεία – θα απάλλαζε τους ανθρώπους από τη μισαλλοδοξία.
- **Εκπαίδευση =**
 - διασφαλίζει τη συνεχή πρόοδο του ανθρώπου
- **Δάσκαλος =**
 - Παράλληλα, ο δάσκαλος δεν πρέπει να λειτουργεί ως αυθεντία
 - αλλά **να θέτει τα ερωτήματα και να οδηγεί το μαθητή στην εύρεση των απαντήσεων.**
- **Ο Ρουσώ, στο έργο του Αιμίλιος =**
 - υποστήριξε ότι η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται στην προσωπική έρευνα του διδασκόμενου.

► Διαφωτισμός και οικονομικός φιλελευθερισμός

- Στην Ευρώπη από το 16^ο ως το 17^ο αιώνα κυριαρχούσε ο **μερκαντιλισμός** = το κράτος έπρεπε να επεμβαίνει δραστικά στην οικονομία.
 - Σε αντίδραση Γάλλοι οικονομολόγοι υποστήριξαν ότι το κράτος δεν θα έπρεπε να παρεμβαίνει στην οικονομία, η οποία θα έπρεπε να λειτουργεί «φυσικά». **Φυσιοκράτες – Κενέ.**
 - Αγγλία – **Άνταμ Σμιθ** : «Έρευνες για τη φύση και τα αίτια του πλούτου των Εθνών». Το κράτος έπρεπε να επεμβαίνει ελάχιστα στην οικονομική ζωή.

► Η Εγκυκλοπαίδεια

- ☐ Οι ιδέες του διαφωτισμού συγκεντρώθηκαν στην Εγκυκλοπαίδεια, ένα συλλογικό έργο **33 τόμων.**
- ☐ Η εγκυκλοπαίδεια φιλοξενούσε όλες τις νέες γνώσεις.
- ☐ Πρωτεργάτες: **Ντιντερό και Ντ' Αλαμπέρ.**

► Η διάδοση των ιδεών του Διαφωτισμού

- Οι ιδέες του Διαφωτισμού διαδόθηκαν αρχικά στα **ανώτερα, μορφωμένα κοινωνικά στρώματα**.
- Αργότερα, πολλές από αυτές έφθασαν και σε ευρύτερα τμήματα της κοινωνίας μέσω εκλαϊκευτικών βιβλίων.
- Οι ιδέες του Διαφωτισμού σύντομα ξεπέρασαν τα σύνορα της Γαλλίας και διαδόθηκαν σε ολόκληρη την Ευρώπη.

2. ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Οι αγγλικές αποικίες στην Αμερική

Πότε; 1607-1732

Πού; Στα ανατολικά παράλια της Βόρειας Αμερικής

Ποια η πληθυσμιακή σύνθεση; Άγγλοι, Γάλλοι, Γερμανοί, Σουηδοί

Ποια η κοινωνική τους σύνθεση;

- Άνεργοι
- Τεχνίτες
- Θύματα θρησκευτικών διώξεων
- Θύματα πολιτικών διώξεων
- Φυγόδικοι
- Κατάδικοι

Ποια η πολιτική τους οργάνωση;

- Κυβερνήτης: διορισμένος από την Αγγλία
- Συνέλευση αποίκων: ψήφιση νόμων, έγκριση φόρων, δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, μόνο από ορισμένους πλούσιους αποίκους. Άρα συνέλευση λίγων πλουσίων.

Σχέσεις αποίκων με Αγγλία

Οι άποικοι δεν εκπροσωπούνταν στο αγγλικό κοινοβούλιο

Αγγλικός έλεγχος στο εξωτερικό εμπόριο των αποικιών.

Δημιουργήθηκαν 13 αποικίες χωρισμένες σε βόρειες και νότιες

ΒΟΡΕΙΕΣ ΑΠΟΙΚΙΕΣ		ΝΟΤΙΕΣ ΑΠΟΙΚΙΕΣ
1000000 κάτοικοι 40000 μαύροι δούλοι	Πληθυσμός	750000 κάτοικοι 300000 μαύροι δούλοι
Δυναμική αγροτική οικονομία	Οικονομία	αγροτική οικονομία και ειδικότερα

Ακμή εμπορίου σε μεγάλες πόλεις: Βοστώνη Νέα Υόρκη Φιλαδέλφεια Ίδρυση πανεπιστημίων και διάδοση Διαφωτισμού σε: Χάρβαντ Γέιλ Πρίνστον	Αστικά κέντρα Πολιτισμός Κοινωνία	γεωργία (μεγάλες φυτείες ρυζιού, βαμβακιού, καπνού) Οι ευρωπαίοι μεγάλοι γαιοκτήμονες αποτελούσαν την άρχουσα τάξη. Οι μαύροι δούλοι ζούσαν σε άθλιες συνθήκες
---	---	--

Η ΑΠΟΙΚΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η αποικιακή κρίση

Αίτιο: Μεγάλη οικονομική ανάπτυξη των αποικιών → τάση για αποδέσμευση από τον αγγλικό έλεγχο.

Αφορμή:

1756-1763: επταετής πόλεμος μεταξύ Αγγλίας και Γαλλίας για τον έλεγχο της περιοχής του Καναδά. Νικήτρια η Αγγλία. Κέρδισε Καναδά, Λουϊζιάνα, Φλόριντα.

Απαγόρευση εκμετάλλευσης των νέων περιοχών από τους Αμερικάνους. Επιβολή νέων φόρων στους Αμερικανούς

Αντίδραση Αμερικανών
αποίκων

Τα γεγονότα

ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΑΠΟΙΚΟΙ	ΑΓΓΛΙΑ
Μποϊκοτάζ αγγλικών προϊόντων	Κατάργηση των νέων φόρων εκτός από το φόρο του τσαγιού.
Μποϊκοτάζ αγγλικού τσαγιού. Καταστροφή φορτίων τσαγιού στο λιμάνι της Βοστώνης.	Επιβολή εμπορικών περιορισμών στο λιμάνι της Βοστώνης.
Σεπτέμβριος 1774: Σύγκλιση συνέλευσης στη Φιλαδέλφεια (Κογκρέσο της Φιλαδέλφειας) με αντιπροσώπευση όλων των αποικιών: διάθεση συμβιβασμού με Αγγλία.	Όμως: Απόφαση του Άγγλου βασιλιά για ένοπλη επέμβαση.

Απρίλιος 1775: Μάχη Λέξινγκτον/νίκη Αμερικανών.

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Αίτια:

- Αμερικανική κρίση/συνειδητοποίηση από τους Αμερικανούς των κοινών τους στοιχείων και διαφοροποίησής τους από τους Άγγλους.
- Δημιουργία αμερικανικής εθνικής συνείδησης.
- Κυκλοφορία φυλλαδίων οπαδών του Διαφωτισμού κατά της αγγλικής κυριαρχίας στις αποικίες.

Αφορμή

4/7/1776: Ψήφιση Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας από το Κογκρέσο της Φιλαδέλφειας.

Συντάκτες Διακήρυξης: Τόμας Τζέφερσον, Βενιαμιν Φραγκλίνος/Επιρροές από Διαφωτισμό

Γεγονότα:

1776-1778: Πόλεμος Ανεξαρτησίας ή αμερικανική επανάσταση μεταξύ Αγγλίας και Αμερικανών. Αρχιστράτηγος Τζόρτζ Ουάσιγκτον.

1778-1781: Συμμαχίες Αμερικανών με Γαλλία, Ισπανία και Ολλανδία/ Αποστολή γαλλικών δτρατευμάτων σε Αμερική.

Οκτώβριος 1781: Μάχη Γιόρκτάουν: Ήττα των Άγγλων

Η ανεξαρτησία

1783 : Συνθήκη των Βερσαλιών: Αναγνώριση από την Αγγλία των 13 αποικιών ως ανεξάρτητο κράτος.

Το όνομα του νέου κράτους ΗΠΑ

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1787: Ψήφιση **συντάγματος των ΗΠΑ**. Σύμφωνα με αυτό το σύνταγμα:

Μορφή κράτους: ομοσπονδία πολιτειών

- Αρμοδιότητες κεντρικής κυβέρνησης:
- Οικονομία
- Άμυνα
- Εξωτερική πολιτική

Αρμοδιότητες κυβέρνησης κάθε πολιτείας:

- τοπική αυτοδιοίκηση
- δικαιοσύνη
- εκπαίδευση
- διαφύλαξη της τάξης
- κοινωνική πρόνοια

Βασική αρχή: Διάκριση των εξουσιών

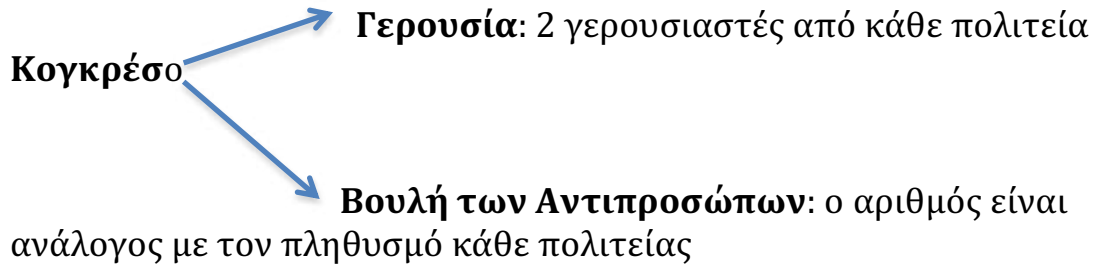
Εκτελεστική εξουσία:

Πρόεδρος:

- εκλογή από σώμα εκλεκτόρων που εκλέγονται από το λαό κάθε πολιτείας
- Τετράχρονη θητεία
- Δικαίωμα επανεκλογής για μια μόνο φορά

- Πρώτος πρόεδρος (1789): Τζόρτζ Ουάσινγκτον

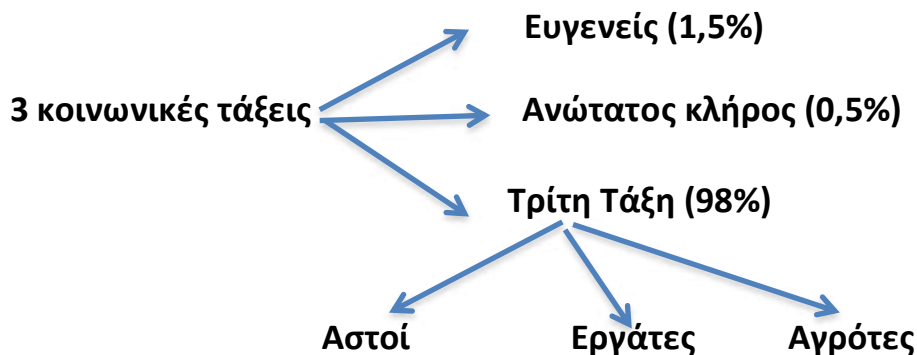
Νομοθετική εξουσία:

Δικαστική εξουσία: Ανώτατο Δικαστήριο(ομοσπονδιακό) Τα μέλη του είναι πολλά και ανεξάρτητα.

3. Η ΕΚΡΗΞΗ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ (1789-1794)

Η κατάσταση στη Γαλλία στις παραμονές της επανάστασης

Θέση κοινωνικών τάξεων στην κοινωνία της Γαλλίας

Ανώτερα στρώματα:	• Είχαν την εξουσία • Δεν πλήρωναν φόους • Έπαιρναν όλες τις αποφάσεις	Μόνο προνόμια
Ευγενείς Ανώτατος κλήρος		

Κατώτερα στρώματα: Τρίτη Τάξη: Αστοί, Εργάτες, Αγρότες	• Δεν συμμετείχαν στην εξουσία • Πλήρωναν όλους τους φόρους • Δε συμμετείχαν στη λήψη των αποφάσεων	Κανένα προνόμιο. Μόνο υποχρεώσεις
--	---	--

Η α' φάση της γαλλικής επανάστασης. Μάιος 1789-Αύγουστος 1792

Αίτια:

1. Η οικονομική κρίση
2. Υπερβολικοί φόροι τους οποίους πλήρωναν οι λαϊκές τάξεις
3. Δυσανεμία της αστικής τάξης για τον αποκλεισμό της από τα κέντρα εξουσίας και αποφάσεων
4. Προσπάθεια να διατηρηθούν τα πράγματα όπως ήταν από τις ανώτερες κοινωνικά τάξεις.

Αφορμή

1. Ο βαρύς χειμώνας του 1788-89
2. Πείνα
3. Κοινωνική εξαθλίωση του λαού.

Γεγονότα

5 Μαΐου 1789: Σύγκληση συνέλευσης τάξεων από το βασιλιά Λουδοβίκο ΙΣΤ' για την αντιμετώπιση της κατάστασης
 Οι αντιπρόσωποι της τρίτης Τάξης απαιτούν μεταρρυθμίσεις
 Ο βασιλιάς επιβάλλει νέους φόρους
 Αντίδραση αντιπροσώπων τρίτης τάξης. Αυτοανακηρύσσονται «**Εθνική Συνέλευση**»

20 Ιουνίου 1789: Όρκος του Σφαιριστηρίου. Οι αντιπρόσωποι της τρίτης τάξης ορκίστηκαν να συντάξουν σύνταγμα μετά την άρνηση του βασιλιά να τους αναγνωρίσει.

9 Ιουλίου 1789: Συντακτική Συνέλευση

14 Ιουλίου 1789: Κατάληψη της Βαστίλης από το λαό (ένοπλη αντίδραση του λαού στα σχέδια του βασιλιά να διαλύσει βίαια τη συνέλευση. Επέκταση των ένοπλων κινητοποιήσεων και σε άλλες περιοχές της Γαλλίας → **Γαλλική Επανάσταση.**

Έργο Συντακτικής Συνέλευσης

Στη συνέλευση διαμορφώνονται τρία πολιτικά ρεύματα ανάλογα με τη θέση στην οποία κάθονταν οι υποστηρικτές τους στην αίθουσα συνεδριάσεων:

Η δεξιά: δεν επιθυμούσε περαιτέρω αλλαγές

Το κέντρο: διατήρηση μοναρχίας, αλλά όχι απολυταρχίας. Επιθυμούσε τη συμμετοχή των ευγενών και των μεγαλοαστών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Η αριστερά: επιθυμούσε προεδρική δημοκρατία, δηλαδή αβασίλευτη, κατά το πρότυπο του αμερικανικού πολιτεύματος.

Ποιο το έργο της;

1. Κατάργηση προνομίων (4 Αυγούστου 1789)
2. Ψήφιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη (26 Αυγούστου 1789)
3. Ψήφιση συντάγματος (1791)
4. Εθνικοποίηση της περιουσίας του κλήρου, για να χρησιμοποιηθεί ως εγγύηση για την κοπή χαρτονομίσματος. Οι κληρικοί ορίστηκαν λειτουργοί του κράτους.
5. Κατάργηση των συντεχνιών
6. Απαγόρευση των απεργιών

Δημιουργία λεσχών, δηλαδή πολιτικών οργανώσεων με συμμετοχή των ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων και με συγκεκριμένες πολιτικές απόψεις (π.χ. Ιακωβίνοι, Κορδελιέροι)

Πολίτευμα

Το έθνος κυρίαρχο. Όλες οι εξουσίες ασκούνται για το έθνος και υπάρχουν προς όφελός του.

Μορφή πολιτεύματος: Συνταγματική μοναρχία

Εκτελεστική εξουσία: βασιλιάς και 6 υπουργοί

Νομοθετική εξουσία: Νομοθετική συνέλευση (Βουλή) με εκλεγμένα μέλη.

Δικαστική εξουσία: ανεξάρτητη

Δικαίωμα ψήφου όσοι έχουν περιουσία και πληρώνουν φόρο!!!!

Αντιδράσεις μοναρχίας

- Οι μεταρρυθμίσεις δε γίνονται δεκτές ούτε από τον κλήρο ούτε από τον βασιλιά, ο οποίος επιχείρησε να διαφύγει από τη Γαλλία αλλά έγινε αντιληπτός και αναγκάστηκε να επιστρέψει.
- Προσπάθεια συνεννόησης με τους μονάρχες της Αυστρίας και Πρωσίας κατά της επανάστασης.

Τα γεγονότα μέχρι το Σεπτέμβριο του 1792

Σεπτέμβριος 1791: εκλογές για την ανάδειξη της Νομοθετικής Συνέλευσης. Επικράτησαν οι Γιρονδίνοι.

20 Απριλίου 1792: κήρυξη πολέμου κατά της Αυστρίας και της Πρωσίας, για να συσπειρωθούν τα λαϊκά στρώματα γύρω από το επαναστατικό καθεστώς.

Συνεχείς ήττες Γάλλων

Υποπτη στάση του βασιλιά

Πείνα λαϊκών στρωμάτων

10 Αυγούστου 1792: κατάληψη των ανακτόρων του Κεραμεικού από το λαό

Τι έκανε η Νομοθετική συνέλευση;

1. Θέτει τον βασιλιά υπό περιορισμό

2. Αναθέτει την εκτελεστική εξουσία σε συμβούλιο με επικεφαλής τον Δαντόν
3. Αναγνωρίζει πολιτικά δικαιώματα σε όλους τους άντρες.
4. Δημεύει τις περιουσίες των ευγενών που είχαν διαφύγει στο εξωτερικό
5. Θεσπίζει τον διαχωρισμό εκκλησίας-κράτους.
6. Κηρύσσει τη χώρα σε έκτακτη ανάγκη.

20 Σεπτεμβρίου 1792: Νίκη των Γάλλων επί των Πρώσων/ Σώζεται η επανάσταση!!!!

Η δεύτερη φάση της γαλλικής επανάστασης, Σεπτέμβριος 1792-Ιούλιος 1794

Σεπτέμβριος 1792: εκλογές με **καθολική ψηφοφορία**. Παρατάξεις: Γιρονδίνοι και Ορεινοί (οι περισσότεροι μέλη της λάσχης των Ιακωβίνων)

Έργο Συμβατικής

- Κατάργηση μοναρχίας/ Ορεινοί προτείνουν **αβασίλευτη δημοκρατία!!!!**
- Καταδίκη και αποκεφαλισμός βασιλιά και βασίλισσας(1793)
- Υιοθέτηση νέου ημερολογίου/1793: 1^ο έτος Δημοκρατίας
- Συνέχιση πολέμου για την κατάληψη εδαφών στο Βέλγιο

1. Αντιγαλλικός συνασπισμός ευρωπαϊκών κρατών 2. Επιδείνωση των οικονομικών και συνεχιζόμενη εξαθλίωση των φτωχοτέρων + 3. Αντεπαναστατικές εξεγέρσεις στο εσωτερικό		• Σύσταση επιτροπής Δημόσιας Σωτηρίας • Σύσταση επιτροπής Γενικής Ασφάλειας • Σύσταση Επαναστατικών δικαστηρίων
--	---	---

- Αντίδραση των Γιρονδίνων. Σύλληψη των ηγετών τους
- Έγκριση του νέου συντάγματος (24 Ιουνίου 1793)

Περίοδος Τρομοκρατίας

1. Επαναστατική κυβέρνηση των Ορεινών με επικεφαλής των Ροβεσπιέρο
2. Αναδιοργάνωση του στρατού
3. Εκτέλεση 40000 περίπου αντιεπαναστατών
4. Αντικατάσταση της χριστιανικής λατρείας με τη λατρεία του Ανώτατου Όντος.
5. Αλλαγή των ονομάτων των μηνών

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Μικρή βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατώτερων στρωμάτων
- Πολλές αντιδράσεις εξαιτίας των ακροτήτων. Η Συμβατική εκτέλεσε τον Ροβεσπιέρο μαζί με 20 συνεργάτες του (28 Ιουλίου 1794)

4.Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ 18ου ΑΙΩΝΑ ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 19ου

Οικονομικοί μετασχηματισμοί

1. Ενίσχυση εμπορικών συναλλαγών μεταξύ δυτικής Ευρώπης και Οθωμανικής αυτοκρατορίας
2. Συνθήκη Κιουτσούκ-Καϊναρτζή: Συνθηκη μεταξύ Ρωσίας –οθωμανικής αυτοκρατορίας, σύμφωνα με την οποία τα καράβια των Ελλήνων περνούσαν ελεύθερα τα Στενά, αρκεί να είχαν υψώσει τη ρωσική σημαία.
3. Υποχώρηση του αγγλικού και γαλλικού εμπορίου στη Μεσόγειο λόγω των ναπολεόντειων πολέμων και των αποκλεισμών.

Αποτελέσματα όλων αυτών:

1. Ανάπτυξη ναυτιλίας και εμπορίου των Ελλήνων με τη Δύση
2. Εξέλιξη ορισμένων πόλεων σε σημαντικά εμπορικά κέντρα (Θεσσαλονίκη, Σμύρνη, Χίος, Ιωάννινα)
3. Ενίσχυση των ελληνικών παροικιών της δύσης. Οι Έλληνες από τις τουρκοκρατούμενες περιοχές ταξίδευαν ή έμεναν στις ελληνικές παροικίες της Ευρώπης για λόγους εμπορικούς και εκπαιδευτικούς.
4. Ορισμένες ομάδες της ελληνικής κοινωνίας άρχισαν να πλουτίζουν και να ανεβαίνουν κοινωνικά.

Κοινωνικοί μετασχηματισμοί

Ορθόδοξη εκκλησία: ο πατριάρχης ήταν αρχηγός και υπεύθυνος των ορθοδόξων χριστιανών της αυτοκρατορίας. Λογοδοτούσε στις οθωμανικές αρχές. Γι' αυτό είχαν παραχωρηθεί προνόμια. Επηρεασμός από τις ιδέες του ευρωπαϊκού διαφωτισμού (η

επίσημη εκκλησία ανησυχούσε για τις προοδευτικές ιδέες αλλά πολλοί εκπρόσωποι της εκκλησίας τις ενστερνίστηκαν)

Φαναριώτες: απόγονοι παλιών βυζαντινών οικογενειών.

- Ζούσαν στη συνοικία της Κωνσταντινούπολης που ονομάζεται Φανάρι.
- Πλούσιοι και μορφωμένοι, γνώστες των ευρωπαϊκών γλωσσών.
- Κατείχαν αξιώματα στην οθωμανική διοίκηση-Μεγάλοι διερνηνείς-Ηγεμόνες στις παραδουνάβιες ηγεμονίες.

Προεστοί: διοικητές των ελληνικών κοινοτήτων

- Εισέπρατταν τους φόρους
- Είχαν κυρος στις τοπικές κοινωνίες
- Είχαν τη δυνατότητα να συνεργάζονται με τους τούρκους αξιωματούχους

Έμποροι και караβοκύρηδες

- Ευνοήθηκαν με την ανάπτυξη του εμπορίου και της ναυτιλίας.
- Απέκτησαν χρήματα
- Ενίσχυσαν την παιδεία και την εκπαίδευση στις ιδιαίτερες πατρίδες τους
- Λόγω των ταξιδιών τους γνώρισαν και ασπάστηκαν τις ιδέες του Διαφωτισμού.
- Προοδευτικοί

Αγρότες

- Το μεγαλύτερο μέρος της τουρκοκρατούμενης κοινωνίας
- Καλλιεργούσαν τα δημόσια κτήματα και τα τσιφλίκια Τούρκων ή Ελλήνων.

Κλέφτες

- Άνθρωποι που δεν άντεχαν την τουρκική καταπίεση και κατέφευγαν στα βουνά. Προέρχονταν από τους αγροτικούς πληθυσμούς
- Για να ζήσουν λήστευαν πλούσιους Έλληνες και Τούρκους
- Οι αγρότες τους είχαν ηρωποιήσει.

Αρματωλοί

- Ένοπλα σώματα που οργάνωνε η οθωμανική διοίκηση ή οι προεστοί των κοινοτήτων για την τήρηση της τάξης
- Συχνά τα σώματα αυτά τα επάνδρωναν και κλέφτες.

Κινήματα εναντίον της οθωμανικής κυριαρχίας

- Αρχές 18^{ου} αι. οι Έλληνες αρχίζουν να στρέφονται προς την ομόδοξη Ρωσία.
- Ορλωφικά: Η Ρωσία υποκίνησε επαναστατικό κίνημα στην Πελοπόννησο ως αντιπερισπασμό στον πόλεμο που έκανε με την οθωμανική αυτοκρατορία. Το κίνημα απέτυχε λόγω ανυπαρξίας οργάνωσης και προετοιμασίας.
- Ανεπιτυχής προσπάθεια Λάμπρου Κατσώνη, απεσταλμένου της Ρωσίας να ξεσηκώσει τα νησιά του Αιγαίου.

- Συγκρούσεις Αλή Πασά των Ιωαννίνων με τους κατοίκους του Σουλίου. Νίκη του Αλή Πασά. Εγκατάλειψη του Σουλίου από τους κατοίκους του.

Νεοελληνικός διαφωτισμός

- Πνευματικό κίνημα με επίδράσεις από τον νεοελληνικό διαφωτισμό.
- Ξεκίνησε από τις παροικίες του εξωτερικού, γιατί εκεί οι Έλληνες γνώρισαν τις ιδέες του Διαφωτισμού
- Κοινό σημείο ομε τον γαλλικό δαιφωτισμό: με τη λογική ο άνθρωπος μπορεί να προοδεύσει. Χρειάζεται μόρφωση, για να καταπολεμηθούν οι προλήψεις.
- **Βασική θέση και σύνθημα: Η παιδεία θα φέρει την ελευθερία.**

Προοδευτικοί:

- Ενστερνίζονταν τις περισσότερες από τις προοδευτικές ιδέες των ευρωπαίων διαφωτιστών, κυρίως των Γάλλων.
- Θαύμαζαν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, ελευθερία και δημοκρατία.
- Όχι στείορο μιμητισμό αλλά εποικοδομητική αφομοίωση του αρχαιοελληνικού πνεύματος.
- Επιδίωκαν παιδεία προσανατολισμένη στις θετικές επιστήμες.
- Ήταν υπερ της λαϊκής γλώσσας.

Συντηρητικοί:

- Φοβούνταν τις νέες ιδέες του Διαφωτισμού και τις επιστήμες Ήθελαν παιδεία προσανατολισμένη στην εκκλησιαστική παράδοση. Ήταν υπέρ της αρχαϊζουσας γλώσσας.

Εκπρόσωποι: Ρήγας Βαλενστινλής, Ανώνυμος «Ελληνική Νομαρχία», Αδαμάντιος Κοραής, Ιώσηπος Μοισιόδακας και Δημήτριος Καταρτζής, Κωνσταντίνος Κούμας, Θεόφιλος Καϊρης.

6.ΤΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1820-1821 ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΕΘΝΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΕΘΝΟΤΗΤΩΝ

- Πληθυσμοί με εθνική συνείδηση ζούσαν μέσα σε πολυεθνκές αυτοκρατορίες, διάσπαρτοι σε άλλα κράτη.
- Διεκδικήσεις:
 - Ίδρυση ενιαίων εθνικά κρατών

- Απόσχιση εθνικά ομοιογενών ομάδων από κράτη με αλλοεθνή πλειοψηφία και σχηματισμός νέων εθνικά ομοιογενών κρατών.

Αρχή των εθνοτήτων

Πληθυσμοί που συνειδητοποιούν ότι ανήκουν στο 'ίδιο έθνος έχουν το δικαίωμα να σχηματίσουν το δικό τους εθνικά ομοιογενές κράτος (είτε μέσω της ενοποίησης, είτε μέσω απόσχισης). Τα όρια του έθνους πρέπει να συμπίπτουν με τα όρια του κράτους.

Τα στοιχεία που απαρτίζουν ένα έθνος κατά τη γερμανική θεωρία είναι :

- Η κοινή ιστορία
- Η γλώσσα
- Η θρησκεία

Η Γαλλία ταυτίζει το έθνος με το λαό. «Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό και υπάρχουν υπερ αυτού»

7.Η ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΙ Η ΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΔΟΥΝΑΒΙΕΣ ΗΓΕΜΟΝΙΕΣ

Ίδρυση και οργάνωση

Πού; Στην Οδησό

Πότε; 1814

Πρωτεργάτες: Νικόλαος Σκουφάς, Αθανάσιος Τσακάλωφ, Εμμανουήλ Ξάνθος, Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος.

Σκοπός: Προετοιμασία ένοπλου αγώνα των Ελλήνων για την απελευθέρωση από τους Τούρκους.

Χαρακτήρας: μυστική υπηρεσία

Οργάνωση

- Αυστηρή διαδικασία επιλογής των μελών
- Όρκος των μελών
- Δοκιμασία εισόδου στην οργάνωση
- Επικοινωνία των μελών με ειδικό κώδικα
- Χρήση ψευδωνύμων
- Ανωθυμία των αρχηγικών στελεχών
- Ποινή για τους παραβάτες ο θάνατος
- Αρχικά τα μέλη της ήταν πλούσιοι άνθρωποι και αργότερα άτομα από όλα τα κοινωνικά στρώματα.

Αρχηγός: Η Αόρατη Αρχή. Κανείς δεν ήξερε ποιος ή ποιο ήταν. Άφηναν να εννοηθεί ότι ήταν κάποιος πολύ δυνατός και σπουδαίος.

Δυσκολίες ανάπτυξης και εξάπλωσης:

- Η διασπορά των Ελλήνων

- Το διαφορετικό κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, και επομένως τα διαφορετικά συμφέροντα και οι επιδιώξεις.
- Η μεγάλη μυστικότητα που έπρεπε να τηρείται, για να μη γίνουν γνωστά ο σκοπός και η δράση της Εταιρείας.

Ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης

- Τα εσωτερικά προβλήματα της οθωμανικής αυτοκρατορίας
- Η επιρροή που ασκούσαν σε πολλούς Έλληνες οι ιδέες του Διαφωτισμού και της γαλλικής επανάστασης.
- η σταδιακή ωρίμανση της ιδέας για εθνική απελευθέρωση μεταξύ των Ελλήνων.

Ανάπτυξη:

- 1814-1817/18: οι ιδρυτές απευθύνονταν μόνο σε πλούσιους Έλληνες για τη διασφάλιση των πόρων. Μικρή ανάπτυξη
- **1818-1821:** στρατολογούνται μέλη από κάθε κοινωνικό και οικονομικό στρώμα. Μεγάλη ανάπτυξη.
- Πρόταση στον **Ιωάννη Καποδίστρια**, Υπουργό των Εξωτερικών του τσάρου, να αναλάβει την αρχηγία. Ο Καποδίστριας αρνείται, γιατί θεωρεί ότι δεν είναι κατάλληλες οι συνθήκες.
- Πρόταση στον **Αλέξανδρο Υψηλάντη**, πρίγκηπα της Μολδαβίας και αξιωματικό του ρωσικού στρατού. Πρόταση δεκτή. Ο αλέξανδρος Υψηλάντης γίνεται Γενικός Επίτροπος της Αρχής.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΔΟΥΝΑΒΙΕΣ ΗΓΕΜΟΝΙΕΣ

Πότε; 24 Φεβρουαρίου 1821

Πού; Ιάσιο της Βλαχίας (σημ. Ρουμανία)

Γιατί ξεκίνησε απο τις ηγεμονίες; Γιατί εκεί δεν υπήρχε τουρκικός στρατός αλλά και γιατί λίγο βορειότερα υπήρχε ρωσικός στρατός, ο οποίος θ; Βοηθούσε, αν κάτι δεν πήγαινε καλά.

Πρόβλήματα:

- Έλληνες των ηγεμονιών δε βοήθησαν υλικά και η στρατολόγηση δεν προχώρησε.
- Ο τσάρος αποκήρυξε την επανάσταση.
- Η Ρωσία επέτρεψε την είσοδο τουρκικού στρατού στα εδάφη της.
- Ο πατριάρχης, Γρηγόριος Ε', αφόρισε όσους μετείχαν στην επανάσταση.

Αποφασιστική μάχη στο Δραγατσάνι (7/6/1821)

Αποτελέσματα:

θάνατος στον Ιερό λόχο

Υψηλάντης πέρασε στην Αυστρία, όπου οι αρχές τον συνάλαβαν.

8. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ (1821-1827)

Γιατί ήταν ευνοϊκότερη η καθιέρωση της επανάστασης στον ελλαδικό χώρο και ιδιαίτερα στο νότο;

1. Οι Έλληνες αποτελούσαν την πλειοψηφία του πληθυσμού
2. Δεν υπήρχε πολύς τουρκικός στρατός
3. Ο Αλή Πασάς της Ηπείρου είχε επαναστατήσει κατά του σουλτάνου και μεγάλο μέρος του σουλτανικού στρατού πολεμούσε στην Ήπειρο
4. Υπήρχαν πολλά μέλη της Φιλικής Εταιρείας που έκαναν ετοιμασίες και περίμεναν το σύνθημα για επανάσταση
5. Υπήρχαν πολλά ένοπλα σώματα κλεφτών
6. Υπήρχαν πολλά εμπορικά πλοία εξοπλισμένα με κανόνια
7. Υπήρχαν πολλοί Έλληνες που γνώριζαν το πώς θα πολεμούν
8. Υπήρχαν πολλοί Έλληνες που είχαν υπηρετήσει στα ρωσικά και τουρκικά πλοία ως ναύτες και ήξεραν από τον πόλεμο στη θάλασσα
9. Το ορεινό του εδαφούς ευνοούσε τον κλεφτοπόλεμο

Η επανάσταση ξεκίνησε από την Πελοπόννησο το Μάρτιο του 1821

Επεκτάθηκε στην ηπειρωτική Ελλάδα (Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία, Ήπειρο, Μακεδονία, Θράκη), Αιγαίο και Κύπρο

Η επανάσταση καταπνίγηκε στις πεδινές περιοχές (Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη) λόγω της άμεσης επέμβασης του τουρκικού στρατού (Μ. Ασία, Κύπρο)

Ποιοι ξεχώρισαν;

Η φάση των επιτυχιών

1821

- κατάληψη σημαντικών πόλεων
- άλωση της Τριπολιτσάς
- Αλαμάνο, Γραβιά, Βασιλικά κ.α.
- Ελληνικά πλοία παρεμπόδιζαν τις κινήσεις του τουρκικού στόλου
- Μετέφεραν πολεμοφόδια,
- Συμμετείχαν με τα κανόνια τους στην πολιορκία των φρουρίων
- Τουρκικά αντίποινα (σφαγές αμάχων σε Θράκη, Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Χίο κ.α.) Γρηγορίου Ε΄

1822

- 25-28 Ιουλίου: Καταστροφή της στρατιάς του Δράμαλα στα Δερβενάκια Αργολίδας
- Πάσχα: καταστροφή της Χίου από τους Τούρκους/ μεγάλος ο αντίκτυπος στην Ευρώπη-φιλελληνικό κίνημα.

- Ελληνικά αντίποινα: καταστροφή της τουρκικής ναυαρχίδας από Κανάρη στη Χίο.

1823

Θάνατος Μάρκου Μπότσαρη

1824

- ο σουλτάνος συμπράττει με τον Μοχάμετ Αλή της Αιγύπτου για να καταπνίξουν μαζί την επανάσταση σε αντάλλαγμα την παραχώρηση της Πελοποννήσου και της Κρήτης στο Μοχάμετ Αλή.
- Ήττα και τέλος της επανάστασης στην Κρήτη
- Καταστροφή της Κάσου
- Καταστροφή των Ψαρών
- 29 Αυγούστου 1824: Ναυμαχία Γέροντα/ νίκη των Ελλήνων με τον Ανδρέα Μιαούλη.

1825 Κάμψη επανάστασης

Αρχές 1825: απόβαση του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο και προέλαση χωρίς αντίσταση. Γιατί;

- εμφύλιος πόλεμος των Ελλήνων
- ο αιγυπτιακός στρατός ήταν άρτια εξοπλισμένος και εκπαιδευμένος από Γάλλους
- ο Κολοκοτρώνης και άλλοι οπλαρχηγοί ήταν φυλακισμένοι από τους αντιπάλους τους.
- 20 Μαΐου 1825: Μάχη στο Μανιάκι/Παπαφλέσσας
- 13 Ιουνίου 1825: Μάχη στους Μύλους
- Απρίλιος 1825-Απρίλιος 1826: πολιορκία Μεσολογγίου από Τούρκους και Αιγυπτίους
- 10 προς 11 Απριλίου 1826: Έξοδος Μεσολογγίου. Σφαγή από Τούρκους.

1827

- Πελοπόννησος: ο Ιμπραήμ είχε σχεδόν καταπνίξει την επανάσταση
- Δυτική Στερεά: μετά την πτώση του Μεσολογγίου είχε σβήσει η επανάσταση
- Ανατολική Στερεά: Γεώργιος Καραϊσκάκης προσπαθεί και αμύνεται
- 23 Απριλίου 1827: θάνατος Καραϊσκάκη, κατάληψη της Ακρόπολης από Τούρκους
- Μεγάλες Δυνάμεις- Αγγλία, Ρωσία, Γαλλία- αποφασίζουν το τέλος των εχθροπραξιών και την ίδρυση του ελληνικού κράτους

ΕΝΟΤΗΤΑ 9: ΠΡΩΤΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΡΑΤΟΥΣ

Μορφές πολιτικής οργάνωσης με τοπικό χαρακτήρα

Γιατί χρειαζόταν οργάνωση η επανάσταση;

- Για ανεφοδιασμό των στρατευμάτων
- Για διοίκηση και οργάνωση των περιοχών που απελευθερώνονταν
- Για οικονομική διαχείριση και κυρίων για διαχείριση των εθνικών κτημάτων

Έτσι: συγκροτήθηκαν τοπικοί οργανισμοί ή πολιτεύματα με τοπικό χαρακτήρα.

Σ' αυτούς συμμετείχαν: προεστοί, Φαναριώτες, Ιεράρχες, Σπάνια η συμμετοχή των κατώτερων στρωμάτων και των οπλαρχηγών.

Σώματα διακυβέρνησης:

1. Πελοποννησιακή Γερουσία: πρωτοβουλία των πελοποννησίων προεστών
2. Γερουσία Δυτικής Χέρσου Ελλάδος: με επικεφαλής τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο (Φαναριώτης)
3. Άρειος Πάγος: διοικούσε την Ανατολική Στερεά Ελλάδα και είχε επικεφαλής τον Φαναριώτη Θεόδωρο Νέγρη.

Η συγκρότηση των τοπικών οργανισμών βοήθησε στη διακυβέρνηση των επαναστατημένων περιοχών αλλά προκάλεσε και διαμάχες.

Έτσι: το καλοκαίρι του 1821, όταν ήρθε στη χώρα ο Αλέξανδρος Υψηλάντης ως εκπρόσωπος της Φιλικής Εταιρείας, συσπειρώθηκαν γύρω του οι οπλαρχηγοί και οι φιλικοί, οι οποίοι εναντιώθηκαν στους προεστούς και τους Φαναριώτες και τους ιεράρχες, γιατί επιχειρούσαν να μονοπωλήσουν τη διαχείριση της εξουσίας.

Για όλους τους παραπάνω λόγους θεωρήθηκε ότι είναι απαραίτητη η δημιουργία μιας κεντρικής διοίκησης. Έτσι προκηύχτηκαν εκλογές για την ανάδειξη παραστατών, δηλαδή εκπροσώπων που θα αποτελούσαν την Εθνική Συνέλευση.

Α' Εθνοσυνέλευση

Πού έγινε; Στην **Επίδαυρο**

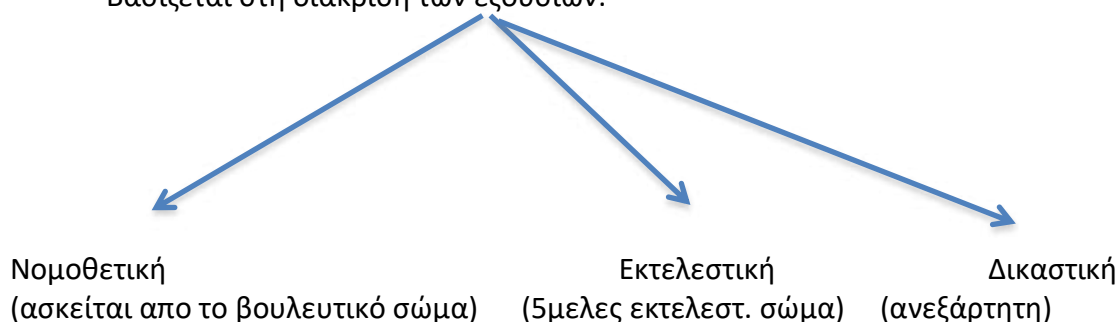
Πότε; **Δεκέμβριος 1821-Ιανουάριος 1822**

Ψήφισε το **Α' Σύνταγμα**, Σύνταγμα της Επιδαύρου

Επιρροές: ήταν επηρεασμένο από τις ιδέες του **διαφωτισμού** και τα κηρύγματα της **γαλλικής επανάστασης**.

Πολίτευμα: **αβασίλευτη δημοκρατία**, ελληνική ανεξαρτησία

Βασίζεται στη διάκριση των εξουσιών:

Για **πρώτη φορά στην ιστορία** θεσπίζεται το **πολίτευμα της αβασίλευτης δημοκρατίας**

Η **Εθνοσυνέλευση** διακήρυξε ότι η επανάσταση είναι **εθνικοαπελευθερωτική και όχι κοινωνικοανατρεπτική!!** Γιατί;

Β' Εθνοσυνέλευση στο Άστρος της Κυνουρίας (Απρίλιος 1823)

- Τροποποίηση του συντάγματος της Επιδάουρου
- Καταργήθηκαν οι τοπικοί οργανισμοί
- Καταργήθηκε το αξίωμα του Κολοκοτρώνη ως αρχιστρατήγου
- Πρόεδρος του Εκτελεστικού ορίστηκε ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης
- Πρόεδρος του Βουλευτικού ορίστηκε ο Α. Μαυροκορδάτος

Εμφύλιος πόλεμος

Αρχή: το φθινόπωρο του 1823

Παρατάξεις: Έλληνες που προεπαναστατικά κατείχαν την εξουσία (προεστοί, Φαναριώτες, ιεράρχες) και Έλληνες που αναδείχτηκαν στα πεδία των μαχών (οπλαρχηγοί, Φιλικοί)

Αίτια: τοπικιστικές αντιθέσεις, διαφωνίες στη διαχείριση των δανείων, προσωπικές αντιπαλότητες και φιλοδοξίες

Α' εμφύλιος (φθινόπωρο του 1823-καλοκαίρι του 1824)/Σύγκρουση 2 παρατάξεων: οπλαρχηγοί και Φιλικοί με αρχηγό τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη και οι πρόκριτοι, Φαναριώτες με αρχηγό τον πρόεδρο του Βουλευτικού Α. Μαυροκορδάτο. Υποχώρησε ο Κολοκοτρώνης

Β' εμφύλιος (Ιούλιος 1824-Ιανουάριος 1825) / Μαυροκορδάτος και Υδραίοι συμμαχούν με οπλαρχηγούς της Στερεάς Ελλάδας και Ιωάννη Κωλέττη και αποκλείουν από την εξουσία τους Πελοποννήσιους οπλαρχηγούς. Πελοποννήσιοι συνθηκολογούν. Οι νικητές φυλάκισαν τον Κολοκοτρώνη και τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, που λίγο αργότερα δολοφονήθηκε.

Γ' Εθνοσυνέλευση

- 1826 στην Επίδαυρο. Διαλύθηκε, όταν έφτασε η είδηση της πτώσης του Μεσολογγίου.
- Μετά συγκλήθηκε την άνοιξη του 1827 στην Τροιζήνα.

- Ανακήρυξε Κυβερνήτη της Ελλάδας τον Ιωάννη Καποδίστρια με θητεία 7 ετών.
- Ψήφισε το «Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος» που βασιζόταν στην αρχή της διάκρισης των εξουσιών, διαπνεόταν από φιλελεύθερες ιδέες και ήταν το πιο δημοκρατικό σύνταγμα της εποχής του.

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ

Ελληνική επανάσταση και ευρωπαϊκή διπλωματία (1821-1826)

Στόχος: η συμπαράσταση των Ευρωπαίων (ηγετών και λαού)

Τρόποι: Διακήρυξη Α' Εθνοσυνέλευσης → η επανάσταση δεν είχε στόχο την κοινωνική ανατροπή αλλά ήταν ένας εθνικός αγώνας με κύρια επιδίωξη την εθνική ελευθερία.

Τι συνέβαινε στην Ευρώπη τότε;

- Ιερή Συμμαχία, απόλυτη μοναρχία, η Ευρώπη βίωνε την Παλινόρθωση. Έπρεπε να διατηρηθούν οι ισσορπίες που θα απέτρεπαν τους πολέμους.
- 1821-1822: οι Μεγάλες Δυνάμεις κράτησαν αρνητική θέση απέναντι στο ελληνικό ζήτημα.
- Η πολιτική των χωρών καθορίστηκε από τα συμφέροντά τους και την κοινωή τους επιθυμία να εμποδίσουν τη διάλυση της οθωμανικής αυτοκρατορίας, αφού αυτή (η διάλυση) θα προκαλούσε νέες διενέξεις μεταξύ τους.
- Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης προσπάθησε να επιτύχει την υποστήριξη της Ρωσίας χωρίς αποτέλεσμα.
- Όταν έφτασε η είδηση για την ελληνική επανάσταση η Ρωσία έσπευσε να την καταδικάσει.
- Ο Καποδίστριας παρένέβει με διπλωματικό τρόπο, για να διαμορφωθεί μια πιο ευνοϊκή πολιτική των μεγάλων δυνάμεων απέναντι στο ελληνικό ζήτημα.

1823:

- Ο νέος Άγγλος Υπουργός των Εξωτερικών Τζόρτζ Κάνιγκ αναγνωρίζει τους Έλληνες ως εμπόλεμη δύναμη. Γιατί;
- Η Ρωσία, μετά από αυτό φοβούμενη ότι θα μείνει εκτός Μεσογείου και δεν θα έχει πια επιρροή στους Έλληνες ανακοινώνει το **1824 το σχέδιο των τριών τμημάτων**. (δημιουργία τριών αυτόνομων ηγεμονιών, ατά το πρότυπο των παραδουνάβιων ηγεμονιών/σχέδιο απορρίφθηκε και από το Σουλτάνο και από τους Έλληνες)
- **1824, 1825:** Σύναψη δανείων από αγγλικές τράπεζες.
- Αγγλόφιλοι Έλληνες υπογράφουν και επιδίδουν την πράξη προστασίας: έγγραφο με το οποίο ζητούσαν από την Αγγλία να αναλάβει την προστασία τους.

- Επειδή Αγγλία, η Ρωσία και η Γαλλία αναμειγνύονταν στα ελληνικά πράγματα είχαν και οπαδούς στην Ελλάδα. Έτσι δημιουργήθηκαν **τα κόμματα**, χωρίς πολιτική ιδεολογία αλλά με βάση τη χώρα την οποία προτιμούσαν ως προστάτιδα. **Αρχηγός του γαλλικού κόμματος ήταν ο Κωλέττης, του ρωσικού ο Α. Μεταξάς και ο Θ. Κλολοκοτρώνης, ενώ του αγγλικού κόμματος ο Αλ. Μαυροκορδάτος**

Το κίνημα του φιλελληνισμού

Είναι κίνημα συμπαράστασης προς τους επαναστατημένους Έλληνες που αναπτύχθηκε τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική.

Αίτια ανάπτυξης:

1. Φιλελευθερισμός και επαναστατικός ριζοσπαστισμός λόγω γαλλικής επανάστασης
2. Θαυμασμός των ευρωπαίων προς το αρχαίο ελληνικό πνεύμα
3. Αποτροπιασμός προς τις βιαιότητες των Τούρκων
4. Στρεφότητα κατά της οθωμανικής απολυταρχίας και της Ιερής Συμμαχίας.

Αποτελέσματα

1. Οικονομική ενίσχυση προς τους επαναστατημένους Έλληνες
2. Ηθική συμπαράσταση με εκδηλώσεις
3. Προσωπική συμμετοχή στον ένοπλο αγώνα (Λόρδος Μπάυρον)

Προς την ίδρυση ανεξάρτητου ελληνικού κράτους (1826-1830)

Συνθήκη του Λονδίνου (6/7/1827): προέβλεπε την ίδρυση αυτόνομου ελληνικού κράτους. Ο σουλτάνος αρνήθηκε να δεχτεί τη συνθήκη με αποτέλεσμα τη ναυμαχία του Ναυαρίνου (8/10/1827). Οι στόλοι της Αγγλίας, της Ρωσίας και της Γαλλίας συνέτριψαν τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο.

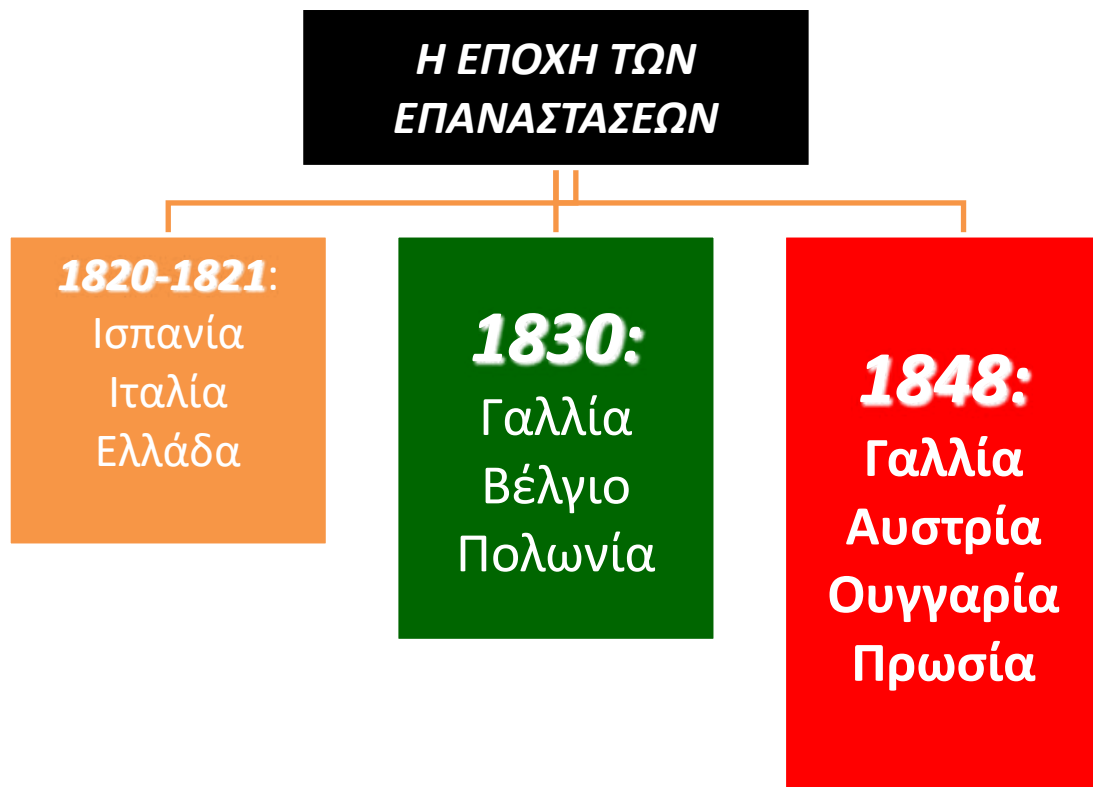
Ρωσοτουρκικός πόλεμος με ήττα των Τούρκων (1828-1829)- **Συνθήκη Αδριανούπολης, 14/9/1829.**

Πρωτόκολλο Ανεξαρτησίας (22/1 ή 3/2 του 1830): αναγνώριση της Ελλάδας ως ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος.

Σύνορα κράτους: από τους ποταμούς Αχελώο και Σπερχειό και κάτω.

Ε Ν Ο Τ Η Τ Α 11

Τα επαναστατικά κύματα του 1830 και του 1848 στην Ευρώπη

α. Οι επαναστάσεις του 1830

Γαλλία:

- **Ο Βασιλιάς Κάρολος Ι΄:**
 - αποδίδει στους αριστοκράτες και την εκκλησία προνόμια προεπαναστατικά,
 - περιορίζει εκλογικά δικαιώματα των αστών,
 - επιβάλλει λογοκρισία.
 - **Ο λαός επαναστατεί και εξαναγκάζει σε παραίτηση τον Κάρολο Ι΄.**
 - **Νέος βασιλιάς: Λουδοβίκος Φίλιππος.**

β. Οι επαναστάσεις του 1848

Τα αίτια:

- ✧ Οικονομικά – κοινωνικά: η ανέχεια των λαϊκών στρωμάτων, η κοινωνική δυσαρέσκεια.
- ✧ Εθνικά: τάση δημιουργίας εθνικών κρατών.
- ✧ Πολιτικά: μέτρα καταπιεστικά για τους υπηκόους
 1. Αύξηση φορολόγησης
 2. Καθιέρωση υποχρεωτικής στράτευσης.
- ✧ Ενδυνάμωση των Φιλελεύθερων.

◀ Σκίτσο που χρονολογείται στα μέσα του 19ου αιώνα και σατιρίζει τη σχέση που είχαν μεταξύ τους οι επαναστάσεις του 1848. Τις παρουσιάζει σαν καρέκλες με σπασμένα πόδια που η μια κρατάει την άλλη.

Γαλλία: 1848

- ☆ Πρωτεργάτες ήταν οι ριζοσπάστες δημοκρατικοί.
- ☆ Ο βασιλιάς παραιτείται.
- ☆ Σχηματίζεται δημοκρατική κυβέρνηση:

μέτρα για την οικονομική
ανακούφιση των
ασθενέστερων,

- διεύρυνση των
πολιτικών δικαιωμάτων.

- **Γαλλία: 1848**
 - Η νέα κυβέρνηση (**μετριοπαθείς φιλελεύθεροι**) που προέκυψε μετά τις εκλογές, καταργεί τα προηγούμενα μέτρα.
 - Προκαλείται **αληθινός κοινωνικός πόλεμος (καλοκαίρι 1848)** που τέλειωσε με συντριβή των ριζοσπαστικών δυνάμεων.
- Πρόεδρος **Λουδοβίκος Ναπολέον Βοναπάρτης**:
 - Αφαίρεση πολιτικών δικαιωμάτων από τους **εργάτες**.
 - Κατάργηση ελευθεροτυπίας.

1848: Αυστρία, Πρωσία, Ουγγαρία

Αυστρία:

- ★ Εξαιτίας της επανάστασης παραιτούνται και φεύγουν ο **Μέτερνιχ** και ο αυτοκράτορας Φερδινάνδος.
- ★ Η νέα κυβέρνηση κλονίζεται εσωτερικά.
- ★ Εκδηλώνεται νέα επανάσταση (Οκτώβρης 1848) η οποία καταπνίγεται.

Ουγγαρία:

- ▶ Οι Ούγγροι με επικεφαλής τον **Κοσούτ** επαναστατούν, κηρύσσουν την ανεξαρτησία τους από την Αυστρία και σχηματίζουν κυβέρνηση.
- ▶ Η επανάσταση όμως τελικά καταστέλλεται.

Πρωσία:

- ✎ Ο απολυταρχικός βασιλιάς Φρειδερίκος Γουλιέλμος Γ' αναγκάζεται, εξαιτίας της επανάστασης, να υποσχεθεί σύνταγμα.

✍ Στη συνέλευση της Φρανκφούρτης ένα ρεύμα τάχθηκε υπέρ της δημιουργίας μιας **μεγάλης Γερμανίας** με τη συμμετοχή και της Αυστρίας, ένα δεύτερο μιας **μικρής Γερμανίας** υπό την καθοδήγηση της Πρωσίας.

1. Αφού μελετήσετε την πηγή 2, να ανιχνεύσετε τους λόγους που οδήγησαν σε αποτυχία τις επαναστάσεις του 1848.

Τα κοινά χαρακτηριστικά των επαναστάσεων του 1848

Πρώτα απ' όλα, όλες [οι επαναστάσεις] πέτυχαν και απέτυχαν γρήγορα και, στις περισσότερες περιπτώσεις, ολοκληρωτικά. Στους πρώτους λίγους μήνες όλες οι κυβερνήσεις στην επαναστατημένη ζώνη σαρώθηκαν ή παρέλυσαν. Όλες κατέρρευσαν ή παραιτήθηκαν ουσιαστικά χωρίς αντίσταση. Ωστόσο, μέσα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα η επανάσταση είχε χάσει την πρωτοβουλία σχεδόν παντού. [...] Όλες οι επαναστάσεις είχαν και ένα άλλο κοινό σημείο, που σε μεγάλο βαθμό εξηγεί την αποτυχία τους. Ήταν, πραγματικά ή εν σπέρματι, κοινωνικές επαναστάσεις των φτωχών εργαζομένων.

E.J. Hobsbawm, Η εποχή του κεφαλαίου, 1848-1875, γ' ανατύπωση, μτφρ. Δ. Κούρτοβικ, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2003, σ. 31-34.

2. Ποιες μεταβολές έφεραν στην ευρωπαϊκή πολιτική πραγματικότητα οι επαναστάσεις του 1848;

1. Τα κίνητρα των επαναστατών του 1848

Καθένας [ενν. από όσους συμμετέχουν στις επαναστάσεις του 1848] αντιλείπει τα κίνητρα που ταιριάζουν στη δράση του από το κατά τα φαινόμενα ανεξάντλητο οπλοστάσιο των ιδεών που κληροδοτήθηκαν από τη γαλλική επανάσταση. Παρ' όλα αυτά, εκείνο που ακόμα παρακινεί τους λαούς είναι οι δυο μεγάλες διεκδικήσεις οι οποίες καταπνίγηκαν από τους πρωτεργάτες του συνεδρίου της Βιέννης: ο φιλελευθερισμός και ο εθνικισμός. Αρχίζουν, ωστόσο, να διαφαίνονται, κυρίως στη Γαλλία και την Ιταλία, νέες επιδιώξεις με κοινωνικό χαρακτήρα, που προβάλλονται από ένα στρώμα του πληθυσμού του οποίου η σημασία αυξάνει μαζί με τις προόδους της εκβιομηχάνισης: τους εργάτες. S. Bernstein & P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, μτφρ. Α.Κ. Δημητρακόπουλος, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997, τόμ. 2, σ. 49.

3. Η πολιτική κληρονομιά των επαναστάσεων του 1848

Οι επαναστάσεις του 1848 φανέρωσαν καθαρά ότι οι μεσαιείς τάξεις, ο φιλελευθερισμός, η πολιτική δημοκρατία, ο εθνικισμός, ακόμα και οι εργατικές τάξεις, αποτελούσαν πια μόνιμα στοιχεία του πολιτικού σκηνικού. Η ήττα των επαναστάσεων μπορεί να τα έκανε προσωρινά αφανή, αλλά όταν ξαναπρόβαλλαν θα καθόριζαν τη δράση ακόμα και εκείνων των πολιτικών που έτρεφαν τις λιγότερες συμπάθειες γι' αυτά. E.J. Hobsbawm, *Η εποχή του κεφαλαίου, 1848-1875*, γ' ανατύπωση, μτφρ. Δ. Κούρτοβικ, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2003, σ. 50.

ΕΝΟΤΗΤΑ 12^η

Η ωρίμανση τη βιομηχανικής επανάστασης

Το φαινόμενο της βιομηχανικής επανάστασης

Με τον όρο **βιομηχανική επανάσταση**, ονομάζουν οι ιστορικοί, τη μετάβαση από την *αγροτική- χειρωνακτική* οικονομία στη *βιομηχανική οικονομία*, καθώς και τις τεράστιες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές μεταβολές που η μετάβαση αυτή προκάλεσε.

Ξεκίνησε από την Αγγλία στο δεύτερο μισό του 18^{ου} αιώνα και από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα εξαπλώνεται με γρήγορους ρυθμούς σε νέες περιοχές της Ευρώπης καθώς και στις ΗΠΑ

Κύρια γνωρίσματα της βιομηχανικής επανάστασης

- Εκτεταμένη χρήση νέων τεχνικών μέσων (κυρίως της ατμομηχανής) που περιορίζαν τη χειρωνακτική εργασία, αυξάνοντας την παραγωγή και μειώνοντας το κόστος των προϊόντων

- Αξιοποίηση νέων μορφών ενέργειας (κυρίως του άνθρακα)
- Εφαρμογή καινοτομιών στη μεταλλουργία
- Συγκέντρωση των εργαζομένων στα εργοστάσια
- Υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης

Η εξάπλωση της βιομηχανικής επανάστασης

Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα εξαπλώνεται με γρήγορους ρυθμούς σε νέες περιοχές της Ευρώπης, καθώς και στις Η.Π.Α, χάρη στην αδιάκοπη πρόοδο της υφαντουργίας και της μεταλλουργίας.

- Μετά το 1880 νέοι βιομηχανικοί κλάδοι αναπτύσσονται:
- Η χημεία περνά από το χώρο του εργαστηρίου στη μαζική παραγωγή και γεννιέται η οργανική χημεία, χάρη στην οποία έχουμε παραγωγή:
 - ❖ μεγάλων ποσοτήτων συνθετικών βαφών
 - ❖ λιπασμάτων
 - ❖ πλαστικών υλών
 - ❖ εκρηκτικών
- Χάρη στη χημεία επίσης αναπτύσσονται οι βιομηχανίες:
 - ❖ φαρμάκων
 - ❖ ψυγείων
 - ❖ φωτογραφικών και κινηματογραφικών ειδών
- Πρωτοπόρος αναδεικνύεται η Γερμανία

Ηλεκτρισμός

- Η κυριότερη ανακάλυψη του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα ήταν ο **ηλεκτρισμός**, που είχε πολλές τεχνολογικές εφαρμογές (φωτισμός, ηλεκτρικοί κινητήρες, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από νερό).

Η βιομηχανική ανάπτυξη επιταχύνθηκε από την πρόοδο στις

συγκοινωνίες και στις επικοινωνίες

Το 1825, στη Βρετανία, κινήθηκε ο πρώτος σιδηρόδρομος, που σιγά-σιγά βελτιώθηκε.

(Ο Άγγλος μηχανικός **Στήβενσον** κίνησε την πρώτη ατμάμαξα)

Ακολούθησαν τα **ηλεκτροκίνητα τραμ** και ο υπόγειος σιδηρόδρομος (**μετρό**).

Στη θάλασσα τα **ατμόπλοια** αντικατέστησαν τα ιστιοφόρα

- Ο **σιδηρόδρομος** και το **ατμόπλοιο** ήταν τα σημαντικότερα μεταφορικά μέσα της νέας εποχής. Μειώθηκε σημαντικά ο

χρόνος και το κόστος του ταξιδιού. Οι μεταφορές γίνονται **γρηγορότερα και ευκολότερα.**

- Κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα κατασκευάστηκε το **αυτοκίνητο** και άρχισαν οι πρώτοι πειραματισμοί για την κατασκευή **αεροπλάνου**. (Το 1903 οι αδελφοί Ράιτ έκαναν 3 πτήσεις σε μικρές αποστάσεις.) Το πετρέλαιο, ως καύσιμο των κινητήρων, απέκτησε μεγάλη αξία.

Η εφεύρεση του ηλεκτρικού και του ασύρματου **τηλέγραφου**, καθώς και του **τηλεφώνου**, δημιούργησαν επανάσταση στις επικοινωνίες καθιστώντας τες ευκολότερες.

Το δίκτυο μεταφορών και επικοινωνιών **κάλυψε ολόκληρο τον κόσμο** και αυτό είχε σημαντικές οικονομικές συνέπειες.

Οικονομικός φιλελευθερισμός και καπιταλισμός (1)

- Ο νέος τρόπος οργάνωσης της οικονομίας ονομάστηκε:

Οικονομία της ελεύθερης αγοράς / καπιταλισμός / κεφαλαιοκρατία.

Ιδεολογική βάση του νέου συστήματος υπήρξε

Ο οικονομικός φιλελευθερισμός =

οι επιχειρηματίες μπορούν να κάνουν ό,τι έκριναν αναγκαίο για το κέρδος ·

το ατομικό συμφέρον προτάσσεται του κοινωνικού

13. ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Η βιομηχανική επανάσταση έφερε σοβαρές κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές :

1. **πληθυσμιακές μεταβολές :** Καθώς βελτιώθηκε το βιοτικό επίπεδο, ο πληθυσμός της Ευρώπης ιδίως μετά το 1850 αυξήθηκε εντυπωσιακά. Παράλληλα είχαμε εσωτερική μετανάστευση (προς τις βιομηχανικές πόλεις, όπου υπήρχαν εργοστάσια και χρειάζονταν εργάτες) και εξωτερική μετανάστευση (προς τις Η.Π.Α., την Αυστραλία και τον Καναδά)

2. **κοινωνικές αλλαγές :**

A. οι αριστοκράτες-μεγαλογαιοκτήμονες παρέμειναν πανίσχυροι στην ανατολική και μεσογειακή Ευρώπη. Στην Αγγλία ασχολήθηκαν με επιχειρήσεις κι έτσι εξακολούθησαν να είναι ισχυροί. Αντίθετα στη Γαλλία έμειναν πίσω στις εξελίξεις και συνεχώς έχαναν τη δύναμή τους.

B. οι αστοί έγιναν πλέον η κυρίαρχη τάξη. Χωρίζονταν σε

α) **μεγαλοαστούς** (βιομήχανους, μεγαλέμπορους, τραπεζίτες)
β) **μεσοαστούς** (βιοτέχνες και ελεύθερους επαγγελματίες) και
γ) **μικροαστούς** (δημόσιους και ιδιωτικούς υπάλληλους). Οι μεγαλοαστοί διέθεταν πλούτο, κύρος και πολιτική επιρροή.

Γ. οι αγρότες ήταν η πλειοψηφία των Ευρωπαίων του 19ου αιώνα. Ζούσαν σε ασταθείς συνθήκες. Πολλοί από αυτούς μετανάστευσαν.

Δ. οι εργάτες συνεχώς αυξάνονταν. Δούλευαν 12-16 ώρες κάθε μέρα, όλες τις μέρες του χρόνου. Έπαιρναν πολύ μικρούς μισθούς. Κατοικούσαν σε μικρά και ανθυγιεινά σπίτια. (Το 1827 οι Γάλλοι εργάτες πέθαιναν από τις κακουχίες στα 27 τους κατά μέσο όρο)

3. σοσιαλιστικές ιδέες : Ο σοσιαλισμός, σαν θεωρία τονίζει το κοινωνικό συμφέρον και όχι το ατομικό. Οι πρώτοι σοσιαλιστές μιλούσαν για μια ιδανική κοινωνία που θα έπρεπε να υπάρχει. Οι απόψεις τους ονομάστηκαν **ουτοπικός σοσιαλισμός**. Το 1848 οι Γερμανοί Κάρλ Μάρξ και Φρίντριχ Ένγκελς δημοσίευσαν το Κομμουνιστικό Μανιφέστο. Αργότερα ο Μάρξ δημοσίευσε το **Κεφάλαιο**. Σε αυτό υποστήριζε ότι η κοινωνική αδικία υπάρχει επειδή οι ολιγάριθμοι αστοί είχαν στα χέρια τους τα μέσα παραγωγής(πρώτες ύλες, μηχανήματα κλπ). Θα έπρεπε λοιπόν η εργατική τάξη να οργανωθεί σε ένα δικό της κόμμα (κομμουνιστικό), να ανατρέψει τον καπιταλισμό και να πάρει αυτή τα μέσα παραγωγής στα χέρια της. Η νέα κομμουνιστική κοινωνία δε θα είχε τάξεις κι έτσι δε θα υπήρχε εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Αυτές οι θέσεις έγιναν γνωστές ως μαρξισμός.

4. ανάπτυξη του συνδικαλισμού : Οι εργάτες, που ζούσαν σε άθλιες συνθήκες, ξεσηκώθηκαν. Μετά το 1830 άρχισαν να διεκδικούν οργανωμένα κάποια αιτήματα, όπως ήταν η 8ωρη εργασία. Το 1838 η αγγλική Ένωση Εργατών δημοσίευσε τη Χάρτα του Λαού, με την οποία διατύπωσαν διάφορα πολιτικά αιτήματα, όπως η καθολική ψηφοφορία για τους άνδρες. Τα μέλη της Ένωσης ονομάστηκαν **χαρτιστές**. Οι εργάτες διεκδικούσαν τα δικαιώματά τους, κυρίως με απεργίες, οι οποίες κατέληγαν σε βίαιες καταστολές. Η απεργία των εργατών του Σικάγου, την 1η Μαΐου 1886 με αίτημα την 8ωρη εργασία πνίγηκε στο αίμα. Τα συνδικάτα και τα σοσιαλιστικά κόμματα από το 1890 άρχισαν να γιορτάζουν την Πρωτομαγιά ως παγκόσμια ημέρα εργατών. Ως τα τέλη του 19ου αιώνα **τα συνδικάτα είχαν πετύχει :**

Α. τη 10ωρη εργασία

Β. τη δημιουργία ασφαλιστικών ταμείων, που στήριζαν οικονομικά τους εργάτες σε περίπτωση ατυχήματος, ασθένειας ή απόλυσης.

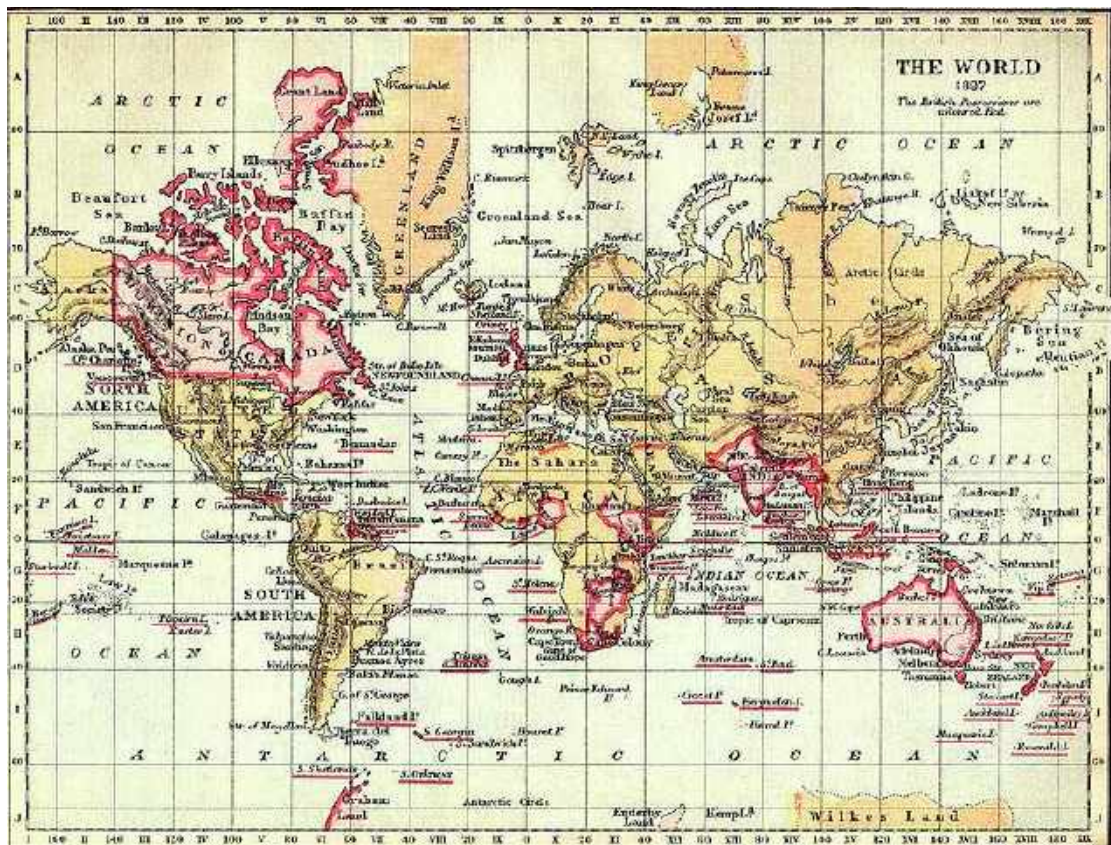
Γ. τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας με τους εργοδότες (δηλαδή εξασφάλιση κατώτερου ορίου στους μισθούς)

5. πολιτική ανάπτυξη των εργατών: Το 1864 ιδρύθηκε στο Λονδίνο η **Α΄ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΩΣΗ ΕΡΓΑΤΩΝ** (1η Διεθνής), που διαλύθηκε το 1876 εξαιτίας διαφωνιών. Το 1889 ιδρύθηκε στο Παρίσι η **2η ΔΙΕΘΝΗΣ** με συμμετοχή μόνο πολιτικών κομμάτων που υποστήριζαν τον μαρξισμό. Τις επόμενες χρονιές δημιουργήθηκαν σε πολλές χώρες της Ευρώπης **σοσιαλιστικά και εργατικά κόμματα**. Κάποια από αυτά τα κόμματα υποστήριζαν ότι έπρεπε να κερδίσουν την εξουσία με εκλογές, ενώ κάποια άλλα υποστήριζαν την ιδέα της επανάστασης (π.χ. ο Κάρλ Λιμπκνεχτ και η Ρόζα Λούξεμπουργκ με το κόμμα των Σπαρτακιστών στη Γερμανία και ο Λένιν στη Ρωσία)

6. κίνημα φεμινισμού : κατά τον 19ο αιώνα πολλές γυναίκες εργάζονταν στα εργοστάσια. Απέκτησαν οικονομική ανεξαρτησία κι άρχισαν να διεκδικούν δικαιώματα. Το 1903 η Αγγλίδα Έμελιν Πάνκχορστ ίδρυσε την Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών, που μαχόταν για δικαιώματα στις γυναίκες, κάτι που άρχισε να γίνεται κατά τον 20ο αιώνα σε κάποιες χώρες της Ευρώπης.

Copy and WIN : http://bit.ly/copy_win

15. Αποικιοκρατία και αποικιακοί ανταγωνισμοί

- Ιμπεριαλισμός < imperium = ισχύς, εξουσία
- Ιμπεριαλισμός = η εξάπλωση & εκμετάλλευση περιοχών εκτός Ευρώπης από Ευρωπαίους
- Ιμπεριαλισμός ⇔ ανάπτυξη καπιταλισμού
- Αποικιοκρατία: μέσο εξάπλωσης
- Αποικιοκρατία: 1870-1914 (περίοδος έντασης)

Αίτια αποικιακής εξάπλωσης

- Ανάγκη για νέες αγορές για βιομηχανικά προϊόντα
- Ανάγκη για νέες πηγές πρώτων υλών (μεταλλεύματα, μαλλί, βαμβάκι) & καύσιμα (πετρέλαιο)
- Ανάγκη για νέες περιοχές επένδυσης των κεφαλαίων
- Ανάγκη για έλεγχο των θαλασσών => απρόσκοπτο εφοδιασμό των πλοίων τους
- Αποικίες = γόητρο για το έθνος

Κοινωνική βάση αποικιοκρατίας

- **Αστική τάξη:** οι κύριοι ωφελημένοι
- Συμμετέχουν και ευρύτερα κοινωνικά στρώματα → πιθανότητες πλουτισμού, κοινωνικής ανόδου
- Αποικίες: επιβεβαιώνουν την ανωτερότητα των κατακτητών

Πρωτοπόροι

- **Εξερευνητές:** καταλαμβάνουν στο όνομα της χώρας τους τις νέες περιοχές που βρίσκουν
- Χριστιανοί **ιεραπόστολοι:** προετοιμάζουν το έδαφος για την αποδοχή της Ευρωπαϊκής κυριαρχίας
- **Έμποροι:** αναζητούν νέες αγορές – εμπροσθοφυλακή των αποικιοκρατών

Ιεραποστολή στην Αφρική

Μέθοδοι αποικιοκρατικής πολιτικής

- Κατάκτηση εδαφών
- Καθυπόταξη κατοίκων
- Οικονομική διείσδυση σε ανεξάρτητα κράτη → ημιαποικίες

Η αποικιακή εξάπλωση

- Ασία – Αφρική
- Μ. Βρετανία: η ισχυρότερη αποικιακή δύναμη
- Γαλλία: Αφρική – Άπω Ανατολή (Ινδοκίνα)
- Βέλγιο, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία, Ολλανδία, Γερμανία: λίγες αποικίες
- Ρωσία: β. Ασία → επεκτείνεται ως τον Ειρηνικό Ωκεανό
- 1900: 90% της Αφρικής και μεγάλο μέρος της Ασίας: υπό αποικιακό καθεστώς!

Αποτελέσματα

- Ληλατήθηκε ο πλούτος των αποικιών
- Οι ντόπιοι αντιμετωπίστηκαν ως κατώτεροι, δούλοι
- Υποτιμήθηκαν οι τοπικοί πολιτισμοί: οι άποικοι εισάγουν τα στοιχεία του δικού τους πολιτισμού
- Αυθαίρετη διαίρεση λαών => πηγή εντάσεων και πολέμων

- Ωφελημένοι: τα αποικιοκρατικά κράτη:
 - Καρπώθηκαν τον πλούτο των αποικιών
 - Η Ευρώπη ενισχύθηκε: έγινε το κέντρο του κόσμου
 - Θεώρησαν τους εαυτούς τους πνευματικά ανώτερους και παντοδύναμους: ο αποικισμός = απόδειξη
- Ωστόσο: ανταγωνισμός ανάμεσα στους αποικιοκράτες
- Οι λαοί των αποικιών αντιδρούν (δεκαετία '50 και μετά αρχίζει η ανατροπή των αποικιών)

ΕΝΟΤΗΤΑ 17

Ο Ι. Καποδίστριας ως κυβερνήτης της Ελλάδας (1828-1831).

Η ολοκλήρωση της ελληνικής επανάστασης (1829)

- α/β. Ο Κερκυραίος Ιωάννης Καποδίστριας στο διάστημα 1800–1807, όταν τα Επτάνησα κατείχε η Ρωσία, ανέλαβε σημαντικές θέσεις στη διοίκησή τους.

γ. Το 1809 ο Ρώσος υπουργός Εξωτερικών, που εκτίμησε το έργο του και τη φιλωρωσική του στάση, τον κάλεσε στο ρωσικό Υπουργείο Εξωτερικών.

- δ. Το 1815 ο τσάρος Αλέξανδρος Α΄ τον έκανε υπουργό Εξωτερικών.

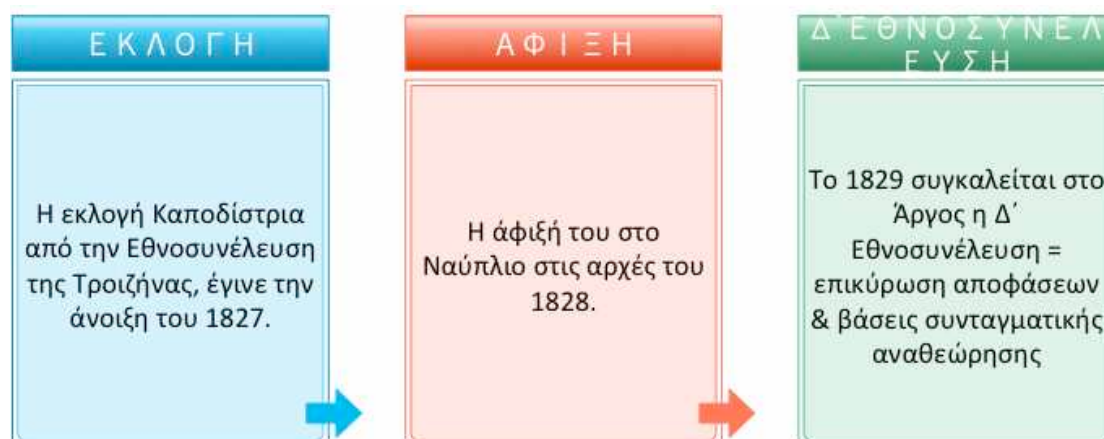
ε. Στα 1820 οι Φιλικοί πρότειναν στον Καποδίστρια να γίνει αρχηγός της Φιλικής Εταιρίας. Εκείνος όμως αρνήθηκε, γιατί θεωρούσε ότι δεν ήταν κατάλληλη εποχή για να γίνει η Ελληνική Επανάσταση.

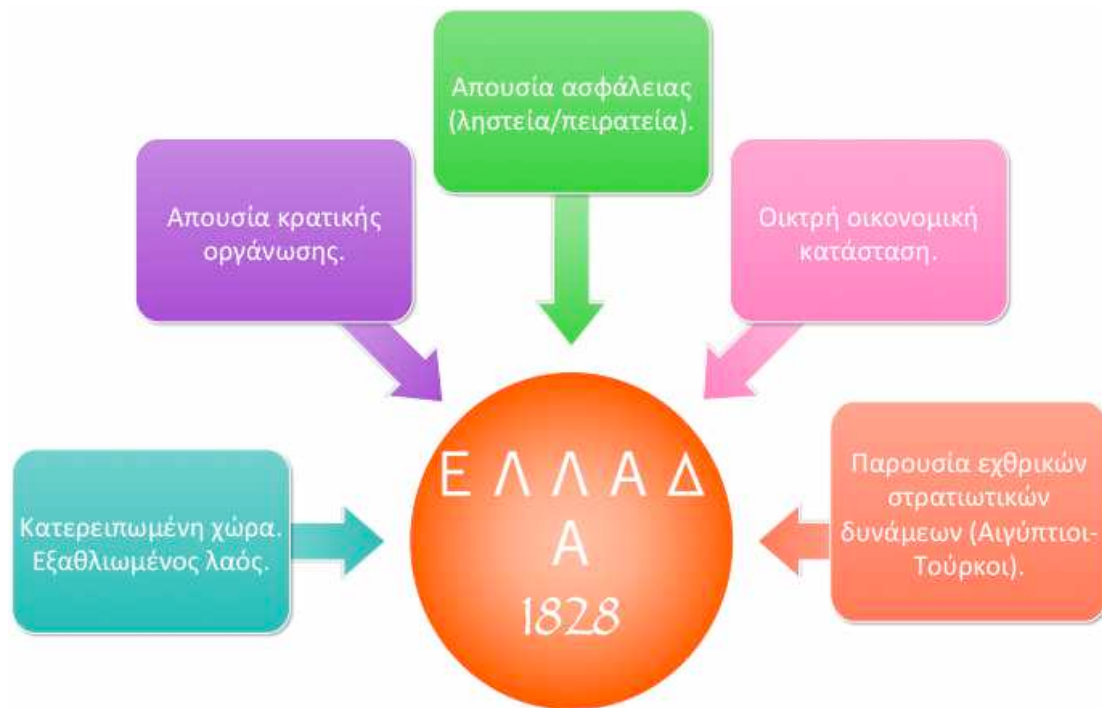
στ. Προσπάθησε το 1821–1822, ως υπουργός εξωτερικών, να κάνει τις Μεγάλες Δυνάμεις να αλλάξουν την αρνητική στάση τους προς την Επανάσταση.

ζ. Το 1822 παραιτήθηκε, επειδή δεν μπορούσε να υποστηρίξει τη ρωσική ουδετερότητα απέναντι στο ελληνικό ζήτημα.

η. Το 1827 εκλέχτηκε Κυβερνήτης της Ελλάδας από την Γ΄ Εθνοσυνέλευση.

Α. ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΦΙΞΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Στο **διπλωματικό πεδίο**, θέτει ως κύριους σκοπούς:

- την **αναγνώριση** της **ανεξαρτησίας** της **Ελλάδας**
- και την **εξασφάλιση** όσο το δυνατόν περισσότερων **εδαφών** για το **ελληνικό κράτος**.

Στόχοι της πολιτικής Καποδίστρια

- **Δημιουργία σύγχρονου κράτους δυτικού τύπου**
- Με **ισχυρή κεντρική εξουσία** στα πρότυπα κρατών της δυτικής Ευρώπης.
- Αντιμέτωπος με τους **ισχυρούς παράγοντες** της ελληνικής κοινωνίας (**πρόκριτοι** της προεπαναστατικής περιόδου) που επιθυμούσαν τη **διατήρηση της τοπικής τους εξουσίας** και τη διοικητική πολυδιάσπαση του κράτους,
- ανοίγει ο Καποδίστριας όπως κι ο πρώτος Πρόεδρος του Εκτελεστικού Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος (αντίπαλος του στην παρούσα συγκυρία) το **αίτημα του εκσυγχρονισμού της Ελλάδας**.

Β. ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Επικύρωση αποφάσεων στην Δ' Εθνοσυνέλευση 1829.

Συγκέντρωση όλων των εξουσιών στο πρόσωπο του Κυβερνήτη ⇒ αναγκαίο για αντιμετώπιση κατάστασης
Αναστολή ισχύος Συντάγματος Τροιζήνας

Γ. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

- για την εκδίωξη των εχθρικών στρατευμάτων
- και την επιβολή της τάξης.
- Προσπάθεια για οργάνωση τακτικού πολεμικού ναυτικού και καταπολέμηση πειρατείας.
- Ίδρυση του **Λόχου των Ευελπίδων** για την εκπαίδευση αξιωματικών

Δ. ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

- Πρώτο κρατικό ταμείο από εισφορές Ελλήνων εξωτερικού και φιλελλήνων.
- Ίδρυση τράπεζας.
- Κοπή νομίσματος, του φοίνικα.
- Αυστηρή λιτότητα σε δημόσιες δαπάνες.
- Εκσυγχρονισμός γεωργίας (πατάτα) και νέες μεθόδους (χρήση σιδερένιου άροτρου).

◀ Ο **Φοίνικας** υπήρξε το πρώτο ελληνικό νόμισμα που κόπηκε το **1828**, την περίοδο που ήταν Κυβερνήτης του νέου ελληνικού κράτους ο Ιωάννης Καποδίστριας. Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη

Ε. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. Ορφανοτροφείο Αίγινας

Περιλάμβανε:

- 3 Αλληλοδιδασκτικά σχολεία (τετραετής φοίτηση)
- 3 Ελληνικά σχολεία (τριετής φοίτηση)
- Αρκετά χειροτεχνεία (επαγγελματικές Σχολές)
- *Πρότυπον Σχολείον* (για εκπαίδευση δασκάλων).
- **2. Κεντρικόν Σχολείον**
- (προετοιμασία για σπουδές σε πανεπιστήμια του εξωτερικού),
- **3. Πρότυπον Αγροκήπιον** στην Τίρυνθα
- (γεωργική σχολή).

- Πιστεύει ότι η εκπαίδευση πρέπει να παρέχει τις **βασικές γνώσεις και επαγγελματική κατάρτιση**. Γι' αυτό τον λόγο δεν ιδρύει Πανεπιστήμιο.
- **Πώς κρίνετε αυτή του την απόφαση, για την οποία κατηγορήθηκε;**

ΣΤ. Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Τελευταία – νικηφόρα- μάχη του Αγώνα στην **Πέτρα** της **Βοιωτίας** την 12η Σεπτεμβρίου 1829.

Επικεφαλής των ελληνικών δυνάμεων ο Δημήτρης Υψηλάντης

Ζ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αναγνώριση ανεξαρτησίας του κράτους

Το Πρωτόκολλο του Λονδίνου

της 3ης Φεβρουαρίου 1830 (απόσπασμα)

... Η Ελλάς θέλει σχηματίσει εν κράτος ανεξάρτητον και θέλει χαίρει όλα τα δίκαια πολιτικά, διοικητικά και εμπορικά τα προσπεφυκότα εις εντελή ανεξαρτησίαν.

Η Ελλάδα του 1830. Πρωτόκολλο ανεξαρτησίας. Περιελάμβανε:

- Τη Στερεά Ελλάδα
- Την Πελοπόννησο
- Τα νησιά του Αργοσαρωνικού
- Την Εύβοια
- Τις Κυκλάδες
- Τις Σποράδες

◀ Τα σύνορα επεκτάθηκαν βορειότερα με τη Συνθήκη της Κων/πολης το 1832. Γραμμή Αμβρακικού - Παγασητικού

Η. ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

- Στόχος του Καποδίστρια ήταν η συγκρότηση **ισχυρού συγκεντρωτικού κράτους** κατά τα δυτικά πρότυπα της εποχής
- Στην **πολιτική** αυτή αντέδρασαν οι:
- **Πρόκριτοι** με τοπική εξουσία (Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης)
- Φαναριώτες
- Με πολιτική εμπειρία (Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος)
- Πλούσιοι Πλοιοκτήτες (Γεώργιος Κουντουριώτης)
- **Φιλελεύθεροι διανοούμενοι** ⇒ Καυτηρίαζαν τον αυταρχισμό του Καποδίστρια και αξίωναν την παραχώρηση συνταγματικών ελευθεριών (Αδαμάντιος Κοραής).

Θ. Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

- Η **Αγγλία** και η **Γαλλία** υποκινούσαν τις αντικαποδιστριακές κινήσεις θεωρώντας τον Κυβερνήτη **όργανο της Ρωσίας**

ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Αρχές του 1830: Εξεγέρσεις

Ο Μιαούλης ανατινάξει στον Πόρο τα δύο μεγαλύτερα ελληνικά πολεμικά πλοία
Στην Ύδρα η εφημερίδα «Απόλλων» προπαγανδίζει τη δολοφονία του Κυβερνήτη
Ο Καποδίστριας φυλακίζει τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη: η ένταση κορυφώνεται.

- **27 Σεπτεμβρίου 1831:** ο **Κωνσταντίνος** και ο **Γεώργιος Μαυρομιχάλης** δολοφονούν τον Καποδίστρια στο Ναύπλιο

Ενότητα 18

Από την άφιξη του Όθωνα (1833) έως την 3^η Σεπτεμβρίου 1843

Α. Η ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ Η ΑΦΙΞΗ ΤΟΥ ΟΘΩΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Μετά τη δολοφονία Καποδίστρια (1831) ξεσπά **εμφύλιος πόλεμος** στην Ελλάδα.
- **Μεγάλες Δυνάμεις** επεμβαίνουν στα ελληνικά πράγματα ⇒ για να αποτρέψουν μια πιθανή εστία αναταραχής στη ΝΑ Μεσόγειο.
- **Συνθήκη Λονδίνου 1832.**
- **Άφιξη του Όθωνα στο Ναύπλιο, 25 Ιαν. 1833**
- ▶ Οι Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία):
 - ορίζουν Βασιλιά της Ελλάδος τον **17χρονο Όθωνα**, γιο του βασιλιά της Βαυαρίας Λουδοβίκου Α' (1832)
 - ορίζουν ως πολίτευμα
 - την **απόλυτη μοναρχία**
 - δίνουν 20.000.000 φράγκα: α' δόση **δανείου** 60.000.000 φράγκων
 - ορίζουν **Αντιβασιλεία** μέχρι ενηλικίωση Όθωνα.

Β. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑΣ (1833-1835)

Μέχρι την ενηλικίωση του Όθωνα η διακυβέρνηση του κράτους ανατέθηκε σε μια **επιτροπή Βαυαρών αξιωματούχων**, που διόρισε ο πατέρας του ⇒ **Αντιβασιλεία**:

Τα κυριότερα μέλη ήταν:

- **Άρμανσπεργκ**: Πρωθυπουργός & υπουργός Εξωτερικών.
- **Μάουρερ**: Εκπαίδευση, δικαιοσύνη & εκκλησία.
- **Χάιντεκ**: Ένοπλες δυνάμεις.

Οι στόχοι της Αντιβασιλείας:

- Δημιουργία ενός σύγχρονου, εθνικού κράτους κατά τα δυτικά πρότυπα.
- Εθνική ανεξαρτησία
- Βασιλική απολυταρχία, συγκεντρωτικό σύστημα διακυβέρνησης.

Οργάνωση κράτους κατά την αντιβασιλεία

Διοίκηση

- Συγκεντρωτική.
- Διαίρεση σε
- 10 νομούς.
- Μεταφορά πρωτεύουσας από το Ναύπλιο στην Αθήνα (1834) ⇒ σύνδεση με αρχαίο παρελθόν.

Στρατός: 3500 Βαυαροί στρατιωτικοί, Έλληνες αγωνιστές Επανάστασης παραμερίστηκαν ⇒ δυσαρέσκεια, ληστείες

Δικαιοσύνη. Αναδιοργάνωση,

- - Δικαστήρια (πρωτοδικεία, εφετεία, Άρειο Πάγο),
- - Νέοι νόμοι (Ποινικός Νόμος, Πολιτική & Διοικητική Δικονομία, Οργανισμός Δικαστηρίων).

Εκπαίδευση: αναμόρφωση,

- **7ετή Δημοτικά Σχολεία** (αλληλοδιδασκτικά)
- **3ετή Ελληνικά Σχολεία & Γυμνάσια** (Β/βάθμια εκπ/ση)
- **1837 Πανεπιστήμιο** και Πολυτεχνικό Σχολείο
- Όμως παραμέληση εκπαίδευσης κοριτσιών

Ελληνική Εκκλησία: **Αυτοκέφαλη**, δηλ. χωρισμός από Οικουμενικό Πατριαρχείο, περιορισμός μονών.

- Στόχος ήταν η ελληνική Εκκλησία να μη δέχεται πιέσεις από το οθωμανικό κράτος. Πολλοί αντιδράσανε, γιατί θεώρησαν ότι κινδύνευε η ορθόδοξη πίστη.

Η στάση των Ελλήνων απέναντι στην Αντιβασιλεία-Αντιδράσεις

- Δυσπιστία
- Απροκάλυπτα εχθρική στάση
- Συνωμοτικές κινήσεις για ανατροπή Αντιβασιλείας
- Εξεγέρσεις (π.χ. Μεσσηνία 1834)

ΠΗΓΕΣ

Τρεις διαφορετικές απόψεις για το έργο της Αντιβασιλείας

α. Η άποψη του μέλους της Αντιβασιλείας Γκέοργκ Λούντβιχ φον Μάουρερ
Μόλις αποβιβαστήκαμε, κυκλοφορήσαμε μια προκήρυξη με την οποία ζητούσαμε να μας χαρίσει ο Ελληνικός Λαός πρώτα απ' όλα την εμπιστοσύνη του. [...] Για ν' αποκτήσει ο τόπος ηρεμία, δημοσιεύσαμε αυστηρότατους νόμους –με προσωρινό φυσικά χαρακτήρα– εναντίον εκείνων που θα επιχειρούσαν να διασαλεύσουν την τάξη. [...] Με τα μέτρα που πήραμε σχετικά με τη Δικαιοσύνη και το Στρατό, αποκαταστάθηκε η τάξη και η ασφάλεια [...], σταμάτησαν οι ληστείες και οι πειρατείες. Με τη βαθμιαία οργάνωση στα θέματα της διοίκησης, ταχτοποιήθηκαν ένα σωρό ζητήματα, και με τη σιγουριά που απλώθηκε παντού, άρχισε να αναπτύσσεται η γεωργία, το εμπόριο και η βιομηχανία.
Γκ. Λ. φον Μάουρερ, Ο Ελληνικός Λαός (Χαϊδελβέργη 1835), μτφρ. Ό. Ρομπάκη, Αφοί Τολίδη, Αθήνα 1976, σ. 733 και 735.

β. Η άποψη του Βαυαρού αξιωματούχου Ρούντχαρτ

Ο Ίγκνατς φον Ρούντχαρτ διετέλεσε για λίγο, το 1837, αρχηγός του βασιλικού οίκου της Ελλάδας (θέση παρόμοια με αυτή του σημερινού πρωθυπουργού), αλλά διαφώνησε με τον Όθωνα και παραιτήθηκε.

Δε σκοπεύω να κατηγορήσω την Αντιβασιλεία, αλλά δεν μπορώ να κρύψω την παρατήρηση ότι [...] οι δημόσιοι άντρες, που είχαν αναλάβει τη διακυβέρνηση και

τη διοίκηση της Ελλάδας, δεν έπρεπε να ξεκινήσουν από τις δικές τους αντιλήψεις και από το διοικητικό τυπικό [...] αλλά να θεσπίσουν ρυθμίσεις που να ταιριάζουν στην κατάσταση της φτωχής και εξαντλημένης χώρας [...] Έπρεπε στην αρχή να περιοριστούν στη θεμελίωση του κράτους βάσει των κοινοτήτων που ήδη υπήρχαν [...]

Μ.Χ. Τσαπόγας, «Το ανέκδοτο “κυβερνητικό πρόγραμμα” του Ignaz von Rudhart για την πολιτειακή και διοικητική οργάνωση της Ελλάδας (1836)», Το Σύνταγμα, 15, σ. 273-4, Γ. Γιαννόπουλος, Δοκίμια Θεωρίας και Διδακτικής της Ιστορίας, Βιβλιογονία, Αθήνα 1997, σ. 144.

γ. Η άποψη του Μακρυγιάννη, αντιπάλου της Αντιβασιλείας
Ότι οι Μπαουαρέζοι και οι οπαδοί τους Έλληνες θέλαν να μας φάνε κι' ο Θεός μας γλύτωσε από τους κακούς τους σκοπούς. Και πασκίζαμεν έξω και μέσα με τρόπον και κατηχούσαμεν τους ανθρώπους ίσως και κινηθούμεν διά τα έξω και λευτερωθούμεν κ' εμείς εδώ μέσα και κάμωμεν νόμους στέρεους και διοικηθούμεν ως άνθρωποι' ότι μας κυβερνούν οι ανθρωποφάγοι με το «έτζι θέλω» και κρίμα 'στα αίματα και θυσίες οπού κάμαμεν.

Μακρυγιάννης, Απομνημονεύματα, επιμ. Ι. Βλαχογιάννη (1907), Γιοβάνης, Αθήνα 1968, τόμ. 2, σ. 109

Γ. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ ΟΘΩΝΑ(1835-1843)

- Καμία ουσιαστική αλλαγή.
- Λίγα μέτρα για αναστολή δυσαρέσκειας λαού.
- Περιορισμός επιρροής κομμάτων.
- Έντονες αντιδράσεις & εξεγέρσεις.

Δ. Η 3Η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1843

ΑΙΤΙΑ. Κοινωνικά Προβλήματα – Δυσαρέσκεια:

- ΑΓΡΟΤΕΣ
 - Κακή οικονομική κατάσταση αγροτών – θύματα ληστείας.
- ΔΑΝΕΙΑ
 - Αδυναμία εξόφλησης δανείων ⇒ οικονομικός έλεγχος Δυνάμεων & περικοπή δαπανών
- ΠΑΛΙΚΑΡΙΑ
 - Δυσαρέσκεια αγωνιστών επανάστασης
- ΚΟΜΜΑΤΑ
 - Γενική αναταραχή ⇒ πολιτική κινητοποίηση όλων των κομμάτων (Μαυροκορδάτος, Κωλέττης, Λόντος, Μεταξάς).

- Επιπλέον, η Ελλάδα αδυνατούσε να εξοφλήσει τα δάνειά της, με αποτέλεσμα οι Δυνάμεις να επιβάλουν οικονομικό έλεγχο στη χώρα και περικοπή των κρατικών δαπανών.
- Επιπλέον, η Ελλάδα αδυνατούσε να εξοφλήσει τα δάνειά της, με αποτέλεσμα οι Δυνάμεις να επιβάλουν οικονομικό έλεγχο στη χώρα και περικοπή των κρατικών δαπανών.

- Επιπλέον, η Ελλάδα αδυνατούσε να εξοφλήσει τα δάνειά της, με αποτέλεσμα οι Δυνάμεις να επιβάλουν οικονομικό έλεγχο στη χώρα και περικοπή των κρατικών δαπανών.

→ Αίτημα: Παραχώρηση Συντάγματος = απομάκρυνση Βαυαρών, οικονομική & κοινωνική ανακούφιση

Νύχτα 2 – 3 Σεπτεμβρίου 1843

Δυνάμεις της φρουράς των Αθηνών και πολίτες, με αρχηγό συνταγματάρχη **Δημ. Καλλέργη & Μακρυγιάννη** συγκεντρώθηκαν έξω από Ανάκτορα και απαίτησαν την παραχώρηση Συντάγματος.

- Αρχική άρνηση Όθωνα.
- Υποχώρηση – προκήρυξη εκλογών για Εθνοσυνέλευση & ψήφιση Συντάγματος
- Τέλος περιόδου Απόλυτης μοναρχίας Όθωνα.

Αντιδυναστικές διεργασίες

«Στο μεταξύ, η εξέλιξη των κοινωνικο-οικονομικών δομών της χώρας ήταν υπερβολικά αργή. Η απόλυτη μοναρχία του βασιλιά Όθωνα, με την πολυάριθμη βαυαρική αυλή του, είχε σαν βασικό χαρακτηριστικό την πλήρη περιφρόνηση των αναγκών και των πραγματικών επιδιώξεων των Ελλήνων. Ο λαός, στην πιο μεγάλη αθλιότητα, και η άρχουσα τάξη που είχε αναδειχθεί κατά, και μετά, την επανάσταση (ιδιοκτήτες της γης, προύχοντες και στρατιωτικοί αρχηγοί), ήταν βαθύτατα δυσανεστημένοι. Η βαυαρική διοίκηση, αποκομμένη ολότελα από τις αυτόχθονες δυνάμεις, είχε επιβάλει έναν απροκάλυπτο δεσποτισμό. Αυτή η κατάσταση πραγμάτων ελάχιστα μεταβλήθηκε από την επανάσταση του 1843, που οδήγησε στην καθιέρωση του πρώτου Συντάγματος (1844). Οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν στην απόλυτη εξουσία του μονάρχη ήταν φαινομενικοί, γι' αυτό τα τρία μεγάλα κόμματα, που αντιπροσώπευαν απροκάλυπτα τα συμφέροντα των προστάτιδων δυνάμεων (και που ονομάζονταν αποκαλυπτικότερα το αγγλικό, το γαλλικό και το ρωσικό κόμμα) ελίσσονταν με σκοπό την απόκτηση της βασιλικής ευνοίας.

Μόνο όταν ο οικονομικός έλεγχος τερματίστηκε, το 1860, έγινε κάποια πρόοδος, μαζί με την εμφάνιση μιας νέας πολιτικής γενιάς και με τα πρώτα σημεία κεφαλαιοκρατικής ανάπτυξης. Η βιομηχανική δραστηριότητα έμενε βεβαιότατα σε πολύ περιορισμένα επίπεδα, αλλά η ταχύτατη αύξηση της εμπορικής ναυτιλίας και η αλματώδης ανάπτυξη του εμπορίου είχαν επακόλουθο τη δημιουργία και την άνοδο της αστικής τάξης».

Κ. Τσουκαλάς, *Η Ελληνική τραγωδία*, 1981, σ. 10.

Ενότητα 19^η

Από την 3η Σεπτεμβρίου έως την έξωση του Όθωνα (1862)

Α.ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ

- Μετά το κίνημα της 3^{ης} Σεπτ. 1843 συγκλήθηκε Εθνοσυνέλευση
- Το **1844** ψήφισε **Σύνταγμα** ⇒

Πολίτευμα: Συνταγματική Μοναρχία

- **ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ**
- Βασιλιάς
- Γερουσία (διορισμένη ισόβια από βασιλιά)
- Βουλή (εκλεγμένη από το λαό)
- **ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ**
- Βασιλιάς μέσω υπουργών
- που ο ίδιος διορίζει ή έπαυε, χωρίς την έγκριση της Βουλής
- **ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ**
- Οι δικαστές (δικαστική εξουσία)
- Διορίζονταν και παύονταν από το βασιλιά.

Πάντως το Σύνταγμα διέθετε και ορισμένα φιλελεύθερα στοιχεία ⇒ άρθρα για τις ατομικές ελευθερίες

Β. Η ΔΙΑΜΑΧΗ

ΑΥΤΟΧΘΟΝΩΝ - ΕΤΕΡΟΧΘΟΝΩΝ

Στην Εθνοσυνέλευση εμφανίστηκε διαμάχη μεταξύ:

- **Αυτοχθόνων** (=Έλληνες από περιοχές ενταγμένες στο νέο κράτος)
- **Ετεροχθόνων** (=Έλληνες εκτός συνόρων νέου κράτους).

Οι αυτόχθονες διαμαρτύρονταν

- επειδή οι ετερόχθονες είχαν καταλάβει, χάρη στη **μόρφωση** που συνήθως διέθεταν, πολλές από τις θέσεις της δημόσιας διοίκησης,
- πράγμα που κατά τη γνώμη των πρώτων δεν ήταν δίκαιο.
- Αποφάσεις Εθνοσυνέλευσης (πλειοψηφία αυτοχθόνων)
- αποφασίστηκε οι ετερόχθονες, δίχως να χάσουν το δικαίωμα του Έλληνα πολίτη, να μην επιτρέπεται να διοριστούν σε θέσεις της διοίκησης (δεν αποκλείονταν από την εκπαίδευση και τον στρατό).
- Επίσης, ετερόχθονες μπορούσαν να εκλεγούν βουλευτές μόνο σε οικισμούς ετεροχθόνων, εάν αυτοί διέθεταν ορισμένο αριθμό κατοίκων.

Γ. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

Η συνταγματική μοναρχία (1844–1862)

- Θετικά + καθιέρωση κοινοβουλευτικών θεσμών
 - Αρνητικά- υπερεξουσίες βασιλιά ⇒ νοθεία δημοκρατικού χαρακτήρα πολιτεύματος
- Παράλληλα, τα κόμματα συνέχιζαν να αναπτύσσουν δράση, δίχως, όμως, να είναι επίσημα αναγνωρισμένα.

Εκλογές 1844 (πρώτες εκλογές στην Ελλάδα)

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

Χρησιμοποιήθηκαν αθέμιτα μέσα

- καλπονοθεία,
- εκβιασμοί,
- Χρηματισμοί

κυρίως από το γαλλικό κόμμα.

Ιωάννης Κωλέττης νικητής εκλογών ⇒ **πρώτος πρωθυπουργός της Ελλάδος (1844-1847)** με καταγωγή από το Συρράκο Ιωαννίνων. Οι αγωνιστές του 1821 τον αποκαλούσαν "τζιτζιλε φίτζιλε», λόγω βλαχικής καταγωγής.

- Συνεργασία με Όθωνα
- Καταπάτηση Συντάγματος
- Άγνοια Βουλής
- Καταπάτηση κρατικών πόρων

Δ. ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ - ΑΛΥΤΡΩΤΙΣΜΟΣ

- ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ
 - Ελλάδα φτωχή, περισσότεροι Έλληνες ζούσαν εκτός συνόρων. Για να αναπτυχθεί η χώρα, διατυπώθηκε η άποψη:
 - έπρεπε να διευρυνθούν τα σύνορα και να ενταχθούν περιοχές με ελληνικό πληθυσμό υπό ξένη κυριαρχία (τουρκοκρατούμενο = αλύτρωτο) ⇒ *αλυτρωτισμός*.
 - Η άποψη έγινε δεκτή από την ελληνική κοινωνία και υιοθετήθηκε ως επίσημη κρατική πολιτική **«Μεγάλη Ιδέα»** ⇒ σφράγισε ζωή και ιδεολογία ελληνισμού μέχρι αρχές 20^{ου} αι.

◀ τον όρο **Μεγάλη Ιδέα** χρησιμοποίησε ο **Ιωάννης Κωλέττης** στην Εθνοσυνέλευση του 1844.

▶ **Αλέξ. Μαυροκορδάτος** (αγγλικό κόμμα): *πρέπει να προηγηθεί η οικονομική ανάπτυξη Ελλάδας και μόνο τότε θα ήταν εφικτή η εδαφική επέκτασή της.*

Λίγοι υποστηρικτές

Ε. ΚΡΙΜΑΪΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (1854-1856)

▲ Ο Κριμαϊκός πόλεμος (1854 –1856) ξεκίνησε όταν η Ρωσία απαίτησε να προστατεύει η ίδια τους Άγιους Τόπους. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία αρνήθηκε και το 1853 κήρυξε πόλεμο στη Ρωσία. Με την Οθωμανική Αυτοκρατορία συμμάχησαν η Μεγάλη Βρετανία και η Γαλλία, που ήθελαν να σταματήσουν την επεκτατική πολιτική της Ρωσίας. Έτσι, έστειλαν στρατό στην Κριμαία, στη Μαύρη Θάλασσα. Ο πόλεμος τέλειωσε όταν η Ρωσία, που νικήθηκε, υπέγραψε συνθήκη ειρήνης το Μάρτιο του 1856.

Πηγή: http://museduc.gr/docs/Istoria/C/065-084_C_GYM_KEF_04.pdf

- Αντίκτυπος: Όθων κι Έλληνες
 - θεωρούν ότι δίνεται ευκαιρία για επέκταση των συνόρων
 - Παρότρυνση Ρωσίας
- Εξεγέρσεις
 - Αρχές 1854
 - εξεγέρσεις σε Θεσσαλία, Ήπειρο και Μακεδονία.
- Αντίδραση: Κατάληψη Πειραιά
 - Αγγλικά-γαλλικά στρατεύματα καταλαμβάνουν Πειραιά
 - απαιτώντας ουδετερότητα από Όθωνα (απομάκρυνση φιλωρωσικής κυβέρνησης).

Χάτι Χουμαγιούν, 1856

- Ο Σουλτάνος πιεζόμενος από τις Δυνάμεις προχώρησε σε **μεταρρυθμίσεις**, γνωστές ως *Χάτι Χουμαγιούν*
- ❖ **Hatt-i Humayun** = *Νόμοι Ευεργετικοί*
- Στόχος η διασφάλιση της **ισότητας** όλων των υπηκόων της Οθωμ. Αυτοκρατορίας Ανεξαρτήτως θρησκείας ή φυλής
- Περίοδος ανάπτυξης Ελληνισμού εντός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Στην Ελλάδα:

- Παύουν να υπάρχουν τα τρία κόμματα (αγγλικό, γαλλικό, ρωσικό)
- αφού οι Έλληνες έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους στις Μεγάλες Δυνάμεις.

ΝΕΑ ΓΕΝΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Αλέξανδρο Κουμουνδούρο (1817–1883). Ο Κουμουνδούρος καταγόταν από τη Μάνη, σπούδασε νομικά στην Αθήνα και από το 1853 εκλεγόταν βουλευτής Μεσσηνίας. Στα 1857 και 1859 έγινε υπουργός Οικονομικών. Έγινε πρωθυπουργός πολλές φορές

Επαμεινώνδα Δεληγιώργη (1829 –1879). Ο Δεληγιώργης καταγόταν από το Μεσολόγγι, σπούδασε νομικά στην Αθήνα και εργάστηκε ως δικηγόρος και δημοσιογράφος. Εκλέχτηκε το 1859 βουλευτής Μεσολογγίου. Έγινε πρωθυπουργός πολλές φορές.

ΣΤ. Η ΕΞΩΣΗ ΤΟΥ ΟΘΩΝΑ(1862)

- Βαθμιαία αστικοποίηση Ελλάδας,
- νέα γενιά **φιλελεύθερων πολιτικών**: εκτιμούν ότι ο Όθων δεν μπορεί να προσφέρει κάτι παραπάνω στη χώρα.
- **1859-1862**: περίοδος αντιοθωνικού ρεύματος με κέντρο το Ναύπλιο.

1η Φεβρουαρίου 1862: επανάσταση στο Ναύπλιο-αποτυχία

Οκτώβριος 1862: εξέγερση φρουράς Αθηνών – Όθων έκπτωτος, υποχρεώνεται να εγκαταλείψει τη χώρα.

1867: Όθων πεθαίνει στο Μόναχο.

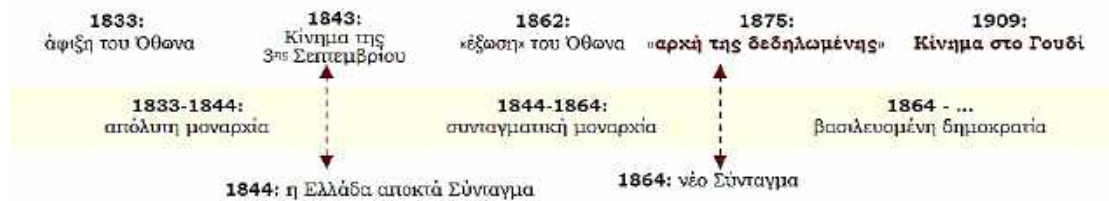

ΕΝΟΤΗΤΑ 20

Από την έξωση του Όθωνα (1862) έως το κίνημα στο Γουδί (1909)

A. Γεώργιος Α΄ Βασιλιάς των Ελλήνων 1862
Ενσωμάτωση των Επτανήσων

1862: Μετά την έξωση του Όθωνα οι **Μεγάλες Δυνάμεις** αναγόρευσαν Βασιλιά των Ελλήνων τον 18χρονο Δανό πρίγκιπα Γουλιέλμο-Γεώργιο Γκλύξμπουργκ με το όνομα Γεώργιο

► Γιατί η Αγγλία παραχωρεί στην Ελλάδα τα Επτάνησα;

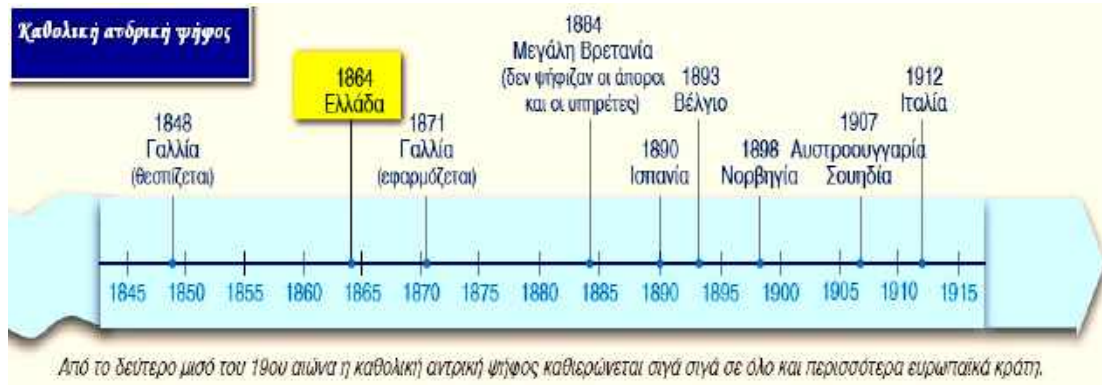
- Τα Επτάνησα βρίσκονταν υπό **Αγγλική κατοχή**.
 - **Ριζοσπάστες επανησίοι** αγωνίζονται για την ένωσή τους με το Ελληνικό κράτος.
 - Οι Άγγλοι προσφέρουν τα Επτάνησα ως **δώρο** στον νέο βασιλιά (1863).
 - Επίσημη ένωση το **1864**.

B. Σύνταγμα 1864

- Εθνοσυνέλευση για ψήφιση συντάγματος.
- Νέο Σύνταγμα θεμελιωμένο στην **δημοκρατική αρχή** ► **λαός** αναγνωρίζεται ως κυρίαρχος παράγοντας του πολιτεύματος.
- Βασιλιάς ανώτατος άρχοντας
- Πολίτευμα: **Βασιλευσόμενη Δημοκρατία**
- **Νομοθετική εξουσία:** βασιλιάς και βουλή,

- Γερουσία καταργείται,
- **Εκτελεστική εξουσία:** βασιλιάς & υπουργοί (διορισμένοι από βασιλιά),
- **Δικαστική εξουσία:** ανεξάρτητη,
- Δικαίωμα ψηφού σε άνδρες άνω των 21 ετών.

Γ. Εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις

- **Αλέξανδρος Κουμουνδούρος:** πολιτικός που δεσπόζει αυτή την περίοδο (1864-1881) ➤ Πρωθυπουργός (4 φορές)
- **ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ**
- Δέσποσε
- 1864-1881
- **Επιλογές** στην εξωτερική πολιτική **αντίθετες** με βασιλιά Γεώργιο (επιθετική στάση προς Οθωμ. Αυτ., βαλκανικές συμμαχίες).
- 1871:
- **διανομή αδιάθετων εθνικών γαιών**
- 1866-1869
- Απόφαση για **αποστολή** ελληνικού στρατού στην **Κρητική επανάσταση**
- 1881
- Επεδίωξε **διεύρυνση** ελληνικών συνόρων (ενσωμάτωση Θεσσαλίας)

Προβλήματα πολιτεύματος (πελατειακό σύστημα)

- Ο κοινοβουλευτισμός λειτούργησε με προβλήματα.
- Οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν ήταν μόνιμοι και πολλοί πολίτες πίεζαν βουλευτές για να εξασφαλίσουν διορισμό στο δημόσιο.
- Δεν υπάρχουν οργανωμένα κόμματα, αλλά οι βουλευτές υποστηρίζουν εκείνον που θα υποσχεθεί διορισμό στους ψηφοφόρους.
- **Βασιλιάς:** παράγοντας αστάθειας, ανατρέπει κυβερνήσεις, με τις οποίες διαφωνεί, διορίζει όποιον πρωθυπουργό επιθυμεί.

Χαρίλαος Τρικούπης «Τις πταίει;» (1874)

Σύμφωνα με τον Τρικούπη, ο βασιλιάς θα έπρεπε να διορίζει πρωθυπουργό μόνο εκείνον που είχε τη δεδηλωμένη εμπιστοσύνη της Βουλής, δηλαδή την υποστήριξη της πλειοψηφίας των βουλευτών («Αρχή της Δεδηλωμένης»)

- 1875: Χ. Τρικούπης διορίζεται Πρωθυπουργός (προσωρινός) για να διενεργήσει εκλογές.
- Στην έναρξη εργασιών της νέας Βουλής ο Γεώργιος Α΄ εκφωνεί τον Λόγο του Θρόνου, όπου αναγνωρίζει την Αρχή της Δεδηλωμένης

Δ. Ο δικομματισμός

- Με την αρχή της δεδηλωμένης τα μικρά κόμματα οδηγήθηκαν είτε στην εξαφάνιση, είτε στην ενσωμάτωση σε μεγαλύτερα κόμματα
- 1885-1895: εναλλάσσονται στην εξουσία δύο κόμματα
- Χαρ. Τρικούπης ↔ Θεόδ. Δηλιγιάννης
- Το φαινόμενο αυτό ονομάστηκε ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΣ
- Το 1872 ο Χαρίλαος Τρικούπης με μια ομάδα βουλευτών από τα Επτάνησα ίδρυσε το Νέο ή Νεωτεριστικό Κόμμα, που στηριζόταν στις αρχές του πολιτικού φιλελευθερισμού.
- ΣΤΟΧΟΣ η δημιουργία ενός σύγχρονου & οικονομικά ανεπτυγμένου κράτους

Θετικές και αρνητικές πτυχές της πολιτικής Τρικούπη

- Κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής (σιδηροδρομικό δίκτυο, οδοποιία κ.ά) ως στήριγμα για οικονομική ανάπτυξη.
- Ανασυγκρότηση στρατού (εξοπλισμός).
- Εξυγίανση δημόσιας διοίκησης: αντικειμενικά κριτήρια προσλήψεων.
- Ειρηνική συμβίωση με Οθωμανική Αυτοκρατορία
- ΌΜΩΣ, βαριά φορολογία και δάνεια από τράπεζες εξωτερικού.
- Προνόμια σε Έλληνες κεφαλαιούχους εξωτερικού με σκοπό τις επενδύσεις

Δ. Θεόδωρος Δηλιγιάννης

- ▶ Η φορολόγηση έπρεπε να είναι η μικρότερη δυνατή.
- ▶ Θεωρούσε ότι θα υπάρξουν τραγικές συνέπειες από τη φορολόγηση στα μεσαία και κατώτερα κοινωνικά στρώματα.
- ▶ Κατηγορούσε τον Τρικούπη για ευνοία στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα.
- ▶ Κατάργηση του τρικουπικού νόμου «περί προσόντων των δημοσίων υπαλλήλων» (θεωρούσε ότι με την αλλαγή των κυβερνήσεων πρέπει να αλλάζουν και οι υπάλληλοι).

Η πορεία προς την οικονομική και εθνική κρίση (αδυναμία εξόφλησης των δανείων)

- ▶ **1893:** ο Τρικούπης κηρύσσει πτώχευση («Δυστυχώς επτωχεύσαμεν»)
- ▶ **1895:** Κυβέρνηση Δηλιγιάννη (αντιμέτωπη με πολλά προβλήματα).
- ▶ Ο Τρικούπης δεν εκλέγεται καν βουλευτής.
- ▶ **1896:** ξεσπά Επανάσταση στην Κρήτη.

Ο Δηλιγιάννης στέλνει στρατό πιεζόμενος από την κοινή γνώμη

Ο πόλεμος του 1897 και οι πολιτικές εξελίξεις έως το 1908

- ▶ Ξεσπά ελληνοτουρκικός πόλεμος στη Θεσσαλία.
- ▶ Η Ελλάδα ηττάται (αρχιστράτηγος ο διάδοχος **Κωνσταντίνος**).
- ▶ Οι Οθωμανικές δυνάμεις φθάνουν στη Θεσσαλία.
- ▶ Η Ελλάδα, για να σταματήσει ο πόλεμος, υπόσχεται τεράστιες πολεμικές αποζημιώσεις.

Η Ελλάδα, για να πληρώσει, αναγκάζεται να πάρει νέο δάνειο (κυβερνήσεις Ράλλη – Ζαΐμη).

- ▶ Οι Δυνάμεις, για να εισπραχτούν τα δανεικά που έχουν δώσει στην Ελλάδα, επιβάλλουν **Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο**.
- ▶ Η ΔΟΕ αναλαμβάνει τη διαχείριση των δημόσιων εσόδων.
- ▶ Αύξηση της λαϊκής δυσανεξίας.
- ▶ Συνεχείς παρεμβάσεις του Γεωργίου στην εσωτερική και εξωτερική πολιτική.

Αντίδραση των στρατιωτικών στο βασιλιά

Κίνημα του Στρατιωτικού Συνδέσμου στο Γουδί (1909).

ΕΝΟΤΗΤΑ 22

Τα Βαλκάνια των αλληλοσυγκρουόμενων εθνικών επιδιώξεων

Εθνικές επιτυχίες των βαλκανικών λαών

- ▶ 1812-1815: οι Σέρβοι κερδίζουν την αυτονομία τους.
- ▶ 1832: οι Έλληνες αποκτούν το πρώτο ανεξάρτητο εθνικό κράτος των Βαλκανίων.
- ▶ 1870: οι Βούλγαροι κηρύσσουν την Εξαρχία (ανεξάρτητη βουλγαρική εκκλησία) λόγω προστριβών με το Πατριαρχείο.

Η βαλκανική κρίση των ετών 1875-1878

- ▶ 1875-1876: επαναστάσεις στην Ερζεγοβίνη, στη Βοσνία και στη Βουλγαρία αντίποινα από τους Οθωμανούς με μαζικές σφαγές
- ▶ 1877: η Ρωσία κηρύσσει πόλεμο στους Οθωμανούς- επικρατεί και επιβάλλει τη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (1878)
- ▶ 1878: επαναστάσεις των ελληνικών πληθυσμών στη Θεσσαλία, στη Μακεδονία, στην Ήπειρο και στην Κρήτη.

Η συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (Φεβρουάριος 1878)

Περιοχές με πυκνό ελληνικό πληθυσμό παραχωρούνται στην αυτόνομη ηγεμονία της Βουλγαρίας («Μεγάλη Βουλγαρία»), η οποία αποκτά πρόσβαση στο Αιγαίο.

Ο χάρτης της Ελλάσεως σύμφωνα με τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου

Το συνέδριο του Βερολίνου (Ιούνιος 1878)

- ▶ Η Μ. Βρετανία και η Γερμανία απαιτούν αναθεώρηση της συνθήκης – σύγκληση του συνεδρίου του Βερολίνου (1878).
- ▶ Η «Μεγάλη Βουλγαρία» διαλύεται.
- ▶ Ίδρυση μικρού αυτόνομου βουλγαρικού κράτους (**Βουλγαρία**) υπό την επικυριαρχία του Σουλτάνου.
- ▶ Ίδρυση της αυτόνομης **Ανατολικής Ρωμυλίας** (σημερινή Νότια Βουλγαρία) υπό την επικυριαρχία του Σουλτάνου.
- ▶ Η Σερβία, η Ρουμανία και το Μαυροβούνιο κηρύσσονται ανεξάρτητα κράτη.
- ▶ Η Μακεδονία, η Θράκη και η Ήπειρος παραμένουν στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

- ▶ Η διοίκηση της Βοσνίας- Ερζεγοβίνης ανατίθεται στην Αυστροουγγαρία.
- ▶ Η Κύπρος παραχωρείται στην Αγγλία.

Η ενσωμάτωση της Θεσσαλίας και της Άρτας στην Ελλάδα (1881)

Μετά από ελληνοτουρκικές διαπραγματεύσεις παραχωρούνται στην Ελλάδα η Θεσσαλία (εκτός της Ελασσόνας) και η επαρχία της Άρτας (από την Ήπειρο)

Μακεδονικό Ζήτημα και μακεδονικός αγώνας

- ▶ **Μακεδονικό Ζήτημα:** ο αγώνας για τον έλεγχο της Μακεδονίας, που ήταν τότε έδαφος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, από Έλληνες, Βούλγαρους και Σέρβους, οι οποίοι επιδίωκαν την ενσωμάτωση ολόκληρης ή μέρους του μακεδονικού εδάφους στα δικά τους εθνικά κράτη.
- ▶ Η αρχική σύγκρουση εκδηλώθηκε στο πεδίο της **εκπαίδευσης** (σε ποια γλώσσα θα γίνεται η εκπαίδευση των παιδιών- Βούλγαροι ή Έλληνες δάσκαλοι) και της **θρησκείας** (Εξαρχία ή Πατριαρχείο).
- ▶ **Ακολούθησε ένοπλη σύγκρουση.**

1895: Σόφια Βουλγαρίας

Ιδρύεται από Βούλγαρους η *Ανώτατη Μακεδονική Επιτροπή(Komitet)*

Στόχος:

- Ο ξεσηκωμός όλων των κατοίκων της Μακεδονίας κατά των Οθωμανών.
 - Η δημιουργία μιας αυτόνομης Μακεδονίας.
 - **Η ένωση της Μακεδονίας με τη Βουλγαρία.**
- ▶ **1898:** ιδρύονται ένοπλες ομάδες Βουλγάρων («κομιτατζήδες» - Komitet).

1896-1897: ίδρυση ελληνικών ένοπλων ομάδων. Συγκρούσεις με κομιτατζήδες.

▶ **Έλληνες πρωτεργάτες:**
ο μητροπολίτης Καστοριάς **Γερμανός Καραβαγγέλης**, οι διπλωμάτες **Ίων Δραγούμης – Λάμπρος Κορομηλάς**.

1904: καταφθάνουν στη Μακεδονία Έλληνες αξιωματικοί

- ▶ Συγκρούονται και με τουρκικά στρατεύματα.
- ▶ **13 Οκτωβρίου 1905 (Στάτιστα):** θάνατος **Παύλου Μελά** (ψευδώνυμο Μίκης Ζέζας) σε ένοπλη σύγκρουση με Τούρκους.
- ▶ Η απελευθέρωση της Μακεδονίας γίνεται αίτημα όλου το ελληνικού λαού.

Το κίνημα των Νεοτούρκων (1908)

- ▶ Ίδρυση της τουρκικής οργάνωσης **Ένωση και πρόοδος** (αξιωματικοί, αστοί, διανοούμενοι).
- ▶ **Νεότουρκοι:** προτάσσουν το εθνικό (Τούρκοι) έναντι του θρησκευτικού (μουσουλμάνοι).
- ▶ **Σκοπός:**

- Η αντίδραση στη διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.
- Ο εκτουρκισμός των βαλκανικών λαών.

1908 (καλοκαίρι – Θεσσαλονίκη): Κίνημα των Νεότουρκων

- Παραχώρηση συντάγματος.
- Αμνηστία στους ένοπλους Έλληνες και Βούλγαρους.
- Τέλος του μακεδονικού αγώνα.

Ενότητα 27

Το κίνημα στο Γουδί(1909)

A. Τα αίτια του Κινήματος στο Γουδί (1909)

1. Οικονομικά αίτια

Η Ελλάδα στο τέλος 19^{ου} αι.:

σοβαρά οικονομικά προβλήματα:

- πτώχευση 1893,
- επιβολή ΔΟΕ 1898.

Στις αρχές του 20ου αι.:

- Διεθνής οικονομική ύφεση → δύσκολη η διάθεση ελληνικών αγροτικών προϊόντων στις ξένες αγορές & μείωση εμβασμάτων Ελλήνων μεταναστών.

2.Εθνικά αίτια

Στην Ελλάδα κυριαρχεί:

- Αίσθημα **ντροπής** εξαιτίας της ήττας στον **πόλεμο του 1897**.
- Δυσaréσκεια για την «**άψογη στάση**» της κυβέρνησης, δηλαδή για την **αδράνεια** και την **έλλειψη αλληλεγγύης** προς τους αλύτρωτους Έλληνες.

3. Πολιτικά- πολιτειακά αίτια

- Πολιτική αστάθεια, σύντομη θητεία κυβερνήσεων, ανικανότητα να αντιμετωπίσουν προβλήματα.
- Δυσaréσκεια ελληνικής κοινωνίας.
- Μείωση του κύρους πολιτικών και μοναρχίας.
- Ο βασιλιάς κατηγορείται για παρεμβάσεις στο στρατό και για ρήξη με τον Βενιζέλο.

B. Μάιος 1909: ιδρύεται ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος

☐ μέλη του **κατώτεροι αξιωματικοί**, που **δυσφορούσαν**:

1. για την προώθηση ευνοούμενων της βασιλικής οικογένειας στο στράτευμα
2. καθώς και για την κακή κατάσταση των ενόπλων δυνάμεων.

Το κίνημα στο Γουδί

- Η πολιτική ηγεσία επιχειρεί αρχικά να διαπραγματευτεί με τον Σύνδεσμο.

- **12 Αυγ. 1909:** απόπειρα να συλλάβει την ηγεσία του
- Σύνδεσμος αναθέτει αρχηγία στον **Νικόλαο Ζορμπά**.
- **15 Αυγ. 1909** εκδήλωση κινήματος με κέντρο το στρατόπεδο στο Γουδί.
- Η κυβέρνηση αδύναμη αποδέχεται τους όρους του κινήματος.
- Κινηματίες επιστρέφουν στις θέσεις τους διατηρώντας την οργάνωσή τους.

Τα αιτήματα του Συνδέσμου

- Αναδιοργάνωση των ενόπλων δυνάμεων.
- Δηλαδή: απομάκρυνση από το στράτευμα των πριγκίπων (διάδοχου Κων/νου).
- Κατάργηση της ευνοιοκρατίας και ανεμπόδιστη βαθμολογική εξέλιξη όλων των αξιωματικών.
- Και άλλα γενικότερα (αν και θολά) αιτήματα περί μεταρρυθμίσεων στη διοίκηση κράτους, την οικονομία, τη δικαιοσύνη και την εκπαίδευση.
- Παρά τη γενική διατύπωσή τους, τα κοινωνικά & πολιτικά αιτήματα υιοθετήθηκαν από την ελληνική κοινωνία
- Κίνημα 1909 προκάλεσε έκρηξη γενικότερων λαϊκών αιτημάτων κατά της «συναλλαγής» και υπέρ της «Ανόρθωσης» του κράτους

Κοινωνικός αντίκτυπος των αιτημάτων

- **14 Σεπτεμβρίου 1909:** εντυπωσιακό συλλαλητήριο στην Αθήνα
- Υποστήριξη διαφόρων επαγγελματικών οργανώσεων

Η εμφάνιση του Ελ. Βενιζέλου

- Ο Σύνδεσμος προσπάθησε να υλοποιήσει τις επιδιώξεις του μέσω της κυβέρνησης Μαυρομιχάλη, που διορίστηκε αμέσως μετά το κίνημα από τον βασιλιά Γεώργιο.
- Όμως αμοιβαία καχυποψία δεν έφερε αποτέλεσμα.
- Σύνδεσμος προσκαλεί τον **Ελευθέριο Βενιζέλο** από την Κρήτη στην Αθήνα.

Ενότητα 28 **Ελευθέριος Βενιζέλος πρωθυπουργός**

Βενιζελική πολιτική 1910-1912

Εκλογές 1910

- Βενιζέλος αρνείται πρόσκληση Συνδέσμου για πρωθυπουργός.
- Διαφωνεί με **κατάργηση μοναρχίας**.
- Συμφωνία μεταξύ Συνδέσμου, βασιλιά, κομμάτων & Βενιζέλου να γίνουν εκλογές για ανάδειξη **αναθεωρητικής Βουλής**.
- **Εκλογές Αυγ. & Νοέμ. 1910.**
- Πλειοψηφία **Κόμματος Φιλελευθέρων**: νέο κόμμα Βενιζέλου με νέους πολιτικούς.

Β. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ (1910-1912)

1910	1911	1912
νίκη των Φιλελευθέρων στις εκλογές ο Ε. Βενιζέλος Πρωθυπουργός της Ελλάδας	ψήφιση νέου Συντάγματος	νέα νίκη των Φιλελευθέρων στις εκλογές

Αναθεώρηση Συντάγματος 1911 – Σε ποια **προβλήματα** απαντά κάθε ρύθμιση;
Προέβλεπε:

- Αποτελεσματικότερη **προστασία** ατομικών **ελευθεριών**.
- Αφαίρεση μεγάλων εκτάσεων **γης** από ιδιοκτήτες και **διανομή** σε **ακτήμονες**.
- **Μονιμότητα** δημοσίων υπαλλήλων.
- **Απαγόρευση** στρατιωτικών και δημοσίων υπαλλήλων να εκλέγονται βουλευτές.
- **Υποχρεωτική δωρεάν εκπαίδευση**.

Καταλυτικός ο ρόλος **Κοινωνιολόγων** με επικεφαλής τον **Αλέξανδρο Παπαναστασίου**

Αναδιοργάνωση ενόπλων δυνάμεων

- Ισχυρή επιρροή στο στράτευμα
- Αξιοποίηση όλων των αξιωματικών
- **Επαναφορά** στην ηγεσία του διαδόχου **Κων/νου** → **Αντιδράσεις!**

Απώτερος σκοπός του Βενιζέλου:

- 1. **συμβιβαστική** στάση με **μοναρχία**,
- 2. μέτρα **υπέρ των ασθενέστερων κοινωνικών τάξεων**,
- 3. **στρατιωτική ανασυγκρότηση χώρας**
- = συνδέονται με την εκτίμησή του ότι η Ελλάδα σύντομα θα έπρεπε να πάρει μέρος σε πόλεμο για να επιτύχει εθνικούς της στόχους

Εκλογές 1912:

- **Μάρτιος 1912:** Εκλογές και θρίαμβος του Κόμματος των Φιλελευθέρων

- Η ριζικότερη ανανέωση της πολιτικής με την εκλογή πολλών **νέων βουλευτών**
Μεγάλο μέρος της ελληνικής κοινωνίας πίστευε ότι ο Βενιζέλος ήταν ο ηγέτης που μπορούσε να λύσει τα μεγάλα κοινωνικά και εθνικά ζητήματα

Ενότητα 29

Οι βαλκανικοί πολέμοι (1912-130)

Τα αίτια

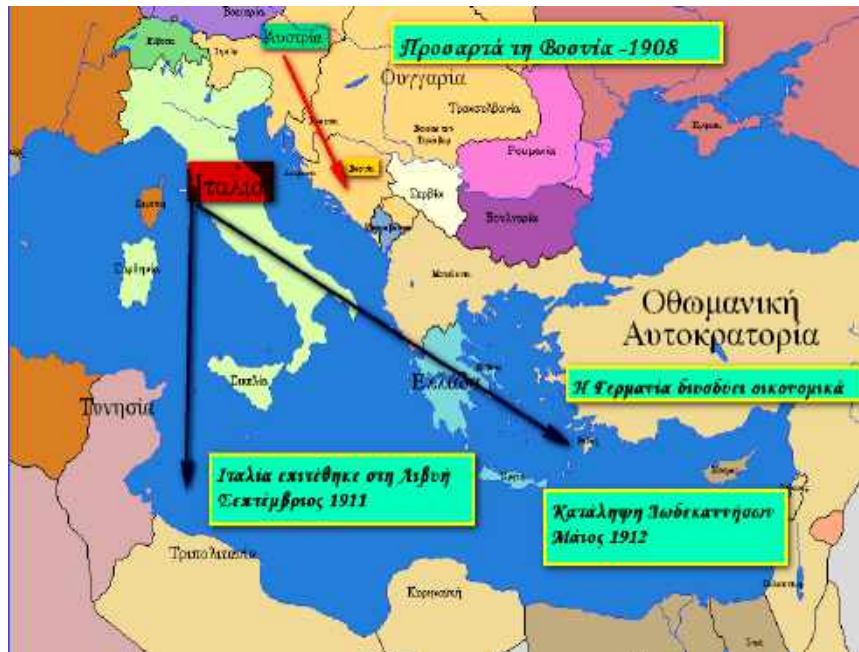
- ➡ Μετά την επικράτηση του κινήματος των **Νεοτούρκων (1908)** στην Οθωμανική Αυτοκρατορία έγιναν φανεροί οι απώτεροι στόχοι τους ➤ πλήρης **εκτουρκισμός** του Οθωμανικού κράτους = **διώξεις** αλλοεθνών πληθυσμών.

Βαλκανικές επιδιώξεις:

- Η πολιτική αυτή των Νεοτούρκων αναζωπύρωσε τα **εθνικά αισθήματα** των **βαλκανικών λαών** (Έλληνες, Βούλγαροι, Σέρβοι).
- Επεδίωκαν όχι μόνο **προστασία** ομοεθνών τους εντός του Οθωμανικού Κράτους αλλά και **ενσωμάτωση εδαφών** όπου κατοικούσαν.

Ανάμειξη Μεγάλων Δυνάμεων περιπλέκει το ζήτημα

- **Γερμανία** έχει ήδη διεισδύσει οικονομικά στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.
- **Ιταλία** επιτέθηκε εναντίον της Λιβύης (1911) και κατέλαβε τα **Δωδεκάνησα** (1912).
- **Αυστροουγγαρία** είχε αναλάβει από το 1878 τη διοίκηση της οθωμανικής Επαρχίας της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και το 1908 την προσαρτά.
- Συμφέροντα Δυνάμεων αλληλοσυγκρούονται.
- Αποκαλύπτεται η αδυναμία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας να ελέγξει τα εδάφη της.

Προς τη σύγκρουση-Οι βαλκανικές συμμαχίες

Ελλάδα:

- **Βενιζέλος** αρχικά προσπαθεί να αποφύγει πόλεμο και αντιμετωπίζει κατευναστικά τις νεοτουρκικές προκλήσεις.
- **1911:** σύγκρουση αναπόφευκτη ➤ **Βαλκανική Συνεννόηση.**
- **1912: Συμμαχία** μεταξύ **Ελλάδας-Σερβίας-Βουλγαρίας-Μαυροβουνίου.**

Α΄ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (Οκτ. 1912-Μάιος 1913)

- Βαλκανική συμμαχία απαιτεί από σουλτάνο **σεβασμό δικαιωμάτων των χριστιανικών εθνοτήτων** εντός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και μεταρρυθμίσεις.
- Σουλτάνος **αρνείται** συζήτηση και δίνεται έτσι η **αφορμή** για σύρραξη.

Κινήσεις στρατευμάτων

- **Ελληνικός στρατός:** (αρχηγός ο Διάδοχος Κωνσταντίνος) προέλαση και κατάληψη περιοχών Μακεδονίας.
- **Σερβικά στρατεύματα:** καταλαμβάνουν Σκόπια, Μοναστήρι, φτάνουν ως το Δυρράχιο Αλβανίας.
- **Βουλγαρικά στρατεύματα:** φτάνουν έξω από Κωνσταντινούπολη, κατάληψη Δ. Θράκης και Αν. Μακεδονίας, **κινούνται προς Θεσσαλονίκη.**
- Σοβαρό ενδεχόμενο να καταληφθεί η **Θεσσαλονίκη** από τις **βουλγαρικές δυνάμεις!**
- **Βενιζέλος διατάσσει Κωνσταντίνο** να κινηθεί ταχύτατα προς τη Θεσσαλονίκη.
- Παρά αρχικές αντιρρήσεις, στις **26 Οκτ. 1912** ελληνικός στρατός φτάνει στη **Θεσσαλονίκη.**

- Στη συνέχεια, μετά από επίμονη πολιορκία καταλαμβάνονται και τα Ιωάννινα (22 Φεβρ. 1913) και εξασφαλίστηκε ο έλεγχος της Ηπείρου.
- Παράλληλα, ο ελληνικός στόλος (ναύαρχος Π. Κουντουριώτης) αναγκάζει τουρκικό στόλο να εγκλωβιστεί στα Στενά και κατέλαβε τα νησιά του Βορείου Αιγαίου (Θάσος, Σαμοθράκη, Λέσβος, Χίος, Λήμνος, Τένεδος, Ίμβρος, Σάμος, Ικαρία).

Η συνθήκη του Λονδίνου (17 Μαΐου 1913)

- Οθωμανική Αυτοκρατορία υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει σχεδόν όλα τα ευρωπαϊκά-βαλκανικά εδάφη.
- Το μέλλον των νησιών του ΒΑ Αιγαίου, της χερσονήσου του Αγίου Όρους και το καθεστώς της Αλβανίας θα καθορίζονταν από τις Δυνάμεις.
- 29 Ιουλ. 1913: Αλβανία ανεξάρτητο κράτος.
- Δωδεκάνησα υπό ιταλική κατοχή και διοίκηση.
- Οι Οθωμανοί πάτησαν το πόδι τους στην χερσόνησο του Αίμου το 1352.
- Το 1913 υποχρεώθηκαν να αποχωρήσουν σχεδόν με το τέλος του Α΄ βαλκανικού πολέμου.

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Στη Θεσσαλονίκη

- Υποστηρίχθηκε, αλλά δεν αποδείχτηκε, ότι πίσω της κρύβεται η Γερμανία και η επιθυμία της να αναλάβει το θρόνο ο γερμανόφιλος διάδοχος Κωνσταντίνος.

Ο Β΄ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (Ιούνιος-Ιούλιος 1913)

- Συνθήκη Λονδίνου άφησε εκκρεμότητες κυρίως σε ό,τι αφορούσε στα μακεδονικά εδάφη.
- Αυτά ελέγχονταν από τον ελληνικό στρατό, αλλά διεκδικούνταν από τη Βουλγαρία και τη Σερβία.
- Καχυποψία ➤ Ελλάδα + Σερβία συμμαχούν κατά της Βουλγαρίας.

Κινήσεις στρατευμάτων:

Η Βουλγαρία ηττημένη του β΄ βαλκανικού πολέμου

- Ιούν. 1913: επίθεση Βουλγαρικού στρατού ταυτόχρονα σε ελληνικές και σερβικές θέσεις
- Κατά τη διάρκεια του πολέμου ελληνικός στρατός κατέλαβε την Ανατ. Μακεδονία και τη Δυτ. Θράκη, φθάνοντας στην Αλεξανδρούπολη
- Σέρβοι σημείωσαν επιτυχίες στην Δυτ. Μακεδονία
- Ρουμάνοι εισβάλλουν παράλληλα στη Βουλγαρία και φθάνουν λίγο έξω από τη Σόφια
- Τούρκοι ανακατέλαβαν την Αδριανούπολη στην Αν. Θράκη.

Ενότητα 30^η

Η Ελλάδα και τα Βαλκάνια αμέσως μετά τους βαλκανικούς πολέμους

Η Συνθήκη του Βουκουρεστίου (28 Ιουλίου 1913)

- Η Ελλάδα εξασφάλισε το μεγαλύτερο μέρος της Μακεδονίας, τη νότια Ήπειρο, σημαντικά νησιά στο ΒΑ Αιγαίο (Θάσος, Σαμοθράκη, Λήμνος, Λέσβος, Χίος, Σάμος, Ικαρία) και την Κρήτη.
- Η Βουλγαρία πήρε το μεγαλύτερο μέρος της Δ. Θράκης.
- Η Οθωμανική Αυτοκρατορία ανέκτησε την Α. Θράκη.
- Τα Δωδεκάνησα παρέμειναν υπό ιταλικό έλεγχο.
- 4 Δεκεμβρίου 1913 (Πρωτόκολλο της Φλωρεντίας): η Β. Ήπειρος, ελληνόφωνη περιοχή, παραχωρήθηκε στην Αλβανία.

Συνέπειες Προσάρτησης Νέων Χωρών

- Κάποιες πόλεις των Νέων Χωρών ήταν ακμαία πολιτιστικά κέντρα (Θεσσαλονίκη, Ιωάννινα, Καβάλα, Μυτιλήνη, Χίος, Ηράκλειο).
- Το ελληνικό κράτος έπρεπε να αφομοιώσει τους νέους πληθυσμούς: οι μουσουλμάνοι και οι Σλάβοι, που κατείχαν γαίες, καθώς και οι Εβραίοι, που ασχολούνταν με το εμπόριο, αρχικά αντιμετώπισαν με καχυποψία το ελληνικό κράτος.

Μεταρρυθμίσεις των κυβερνήσεων Βενιζέλου

- Αναγνωρίστηκαν τα εργατικά σωματεία.
- Θεσπίστηκαν μέτρα για την ασφάλιση των εργαζομένων και την καθιέρωση της οκτάωρης εργασίας.
- Ιδρύθηκαν αγροτικοί συνεταιρισμοί.

Άλλα γεγονότα

(που επέτειναν την επερχόμενη κρίση)

- Άρνηση του Σουλτάνου να αναγνωρίσει την ελληνική κυριαρχία στα νησιά του ΒΑ Αιγαίου.
- Ιταλική κατοχή των Δωδεκανήσων.
- Πυκνοί ελληνικοί πληθυσμοί στη Β. Ήπειρο, στη Θράκη και στη Μ. Ασία.

Ενότητα 31

Τα αίτια, η έκρηξη και τα μέτωπα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου

Α. ΤΑ ΑΙΤΙΑ

Η ταυτόχρονη δράση τριών παραγόντων:

1. Ιμπεριαλισμός
2. Εθνικισμός
3. Μιλιταρισμός

Ο **ιμπεριαλισμός**: η πολιτική επέκτασης των βιομηχανικά αναπτυγμένων χωρών σε βάρος άλλων. Συγκεκριμένα:

- επιθετική προσπάθεια αναπτυσσόμενης Γερμανίας να καλύψει ανάγκες της σε πρώτες ύλες, καύσιμα και αγορές, με την αναδιανομή παγκόσμιου πλούτου και αποικιών
- αντίδραση Βρετανίας και Γαλλίας, που έλεγχαν ήδη τις περισσότερες αποικίες.

2. Ο **εθνικισμός**: Εθνικά αισθήματα κυριαρχούν στους λαούς της Ευρώπης και καθορίζουν την πολιτική των κρατών. Οι πολιτικές αποφάσεις δεν αφορούν πρόσωπα, αλλά έθνη.

3. Ο **μιλιταρισμός**: ο υπερτονισμός των στρατιωτικών αξιών ενισχύεται διαρκώς.

- ανάπτυξη γερμανικής πολεμικής βιομηχανίας & στρατιωτική ενίσχυση Γερμανίας
- κι άλλες χώρες ενισχύουν τον εξοπλισμό τους
- τονίζεται η σημασία και η αξία του πολέμου για την επίλυση διεθνών διαφορών μεταξύ κρατών.

Β.ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ

1. **ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ / ΤΡΙΠΛΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ:** Γερμανία, Αυστροουγγαρία, Ιταλία
2. **ΕΓΚΑΡΔΙΑ / ΤΡΙΠΛΗ ΣΥΝΕΝΝΟΗΣΗ (Entente Cordiale) ⇒ ANTANT:** Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία

Γ. Η ΑΦΟΡΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

- Ιούλιος 1914, Σεράγεβο Βοσνίας: ένας Σέρβος εθνικιστής δολοφονεί τον διάδοχο του Αυστριακού θρόνου Φραγκίσκο Φερδινάνδο.
- Ρωσία & Γαλλία δηλώνουν συμπαράσταση στη Σερβία.
- Γερμανία στο πλευρό Αυστροουγγαρίας.
- 60 κηρύξεις πολέμων στα επόμενα 4 χρόνια.

Δ. ΤΑ ΜΕΤΩΠΑ

- Γερμανοί εισβάλουν στο Βέλγιο & κινούνται προς το Παρίσι ⇒ αποκρούονται από γαλλικό στρατό (Μάρνης).
- Βρετανία κηρύσσει πόλεμο στη Γερμανία.
- Δυτικό μέτωπο μεταξύ Γαλλίας – Γερμανίας, όπου σκάφηκαν χιλιόμετρα χαρακωμάτων.
- Ρωσική προέλαση στην Αν. Πρωσία ανακόπηκε από γερμανικές δυνάμεις.
- Ανατολικό μέτωπο μεταξύ Ρωσίας– Πρωσίας.

Ε. ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ & ΑΝΑΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

1914-1915

- 1914: Οθωμανική Αυτοκρατορία στον πόλεμο στο πλευρό Κεντρικών Δυνάμεων
- 1915: Βουλγαρία συμμαχεί με Κεντρικές Δυνάμεις, που έτσι κυριαρχούν στα Βαλκάνια
- Φεβρ. 1915 **Αντάντ** επιχειρεί κατάληψη Στενών, αλλά αποκρούεται
- Οκτ. 1915 Αντάντ αποβιβάζει στρατό στη **Θεσσαλονίκη**
- **Ελλάδα ουδέτερη** ακόμη
- **Ιταλία** προσχωρεί στην Αντάντ (υποσχέσεις εδαφών)

ΣΤ. ΚΑΜΠΗ 1917

- **Γαλλία:** ισχυρό αντιπολεμικό κίνημα με σοσιαλιστική ιδεολογία, ανταρσίες στο μέτωπο, εκτελέσεις στρατιωτών
- **Ρωσία:** επανάσταση – ανατροπή τσάρου νέα κυβέρνηση ανατρέπεται από σοσιαλιστική επανάσταση Οκτ. 1917. Σύναψη ειρήνης με Γερμανία (Μπρεστ-Λιτόφσκ, 1918)
- **ΗΠΑ** συμμαχούν με Αντάντ (Απρ. 1917) σημαντική βοήθεια
- **Ελλάδα** σύμμαχος Αντάντ (Ιούν. 1917, μετά από κρίση Βενιζέλου-Βασιλιά)

Ζ. 1918: ΠΡΟΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

- Φθιν. 1918: Κεντρικές Δυνάμεις & σύμμαχοί τους συνθηκολογούν σταδιακά.
- **Γερμανία:** σοσιαλιστική επανάσταση ανατρέπει αυτοκράτορα Γουλιέλμο Β΄.
- Εξουσία στο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα.

Η. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΥ

- ▶ 8.000.000 νεκροί
- ▶ 20.000.000 τραυματίες
- ▶ Τεράστιες υλικές καταστροφές
- ▶ Ευρώπη εξαντλημένη, αλλαγμένη

Ο πόλεμος αυτός εξασθένησε και υπονόμωσε θεσμούς και αξίες, όπως η **κοινοβουλευτική δημοκρατία***, τα **φιλελεύθερα ιδεώδη** και η **ελεύθερη οικονομία**, και εισήγαγε ή επέτεινε άλλους θεσμούς, όπως ο κρατικός παρεμβατισμός στην οικονομία και η παρέμβαση των στρατιωτικών στην πολιτική. Επιτάχυνε επίσης την αποσταθεροποίηση και τη διάλυση των **πολυεθνικών αυτοκρατοριών** της Ευρώπης, της **Αυστροουγγαρίας** και της **Οθωμανικής Αυτοκρατορίας**.

Ενότητα 32.

Η Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1914-1918) – Ο εθνικός διχασμός

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος δίχασε την ελληνική ηγεσία και κοινωνία:

- ανάμεσα στην πρόταση του πρωθυπουργού Βενιζέλου και την θέση του βασιλιά Κωνσταντίνου σχετικά με τη συμμετοχή της Ελλάδας στο πόλεμο και στο πλευρό ποιας συμμαχίας.
- Κεντρικές Δυνάμεις και Γερμανία?
- ή Αντάντ και Βρετανία?

1. Τα αντίπαλα στρατόπεδα του Α' Παγκόσμιου πολέμου, 1914.

Α. Η θέση του Βενιζέλου:

- Θεωρούσε ότι οι **Αγγλογάλλοι** θα επικρατήσουν.
- Έκρινε ότι η Ελλάδα έπρεπε να συμμαχήσει με την **Αντάντ**, ώστε να διαφυλάξει τα κέρδη από τους Βαλκανικούς πολέμους και να διευρύνει τα σύνορά της ⇒
- **Μεγάλη Ιδέα!**

Υποστηρίζεται από:

- ☐ πλειονότητα **λαϊκών τάξεων**,
- ☐ **μεγαλοαστική τάξη** (κυρίως της **Διασποράς**) προσδοκούσε να ενταχθεί σε μια μεγάλη και ισχυρή Ελλάδα.

Β. Η θέση του Κωνσταντίνου

- ☐ Ήθελε την Ελλάδα σύμμαχο των Κεντρικών Δυνάμεων.
- ☐ Πρόβλημα η προσχώρηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της Βουλγαρίας στη ίδια συμμαχία.
- ☐ Σε συνεννόηση με Γερμανό αυτοκράτορα υποστήριζε τη διαρκή ουδετερότητα, με το επιχείρημα ότι έτσι η Ελλάδα θα προστατευθεί από πόλεμο ⇒ η πιο φιλογερμανική στάση για την Ελλάδα.

Υποστηριζόταν από:

- **μικροαστικά στρώματα** (ανησυχούν για ενδεχόμενη ένταξη στην ελληνική οικονομία του ξένου ελληνικού κεφαλαίου),
- **λαϊκές τάξεις**, που δεν επιθυμούν άλλο πόλεμο.

Γ. Η σύγκρουση

- **1915:** Αντάντ επιχειρεί να καταλάβει τα **Δαρδανέλια**.
- Βενιζέλος θεωρεί ότι η Ελλάδα θα έπρεπε να συμμαχήσει μαζί της.

- Κωνσταντίνος αρνείται και ο Βενιζέλος **παραιτείται**.
- Εκλογές (**Μάιος 1915**): νίκη Βενιζέλου.
- Κηρύσσει Ελλάδα σε επιστράτευση.
- Βασιλιάς διαφωνεί.
- Βενιζέλος **παραιτείται** και **πάλι!**
- Νέες εκλογές (**Δεκ. 1915**): αποχή κόμματος Βενιζέλου.
- Νέα κυβέρνηση φιλο-βασιλική.

Δ. Εμπλοκή της Ελλάδας στον πόλεμο (1915)

Στο μεταξύ:

❑ Η Αντάντ αποβιβάζει στρατεύματα στη Θεσσαλονίκη (Οκτ. 1915).

- **Σερβία** δέχθηκε επίθεση από βουλγαρικό στρατό, κατέρρευσε και τα σερβικά στρατεύματα μεταφέρθηκαν στη Μακεδονία.
- **Γερμανικά και Βουλγαρικά στρατεύματα** εισέβαλαν στην Ανατολική Μακεδονία (Μάιος 1916).
- Ελληνικές δυνάμεις τηρούν την «**ουδετερότητα**» και δεν αντιδρούν
- **Δ' Σώμα Στρατού** παραδόθηκε και μεταφέρθηκε αιχμάλωτο στη Γερμανία.

Ε. Οι Επίστρατοι & το κίνημα της Εθνικής Άμυνας

- Ιούνιος 1916: μετά από αυτά τα γεγονότα η **Αντάντ απαιτεί από τον Βασιλιά τον αφοπλισμό** των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων, τις οποίες διοικούσε.
- Βασιλιάς αποδέχτηκε αίτημα Δυνάμεων, αλλά έδωσε εντολή οι **έφεδροι** που απολύονταν να οργανώνονται σε **συνδέσμους**.

Έτσι δημιουργήθηκαν οι **Επίστρατοι**, μια **φιλοβασιλική οργάνωση** με περίπου 200.000 μέλη.

Επίστρατο: μια φιλοβασιλική οργάνωση με περίπου 200.000 μέλη

Επαναστατική Τριανδρία: Βενιζέλος, Δαγκλής, Κουντουριώτης

ΣΤ. Ο Εθνικός Διχασμός

- Με αυτές τις κινήσεις η πολιτική κρίση που εκδηλώθηκε τον **Φεβρ. 1915** πρώτη φορά ως διαφωνία μεταξύ πρωθυπουργού Βενιζέλου και βασιλιά Κωνσταντίνου κλιμακωνόταν διαρκώς με αποτέλεσμα...
- **καλοκαίρι 1916:** **δύο αντίπαλα κέντρα εξουσίας** στην Ελλάδα (φιλοβασιλική κυβέρνηση Αθηνών ή «**κράτος των Αθηνών**» ⇔ βενιζελική κυβέρνηση Θεσσαλονίκης ή «**κράτος της Θεσσαλονίκης**»)

➡ **Η πρώτη εμφύλια σύγκρουση στην Ελλάδα του 20^{ου} αι.**

Ζ. Δυναμική επέμβαση της Αντάντ και έξωση βασιλιά

- Σε αυτό το πλαίσιο, η Αντάντ προσπάθησε να καταλάβει την Αθήνα, αλλά δυνάμεις του βασιλιά απώθησαν τα συμμαχικά στρατεύματα στον Πειραιά.

- **Νοέμβριος 1916:** «κράτος Αθηνών» εξαπέλυσε διώξεις βενιζελικών (35 νεκροί).
- Αντάντ κατέλαβε Πειραιά και επέβαλε αυστηρό αποκλεισμό στη «βασιλική» Ελλάδα.
- Απαίτησε απομάκρυνση Κωνσταντίνου.
- **Ιούνιος 1917:** Κωνσταντίνος εγκαταλείπει τη χώρα, αφήνοντας θρόνο στον γιο του **Αλέξανδρο** (δεν παραιτήθηκε!).

Η επέμβαση των γαλλικών δυνάμεων το Νοέμβριο του 1916 και ο βομβαρδισμός περιοχών της Αθήνας γύρω από το Στάδιο και κοντά στα Ανάκτορα, εξαγρίωσε τους αντιβενιζελικούς, που κατηγορήσαν τους αντιπάλους τους ως προδότες. «Ο φονεύων βενιζελικών δεν φονεύει άνθρωπον», διακήρυτταν. Κύμα τρομοκρατίας κατά των βενιζελικών ξεσπά στην Αθήνα. Η επιτροπή που ανέλαβε αργότερα να ερευνήσει τις καταγγελίες των θυμάτων της βίας, επιβεβαίωσε 35 φόνους, 922 παράνομες φυλακίσεις, 503 περιπτώσεις λεηλασίας και 31 αναστολές κυκλοφορίας εφημερίδων.

Διαβάστε περισσότερα:

<http://www.sansimera.gr/articles/3#ixzz2JedrURKM>

Το φθινόπωρο του 1916 η Αθήνα συγκλονίστηκε από την απόβαση συμμαχικών στρατευμάτων. Η απάντηση των κωνσταντινικών ήταν η άσκηση διώξεων και η κατατρομοκράτηση των αντιπάλων τους με διάφορες αιτιολογήσεις πραγματικές ή κατασκευασμένες.

Η. Νέα διακυβέρνηση Βενιζέλου (1917)

- Βενιζέλος φθάνει στην Αθήνα, σχηματίζει κυβέρνηση.
- Επαναφέρει τη βουλή που είχε εκλεγεί το 1915 (Βουλή των Λαζάρων).
- **Απολύει** χιλιάδες «φιλοβασιλικούς» δημοσίους υπαλλήλους και στρατιωτικούς. Κάποιοι εξορίστηκαν στην Κορσική.
- Κηρύσσει πόλεμο στις Κεντρικές Δυνάμεις.
- Ελληνικά στρατεύματα πολεμούν με **Αντάντ** στις τελευταίες μάχες στη **Μακεδονία** (1918).

Ενότητα 34

Η λήξη του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και οι μεταπολεμικές ρυθμίσεις

Α. Το Συνέδριο της Ειρήνης (Παρίσι, Ιαν. 1919-Ιαν. 1920)

- Συμμετοχή των νικητών (Δυνάμεις της **Αντάντ**).
- Απουσία:
- **ηττημένων,**
- **ουδέτερων**
- και **Σοβιετικής Ένωσης**

Οι αποφάσεις του συνεδρίου καθορίστηκαν από:

- την ανάγκη **αναδιαμόρφωσης** του πολιτικού χάρτη της Ευρώπης,
- την επιδίωξη της **Γαλλίας** να **εξουθενώσει** την **Γερμανία**,
- την επιθυμία των Δυνάμεων να **εγκλωβίσουν** το νέο σοβιετικό καθεστώς της **Ρωσίας**.
- Επίσης σημαντικό ρόλο έπαιξε η **αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών**.
- ➡ Κάθε λαός είχε το δικαίωμα να αποφασίζει μόνος του για το μέλλον του.
- Αυτή ήταν η κεντρική ιδέα των **14 σημείων** του Αμερικανού προέδρου **Ουίλσον**.

B. Οι Συνθήκες

1. Η Συνθήκη των Βερσαλλιών (Ιούν.1919)

Υποχρέωνε τη **Γερμανία**:

- να παραχωρήσει **εδάφη** στη Γαλλία, το Βέλγιο, τη Δανία και στην νεοσύστατη Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Λιθουανία,
- να αναγνωρίσει τη Ρηνανία και το Σάαρ ως αποστρατιωτικοποιημένη ζώνη,
- να πληρώσει **βαριά πολεμική αποζημίωση**,
- να εγκαταλείψει **αποικίες** και ρωσικά εδάφη μετά τη συνθηκολόγηση,
- να περιορίσει στο ελάχιστο τις ένοπλες δυνάμεις, ουσιαστικά **να αφοπλιστεί**.

3. Η Συνθήκη του Αγ. Γερμανού (Σεπτ. 1919)

Εξανάγκαζε την **Αυστροουγγαρία**:

- να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία της **Ουγγαρίας, Τσεχοσλοβακίας, Γιουγκοσλαβίας, Πολωνίας** παραχωρώντας πολλά εδάφη,
- ➡ **Αυστροουγγρική αυτοκρατορία διαλύθηκε.**

4. Η Συνθήκη του Νεϊγύ (Νοέμ. 1919)

Υποχρέωνε τη **Βουλγαρία**:

■ να **παραιτηθεί** από κάθε διεκδίκησή της στην **Αν. Μακεδονία** και τη **Δ. Θράκη**.

■ Τα εδάφη αυτά δόθηκαν στην Ελλάδα.

■ Προβλεπόταν **αμοιβαία ανταλλαγή** πληθυσμών Ελλάδας και Βουλγαρίας.

■ Να παραχωρήσει εδάφη στη **Ρουμανία** και τη **Σερβία**.

5. Η Συνθήκη του Τριανόν (Ιούν. 1920)

6. Η Συνθήκη των Σεβρών (Ιουλ./Αυγ. 1920)

Επέβαλε στην **Οθωμανική Αυτοκρατορία**:

- να παραχωρήσει την κυριαρχία Μεσοποταμίας, Παλαιστίνης και Υπεριορδανίας στη Βρετανία,
- να παραχωρήσει τη Συρία και Λίβανο στη Γαλλία,
- να αναγνωρίσει το Κουρδιστάν και την Αρμενία ως ανεξάρτητα κράτη,
- τα Στενά του Ελλήσποντου να **τεθούν** υπό διεθνή έλεγχο.

Η Ελλάδα κέρδισε:

- **Ίμβρο, Τένεδο** και **Θράκη** έως **έξω** από **Κων/πολη**,
- αναγνώριση της ελληνικής κυριαρχίας στα νησιά **Β.** και **Αν. Αιγαίου**,
- τα **Δωδεκάνησα** εκτός **Ρόδου** από την Ιταλία,
- διοίκηση περιοχής **Σμύρνης** για **5 χρόνια**. Μετά οι κάτοικοι της Σμύρνης θα αποφάσιζαν με **δημοψήφισμα** για την τύχη της περιοχής.

Γ. Η Κοινωνία των Εθνών

Κτε: ένας **διεθνής οργανισμός**, στον οποίο θα μπορεί να απευθύνονται τα κράτη για να **επιλύσουν** τις **διαφορές** τους.

- Δημιουργήθηκε από την προσδοκία των νικητριών Δυνάμεων να αποφύγουν νέα σύγκρουση.
 - Ωστόσο, κάθε μέλος είχε δικαίωμα **βέτο**, εμποδίζοντας τη λήψη μιας απόφασης, αλλά και να **μη συμμορφωθεί** προς τις υποδείξεις του οργανισμού.
- Η Κτε έμελλε να διαλυθεί.

ΕΝΟΤΗΤΑ 38

Ο Μικρασιατικός Πόλεμος (1919-1922)

Ποιες διαφορετικές απόψεις υπήρχαν για την αποβίβαση στρατού στη Σμύρνη;

Δεν είδαν όμως όλοι αυτές τις εξελίξεις με τον ίδιο τρόπο:

Για την ελληνική κυβέρνηση και πολλούς Έλληνες είχε γίνει πραγματικότητα το μεγαλύτερο μέρος της Μεγάλης Ιδέας. Οι περισσότεροι πανηγύριζαν.	Για τους αντιβενιζελικούς, η απόβαση στη Σμύρνη ήταν μια ακόμη περιπέτεια του «τυχοδιώκτη» Βενιζέλου.	Οι Ελληνορθόδοξοι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, και κυρίως όσοι ζούσαν στα παράλια της Μικράς Ασίας και της Μαύρης Θάλασσας, είδαν τον ελληνικό στρατό ως ελευθερωτή.	Οι μουσουλμάνοι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είδαν την άφιξη του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη σαν εχθρική πράξη και ξένη κατοχή. Έγιναν συλλαλητήρια διαμαρτυρίας, ιδιαίτερα στην Κωνσταντινούπολη.	Για τη Σοβιετική Ένωση η Ελλάδα ήταν σύμμαχος των ευρωπαϊκών δυνάμεων οι οποίες της είχαν επιτεθεί. Γι' αυτό βοήθησε το κεμαλικό κίνημα.	Αλλά και μεταξύ τους οι δυνάμεις που νίκησαν στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο δε συμφωνούσαν. Η Ιταλία και η Γαλλία πίστευαν ότι η Μεγάλη Βρετανία ευνοούσε την Ελλάδα ενάντια στα δικά τους συμφέροντα.
--	---	---	---	--	--

Αυτές οι διαφορετικές απόψεις επηρέασαν αποφασιστικά τις εξελίξεις, που καταλήξανε στην **ήττα του ελληνικού στρατού στη Μικρά Ασία**.

Α. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

- **2 Μαΐου 1919:** απόβαση ελληνικού στρατού στη Σμύρνη και εγκατάσταση ελληνικής διοίκησης
- Επικεφαλής ο ύπατος **αρμοστής**

- (γενικός διοικητής) **Αριστείδης Στεργιάδης** (έμπιστος του Βενιζέλου)
- εντολή να αντιμετωπίζει **ισότιμα** όλους τους κατοίκους!
- Η πολιτική αυτή των **ίσων αποστάσεων** δεν γινόταν πάντα δεκτή:
- 1. από την ελληνική στρατιωτική ηγεσία,
- 2. τον μητροπολίτη Σμύρνης **Χρυσόστομο**
- 3. και ορισμένους Μικρασιάτες Έλληνες.
- Ο Στεργιάδης έδειξε παράλληλα έναν αυταρχικό χαρακτήρα, ώστε να γίνει **αντιπαθής!**

Β. ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΕΩΣ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΤΟΥ 1920

- Ο ελληνικός στρατός κατέλαβε αρχικά τα εδάφη με εντολή από την Αντάντ (Συνθήκη Σεβρών).
- Αργότερα ο Βενιζέλος έλαβε **άδεια** από τους συμμάχους **να επεκτείνει την ζώνη ελληνικής κατοχής**
- Έτσι, ο στρατός κατέλαβε την **Αν. Θράκη** (1920) και προέλασε το καλοκαίρι του 1920 σε βάθος **100-150** χλμ. **ανατολικά της ζώνης της Σμύρνης**

Γ. ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΩΝ ΣΕΒΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

- Οι ελληνικές επιτυχίες διευκόλυναν την Αντάντ να επιβάλει τη συνθήκη των Σεβρών στο Σουλτάνο.
- Όμως ο **Κεμάλ απέρριψε** τη συνθήκη και το τουρκικό εθνικό κίνημα ενισχυόταν.
- Η **Αντάντ έγινε επιφυλακτική** για το πόσο ο ελληνικός στρατός θα μπορούσε να επιβληθεί.

Δ. ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 1920 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ - Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

- Λίγες μέρες μετά την υπογραφή της συνθήκης των **Σεβρών** στο Παρίσι, ο **Βενιζέλος** δέχθηκε **δολοφονική επίθεση** από Έλληνες φιλοβασιλικούς.
- Λίγο αργότερα, **δολοφονήθηκε** στην Αθήνα από βενιζελικούς ο **Ίων Δραγούμης**, γνωστός αντιβενιζελικός.

ΕΚΛΟΓΕΣ 1920

- **ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ**
 - Επιστρέφοντας στην Ελλάδα προκήρυξε εκλογές (1920)
 - κρίνοντας ότι θα ήταν ευνοϊκό το κλίμα
 - ➔ μετά την επιτυχία της συνθήκης των Σεβρών
- Υποτίμησε **όμως**
 - το γεγονός ότι ένα σημαντικό τμήμα της ελληνικής κοινωνίας:
 - ➔ **είχε κουρασθεί** από τον πόλεμο (Βαλκανικοί-Α΄ ΠΠ-Μικρασιατικός).

- ▲ Δημιουργήθηκε λοιπόν μια **αντιβενιζελική συμμαχία** με αρχηγό τον **Δημήτριο Γούναρη**: υποσχόταν τερματισμό του πολέμου και «απαλλαγή από τη βενιζελική τυραννία».
- ▲ Στο μεταξύ, θάνατος βασιλιά **Αλεξάνδρου** δίνει στις εκλογές χαρακτήρα **δημοψηφίσματος**.

Ήττα Βενιζέλου ➔ επιστροφή Κωνσταντίνου

- Εκλογές Νοέμβριος 1920:
- **ήττα Φιλελευθέρων** ➔ Βενιζέλος φεύγει από Ελλάδα.
 - Νέα φιλοβασιλική κυβέρνηση οργανώνει **δημοψήφισμα** για επιστροφή ή όχι του βασιλιά
 - Υπερβολικά υψηλό ποσοστό υπέρ Κωνσταντίνου, υποψίες για **νοθεία**.
 - **Επάνοδος Κωνσταντίνου** τον Δεκ. 1920.

Ε. ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

ΑΝΤΑΝΤ :

1. ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΖΟΥΝ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΤΟΥΣ ➔ ΒΛΕΠΟΝΤΑΣ ΚΕΜΑΛΙΚΟΥΣ ΝΑ ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΝ ΣΤΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ.
2. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΚΩΝ/ΝΟΥ (ΕΧΘΡΟΥ ΤΗΣ ΑΝΤΑΝΤ) ΩΣ ΠΡΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΟΥΝ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Κεμάλ:

Συμφωνίες συνεργασίας Σοβιετική Ένωση (1921) , Γαλλία & Ιταλία (1921): αποχώρηση στρατευμάτων από Μικρά Ασία. ➔ Αντάλλαγμα παραχώρηση διευκολύνσεων από την κεμαλική Τουρκία.

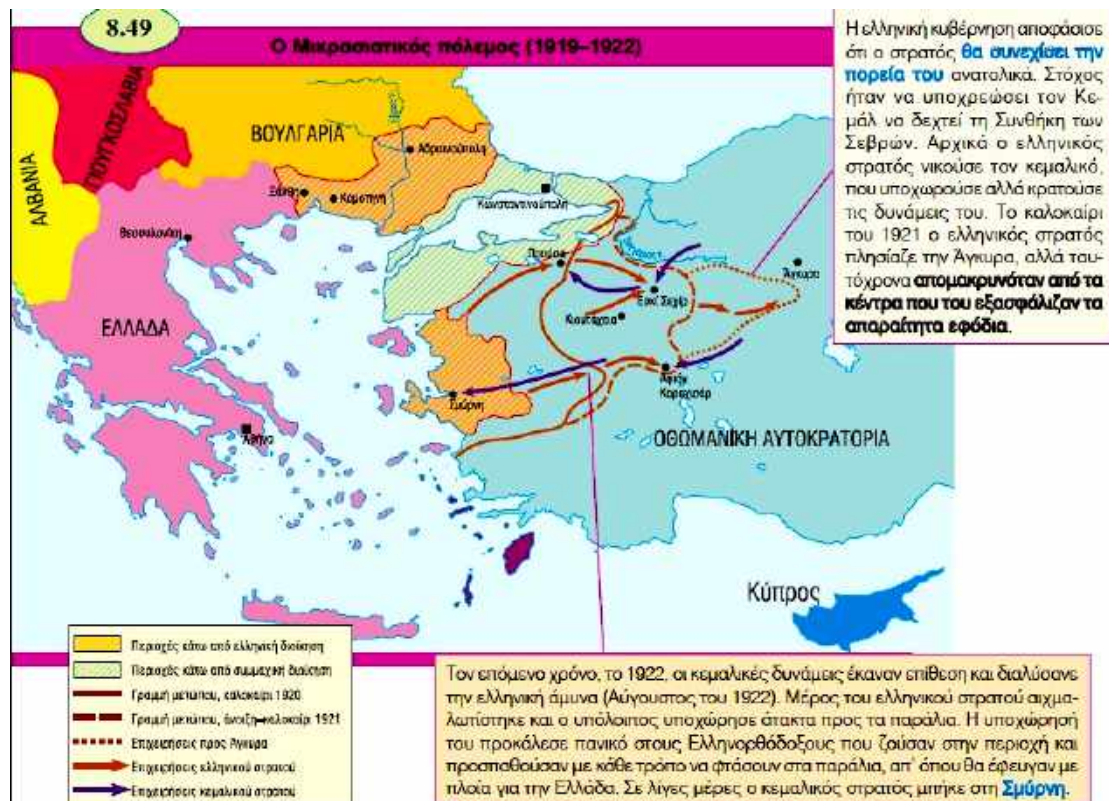
Ελλάδα:

Ελληνικές προσπάθειες έχουν μόνο τη βρετανική στήριξη και μόνο σε διπλωματικό επίπεδο.

ΣΤ. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΕΩΣ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ ΤΟΥ 1922

Κων/νος και νέα κυβέρνηση αποφασίζουν **συνέχιση** του **πολέμου** (σε αντίθεση με προεκλογική υπόσχεση)!

- **Καλοκαίρι 1921:** μεγάλη ελληνική επίθεση έως ποταμό **Σαγγάριο**.
- Χιλιάδες νεκροί και τραυματίες – ισχυρή αντίσταση.
- Υποχώρηση και άμυνα για έναν χρόνο στη γραμμή **Εσκή_Σεχίρ-Κιουτάχεια-Αφιόν_Καραχισάρ**.

➤ **Κεμαλική αντίδραση** Οι όροι του παιχνιδιού είχαν αντιστραφεί:

ΚΕΜΑΛ: Είναι πλέον ενισχυμένος οικονομικά, στρατιωτικά και διπλωματικά με τις συμφωνίες που έχει υπογράψει

➔ εμφανίζεται **αδιάλλακτος**.

ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ: Στην **Αθήνα** υπάρχει ισχυρή αντιπολίτευση (Αλ. **Παπαναστασίου**, **Δημοκρατικό Μανιφέστεσο, 1922**) και οικονομική κρίση.

ΧΩΡΙΣ ΒΟΗΘΕΙΑ: Επίσης, **καμία εξωτερική βοήθεια** (διπλωματική και οικονομική) για Ελλάδα.

Η καταστροφή:

- 13 Αυγούστου 1922: τελική τουρκική επίθεση.
- Ελληνική άμυνα **καταρρέει** και **υποχωρεί**.
- **27 Αυγούστου**
- **1922:** κεμαλικός στρατός μπαίνει στη **Σμύρνη**.

- **ΣΜΥΡΝΗ**
 - Πυρπολείται
- **ΣΦΑΓΗ**
 - Έλληνες και Αρμένιοι κάτοικοι σφαγιάζονται
- **ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ**
 - Τέλος μικρασιατικού ελληνισμού = Προσφυγιά
- **ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΧΩΡΗΣΗ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ**
 - ΞΕΡΙΖΩΜΑ ΙΩΝΙΚΗΣ ΓΗΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 39

Εξελίξεις σε Ελλάδα και Τουρκία μετά τον μικρασιατικό πόλεμο

- **Κίνημα 1922:** Αρχές Σεπτεμβρίου 1922: στη Χίο και τη Μυτιλήνη ξεσπά κίνημα στους κόλπους του ελληνικού στρατού, που επέστρεφε από το μικρασιατικό μέτωπο
 - Επικεφαλής κινήματος: Νικόλαος Πλαστήρας & Στυλιανός Γονατάς (συνταγματάρχες)
 - **Αιτήματα του κινήματος:** *Παραίτηση βασιλιά Κωνσταντίνου*
 - **Διάλυση** φιλοβασιλικής **Βουλής**
 - Σχηματισμός **νέας κυβέρνησης** με την εμπιστοσύνη της **Αντάντ**
 - **Ενίσχυση** μετώπου
 - **Ανατολικής Θράκης**
- ☐ 12.000 αξιωματικοί & στρατιώτες αποβιβάζονται στο Λαύριο και κατευθύνονται στην Αθήνα.
- ☐ Ο βασιλιάς Κων/νος εγκαταλείπει τη χώρα.
- ☐ Βασιλιάς ο Γεώργιος Β΄ (γιος Κων/νου).
- ☐ Εγκαθίσταται επαναστατική κυβέρνηση από τους κινήματιες.

Β. Η ΑΝΑΚΩΧΗ ΤΩΝ ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1922)

- ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ
 - Μετά την ήττα στη Μ. Ασία ήταν πολύ δύσκολο για τον ελληνικό στρατό να διατηρήσει την Αν. Θράκη.
- ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΤΡΑΤΟΥ ΘΡΑΚΗΣ
 - Επαναστατική κυβέρνηση προσπάθησε να αναδιοργανώσει τον στρατό της Θράκης, αλλά μάταια.
- ΑΝΑΚΩΧΗ ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ
 - Κάτω από **διεθνείς πιέσεις** (**Κεμάλ, Βρετανία**) η Ελλάδα αποδέχτηκε την **ανακωχή των Μουδανιών** (Οκτ. 1922)
- ΟΡΟΙ ΑΝΑΚΩΧΗΣ
 - η Αν. Θράκη ενσωματωνόταν στην Τουρκία & η περιοχή θα εκκεωνόταν από τον ελληνικό στρατό και τον ντόπιο πληθυσμό, μέσα σε έναν μήνα.

Γ. Η «ΔΙΚΗ ΤΩΝ ΕΞΙ» (ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1922)

- Παραπέμφθηκαν **8** κορυφαία στελέχη της **βασιλικής παράταξης** (**πρωθυπουργοί, υπουργοί, στρατιωτικοί**): Δημήτριος Γούναρης, Νικόλαος Στράτος, Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης, Γεώργιος Μπαλτατζής, Νικόλαος Θεοτόκης, Γ. Χατζηανέστης, Μιχαήλ Γούδας & Ξενοφών Στρατηγός.

- Από αυτούς οι 6 πρώτοι καταδικάστηκαν σε θάνατο και εκτελέστηκαν τον Νοέμβριο του 1922.

Δ. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΩΖΑΝΝΗΣ (24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1923)

- επισημοποιήθηκε η τουρκική κυριαρχία στη Μ. Ασία και την Αν. Θράκη.
- παραχωρήθηκαν στην Τουρκία η Ίμβρος & η Τένεδος.

Επίσης:

■ ενσωματώθηκε ελληνοτουρκική σύμβαση ανταλλαγής πληθυσμών (Ιαν. 1923):

■ όλοι οι ορθόδοξοι χριστιανοί της Τουρκίας έπρεπε να μετοικήσουν στην Ελλάδα και όλοι οι μουσουλμάνοι της Ελλάδας να μετακινηθούν στο Τουρκικό κράτος.

■ Εξαιρέθηκαν:

- Το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και οι Έλληνες της Κων/πολης, Ίμβρου, Τενέδου (125.000)
- και οι μουσουλμάνοι της Δ. Θράκης (118.000).

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ (1919-1939)

Ενότητα 40: Η Οικονομική κρίση του 1929 και οι κοινωνικές & πολιτικές συνέπειές της

Συνέπειες α' παγκοσμίου πολέμου

A1. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

- **Μ. Βρετανία και Γαλλία** δανείστηκαν για τον πόλεμο από τις **ΗΠΑ**.
 - Οι τελευταίες είδαν την οικονομία τους και τη διεθνή τους θέση να ενισχύονται.

A2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

- Μεγάλος χαμένος : Μεσαία στρώματα (μισθωτοί, μικρομεσαίοι επιχειρηματίες, ελεύθεροι επαγγελματίες) καταστράφηκαν οικονομικά.
- Από την άλλη πλευρά, ο πόλεμος ευνόησε **είσοδο γυναικών στην αγορά εργασίας**. Σε χώρες όπως η Σοβιετική Ένωση, η Γερμανία και η Βρετανία οι γυναίκες απέκτησαν αυτή την εποχή δικαίωμα ψήφου.

A3. ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

- Η Ευρώπη είδε την παγκόσμια ηγεμονία της να εξαρθρώνεται.
 - **ΗΠΑ και ΕΣΣΔ** ξεπερνούν σε οικονομική μεγέθυνση και ισχύ τα ευρωπαϊκά κράτη.
 - **Κινήματα χειραφέτησης** στις αποικίες - διάδοση ιδεών για αυτοδιάθεση των λαών και αντιιμπεριαλιστικές θέσεις κομμουνιστών και σοσιαλιστών.

- **Τέλος**, πλήττεται το κύρος του **αστικού φιλελεύθερου κράτους** από τα **αριστερά (κομμουνιστές)** και τα **δεξιά (φασισμός)**.

Γ. Η ΕΚΡΗΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ 1929

- **ΚΡΑΧ (1929).**
- Η διεθνής διπλωματική προσέγγιση στηρίχτηκε στην οικονομική **ευημερία** (αρχές δεκαετίας 1920 στον δυτικό κόσμο).
- Χώρα-καθρέφτης του «οικονομικού θαύματος» ήταν οι ΗΠΑ, όπου την περίοδο 1921-1929 τόσο η βιομηχανική παραγωγή όσο και το μέσο εισόδημα **διπλασιάστηκαν**.

Μαύρη Πέμπτη στη Νέα Υόρκη:

- Το φθινόπωρο του 1929, ωστόσο, **μεγάλοι επενδυτές**, ➔ θέλοντας να εισπράξουν μέρος από τα κέρδη τους, άρχισαν να πουλούν μετοχές.
- Γρήγορα επικράτησε **πανικός**, κυρίως ανάμεσα στους μικροεπενδυτές, που έσπευσαν να πουλήσουν τις μετοχές τους.
- Αποτέλεσμα ήταν γενική **κατάρρευση τιμών** στο χρηματιστήριο που ξεκίνησε στις **24 Οκτωβρίου του 1929, τη «Μαύρη Πέμπτη»**.
- Το φαινόμενο ονομάστηκε **κραχ** και ήταν ➔ η αρχή μιας οικονομικής κρίσης που εξαπλώθηκε ραγδαία σχεδόν σε ολόκληρο τον κόσμο.
- Σε διάστημα λίγων εβδομάδων επιχειρήσεις έκλεισαν
 - χιλιάδες επιχειρηματίες καταστράφηκαν
 - και εκατομμύρια εργαζόμενοι έμειναν **άνεργοι**.
- Το **1931**
 - η οικονομία των **ΗΠΑ** είχε σχεδόν **καταρρεύσει**.
- Ωφελήθηκαν μεγάλες επιχειρήσεις, που άντεξαν στην κρίση,
 - εξαγόραζαν μικρότερες επιχειρήσεις.
 - Έτσι, σχηματίζονταν πανίσχυρα οικονομικά συγκροτήματα.
 - (**τραστ.**)

Επέκταση κρίσης

- Η κρίση επεκτάθηκε γρήγορα στην Ευρώπη, όπου είχαν επενδυθεί αμερικανικά κεφάλαια ως δάνεια
 - Απόφαση **αμερικανικών τραπεζών** να αποσύρουν τα δάνεια κλόνισε την ευρωπαϊκή οικονομία.
 - Το πλήγμα ήταν ισχυρό για τη **Γερμανία**, που είχε στηρίξει τη μεταπολεμική ανασυγκρότησή σε αμερικανικά κεφάλαια,
 - αλλά και για τη **Βρετανία**, που αδυνατούσε πλέον να διαθέσει τα προϊόντα της στην αγορά των ΗΠΑ.
 - Η γενικευμένη κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας, που σημειώθηκε σχεδόν σε ολόκληρο τον δυτικό κόσμο κατά την περίοδο **1929-1933** ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης του 1929 και ονομάστηκε **Μεγάλη Ύφεση**, έπληξε και την **Ελλάδα**.

1932: Παρέμβαση του κράτους

- **New Deal**
 - Ο **πρόεδρος** των ΗΠΑ **Φραγκλίνος Ρούζβελτ** εφαρμόζει την πολιτική του **New Deal**.
 - Το κράτος οφείλει να **παρεμβαίνει** στην οικονομία → με **μεγάλες επενδύσεις**, για να: ❶ χτυπηθεί η ανεργία και ❷ να αρχίσουν να αγοράζονται τα προϊόντα που έμεναν απούλητα.
 - Έτσι, ανατέθηκαν **μεγάλα δημόσια έργα** σε ιδιωτικές εταιρείες,
 - οι υπάλληλοι και οι εργάτες βρήκαν δουλειά και άρχισαν να αγοράζουν αγροτικά προϊόντα.
 - Οι βιομήχανοι ανάσταναν και η οικονομία αναθερμάνθηκε.
 - Το **new deal** ακολούθησαν και ευρωπαϊκά κράτη και έτσι επικράτησε η «**διευθυνόμενη οικονομία**».

ΕΝΟΤΗΤΑ 44

Το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα κατά το Μεσοπόλεμο

- ❑ Μετά την μικρασιατική καταστροφή και τη Συνθήκη της Λοζάνης, ο ελληνισμός του Πόντου και της Μικράς Ασίας παίρνει το δρόμο της προσφυγιάς, τερματίζοντας οριστικά την τρισχιλιετή παρουσία του στα προγονικά εδάφη.
- ❑ Συνέπεια της υποχρεωτικής ανταλλαγής των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ήταν το λεγόμενο προσφυγικό ζήτημα, δηλαδή η στέγαση και η επαγγελματική αποκατάσταση των 1.300.000 περίπου Ελλήνων προσφύγων.
- ❑ Μουσουλμάνοι πρόσφυγες (περίπου 350.000) εγκαταλείπουν την Ελλάδα για την Τουρκία. Η τραγωδία και από τις δυο πλευρές του Αιγαίου...
- ▶ Η Ελλάδα ζήτησε τη βοήθεια της Κοινωνίας των Εθνών για να συνάψει δάνειο.
- ▶ Ιδρύθηκε η Ε.Α.Π., ένας αυτόνομος οργανισμός που δρούσε με τη συνεργασία του ελληνικού κράτους.
- ▶ Λειτούργησε από το 1923 ως το 1930.
- ▶ Ασχολήθηκε κυρίως με την αποκατάσταση των προσφύγων στην ύπαιθρο.

750.000 οδηγήθηκαν στη Μακεδονία και τη Θράκη, διότι: α) εκεί υπήρχαν διαθέσιμες γαίες, β) εκεί υπήρχε ανάγκη εγκατάστασης ελληνικού πληθυσμού.

- Μεγάλο τμήμα των προσφύγων κατευθύνθηκε στην Αττική. Προσφυγικοί συνοικισμοί δημιουργήθηκαν στην Αθήνα (Καισαριανή, Βύρωνας, Νέα Ιωνία), και στον Πειραιά (Κοκκινιά).

- Οι πλούσιοι πρόσφυγες επέλεξαν μόνοι τους περιοχές εγκατάστασης (Νέα Σμύρνη, Καλλιόπολη στον Πειραιά), ενώ, όσοι φτωχοί δεν κατόρθωσαν να βρουν σπίτι, συνέχισαν να μένουν στους προσφυγικούς συνοικισμούς.
- Τα προβλήματα της συμβίωσης προσφύγων και γηγενών από την πρώτη στιγμή ήταν πολλά. Οι γηγενείς υποδέχθηκαν ιδιαίτερα εχθρικά τους πρόσφυγες για πολλούς λόγους.
- Οι πρόσφυγες
 - α) πήραν ανταλλάξιμη γη που οι γηγενείς όμως θεωρούσαν δική τους,
 - β) δούλευαν έναντι χαμηλότερου μεροκάματου,
 - γ) στη συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν βενιζελικοί, ενώ οι γηγενείς της παλαιάς Ελλάδας ήταν κυρίως αντιβενιζελικοί,
 - δ) θεωρούνταν παράδοξοι λόγω των διαφορετικών ονομάτων, φαγητών, εθίμων αλλά και του γεγονότος ότι οι γυναίκες τους εργάζονταν.
 Το αποτέλεσμα ήταν ο χαρακτηρισμός «πρόσφυγας» να εξελιχθεί σε απαξιωτικό χαρακτηρισμό από τους γηγενείς.
- Η έλευση των προσφύγων άλλαξε το πρόσωπο της Ελλάδας σε πολλά επίπεδα: α) σε πολιτικό επίπεδο, β) σε οικονομικό επίπεδο, γ) σε κοινωνικό επίπεδο, δ) στα Γράμματα και τις Τέχνες.

Σε πολιτικό επίπεδο:

- ▶ α) Η συγκέντρωση των Ελλήνων μέσα στα όρια της Ελλάδας σήμανε την εγκατάλειψη της Μεγάλης Ιδέας,
- ▶ β) χάρη στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και στη Θράκη ενισχύθηκε όχι μόνο η ελληνική παρουσία σ' αυτές τις περιοχές αλλά και η εθνική ομοιογένεια της Ελλάδας,
- ▶ γ) οι πρόσφυγες τάχθηκαν στο χώρο του βενιζελισμού και αρκετοί αργότερα έγιναν σοσιαλιστές και κομμουνιστές.

Σε οικονομικό επίπεδο:

- ▶ α) Η αγροτική οικονομία αναζωογονήθηκε αφού οι πρόσφυγες αξιοποίησαν ακαλλιέργητες εκτάσεις, β) η συγκέντρωση προσφύγων στα αστικά κέντρα έδωσε νέες δυνατότητες στο εμπόριο και τη βιομηχανία, γ) όσοι διέθεταν κεφάλαιο, ασχολήθηκαν με το εμπόριο και τη βιοτεχνία.

Σε κοινωνικό επίπεδο:

- ▶ α) Οι πρόσφυγες έφεραν στην Ελλάδα τον τρόπο ζωής τους, τις συνήθειές τους, τη μουσική τους, την κουζίνα τους, β) καθώς πολλές γυναίκες δούλευαν, τα στερεότυπα που ήθελαν τη γυναίκα στο σπίτι καταργήθηκαν.

Γράμματα και Τέχνες

- ▶ Οι πρόσφυγες έδωσαν νέα πνοή στα Γράμματα και τις Τέχνες.
- ▶ Σημαντικοί λογοτέχνες: **Γιώργος Σεφέρης (Νόμπελ Λογοτεχνίας 1963), Ηλίας Βενέζης, Κοσμάς Πολίτης, Στρατής Δούκας, Διδώ Σωτηρίου.**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ Γ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. **** Τι γνωρίζετε για την αρχή της διάκρισης των εξουσιών και ποιος ο κύριος εκφραστής της;**
2. **** Τι ήταν η Φιλική Εταιρεία, πού και πότε δημιουργήθηκε και ποιοι οι πρωτεργάτες της;**
3. Πώς έπρεπε να δράσουν οι Φιλικοί, για να επιτύχουν τους στόχους τους;
4. **** Για ποιους λόγους ευνοείται το έργο των Φιλικών;**
5. Περιγράψτε το οργανωτικό πρότυπο των μυστικών εταιρειών που χρησιμοποιεί η Φιλική Εταιρεία.
6. Σε ποιους απευθύνεται αρχικά και σε ποιους στη συνέχεια;
7. **** Για ποιους λόγους είναι πιο ευνοϊκή η συγκυρία για έναρξη της επανάστασης στο νότο;**
8. Α. Ποιες οι πρώτες επαναστατικές εστίες;
Β. Γιατί δεν ήταν εφικτή η απελευθέρωση σε άλλες περιοχές;
Γ. Πού εδραιώνεται η επανάσταση και με ποιον τρόπο οργανώνονται οι δυνάμεις;
9. Ποιοι οι πρωταγωνιστές της επανάστασης;
- ** 10. Ποια διευκρίνιση κάνουν οι Έλληνες σχετικά με τον χαρακτήρα της ελληνικής επανάστασης για να εξασφαλίσουν τη συμπαράσταση των Ευρωπαίων;**
11. Γιατί η διεθνής συγκυρία είναι δυσμενής για την ελληνική επανάσταση;
12. Ποια η ευρωπαϊκή στάση απέναντι στο ελληνικό ζήτημα τα δύο πρώτα χρόνια (1821-22) και πώς δικαιολογείται;
- ** 13. Ποια η στάση της Ρωσίας και ποιος Έλληνας πολιτικός προσπαθεί να την αλλάξει;**
- ** 14. Γιατί, πότε και από ποιον αναθεωρείται η στάση της Αγγλίας;**
- ** 15. Γιατί η Ρωσία συντάσσει το σχέδιο των τριών τμημάτων; Ποιο ήταν το σχέδιο των τριών τμημάτων και ποια η αντίδραση Ελλάδας και Τουρκίας;**
16. Ποια δύο γεγονότα αποδεικνύουν την αγγλική επιρροή κατά τα έτη 1824-1824-1825;
17. Γιατί δημιουργούνται τα ξένα κόμματα στην Ελλάδα, ποια ήταν και ποιοι οι εκπρόσωποί τους;
- ** 18. Τι είναι ο φιλελληνισμός; Από ποιους παράγοντες ενισχύεται; Υπήρχαν αρνητικά φαινόμενα;**
- ** 19. Ποια η προσφορά του φιλελληνισμού;**
20. Ποιος ο γνωστότερος φιλέλληνας και πού πεθαίνει;
- ** 21. Ποια συνθήκη οδηγεί στην ίδρυση αυτόνομου ελληνικού κράτους;**
- 22. Τι ξέρετε για τη ναυμαχία του Ναυρίνου;**
- ** Πώς οδηγούμαστε στο Πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας και ποιοι οι όροι του;**
23. Γιατί οι Ευρωπαίοι οφείλουν να βοηθήσουν την Ελλάδα; (πηγή 1 και 2, σελ., 35)
24. Πού και πότε δημιουργούνται οι πρώτες βιομηχανίες;
- ** 25. Ποια τα κύρια γνωρίσματα της εκβιομηχάνισης;**
26. Ποιοι οι πόλοι εκβιομηχάνισης;
- ** 27. Τι ονομάζουμε βιομηχανική επανάσταση;**

28. Ποιες χώρες αναπτύσσονται βιομηχανικά ως τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και ποιες από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και μετά;
- ** 29. Ποιες αλλαγές φέρνει η επιστημονική έρευνα στη χημεία και τον ηλεκτρισμό;**
- ** 30. Ποια χώρα πρωτοπορεί στη χημεία;**
- ** 31. Ποιες οι εξελίξεις που αφορούν τις συγκοινωνίες; (σιδηρόδρομος-ατμομάξα – τραμ κ.λ.π.)**
- ** 32. Ποιες οι αλλαγές στις επικοινωνίες;**
- ** 33. Ποια εξέλιξη συμβαίνει λόγω της επανάστασης σε συγκοινωνίες και επικοινωνίες;**
- ** 34. Πώς δημιουργούνται οι μετοχές, οι τράπεζες και τα ολιγοπώλια-μονοπώλια;**
- ** 35. Γιατί δημιουργούνται οικονομικές κρίσεις και συζητείται η κρατική παρέμβαση;**
- ** 36. Τι είδους αλλαγές επιφέρει η βιομηχανική επανάσταση; (επιγραμματικά)**
37. Πού διοχετεύεται η πληθυσμιακή αύξηση μετά το 1850;
38. Σε ποιες περιοχές κατευθύνεται η εξωτερική μετανάστευση;
- ** 39. Γιατί οι αριστοκράτες-μεγαλογαιοκτήμονες μένουν πανίσχυροι στην ανατολή και μεσογειακή Ευρώπη, ισχυροί στην Αγγλία και γιατί χάνουν την επιρροή τους στη Γαλλία;**
- ** 40. Σε ποιες κατηγορίες χωρίζονται οι αστοί;**
- ** 41. Πώς ήταν η ζωή των αγροτών;**
- ** 42. Περιγράψτε τη ζωή των εργατών και αναφερθείτε στο μέσο όρο ζωής τους.**
- ** 43. Δημιουργείστε την κοινωνική πυραμίδα της βιομηχανικής επανάστασης.**
- ** 44. Γιατί δημιουργήθηκε και τι είναι η θεωρία του σοσιαλισμού;**
- ** 45. Τι είναι ο ουτοπικός σοσιαλισμός;**
46. Ποιοι οι συγγραφείς του Κομμουνιστικού Μανιφέστου;
- ** 47. Ποιες οι βασικές θέσεις του μαρξισμού;**
- ** 48. Πότε οι εργάτες διεκδικούν 8ωρη εργασία;**
49. Ποια η κατάληξη της εργατικής απεργίας της 1^{ης} Μαΐου 1886;
- ** 50. ποιες οι επιτυχίες του συδικαλισμού στα τέλη του 19^{ου} αιώνα;**
- ** Ποιες οι προσπάθειες πολιτικής οργάνωσης των εργατών (1864-1889);**
- ** 51. Τι ξέρετε για το κίνημα της χειραφέτησης της γυναίκας;**
52. Πό ποια συνέλευση εκλέγεται ο Καποδίστριας και πότε έρχεται στο Ναύπλιο;
53. Ποια η κατάσταση της Ελλάδας την οποία καλείται να αντιμετωπίσει;
54. Ποιες οι αλλαγές στις ένοπλες δυνάμεις;
- ** 55. Ποιες οι οικονομικές καινοτομίες του Καποδίστρια;**
- ** 56. Πώς οργανώνει την εκπαίδευση;**
- ** 57. Πώς επιλύει τα εκκρεμή ζητήματα (ανεξαρτησία-σύνορα);**
58. Ποιες δυνάμεις ασκούν αντιπολίτευση στον Καποδίστρια;
59. Πώς φτάνουμε στη δολοφονία του Καποδίστρια;
60. Τι κάνουν οι μεγάλες δυνάμεις μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια και τον εμφύλιο που την ακολουθεί;
- ** 61. Τι ήταν η αντιβασιλεία; Ποιοι την αποτελούσαν και ποιες οι επιδιώξεις της;**

- ** 62. Ποιες αλλαγές στη διοίκηση, το στρατό, τη δικαιοσύνη, εκπαίδευση και εκκλησία έφερε η αντιβασιλεία;**
- ** 63. Ποια στάση υιοθετούν οι Έλληνες απέναντι στην Αντιβασιλεία;**
- ** 64. Ποιος ο βασικός στόχος του Όθωνα, όταν αναλαμβάνει τα καθήκοντά του;**
- ** 65. Ποια κατάσταση επικρατεί πριν την 3^η Σεπτεμβρίου 1843; Τι ζητά ο λαός; Ικανοποιήθηκαν τα αιτήματα του πλήθους;**
- ** 66. Τι ορίζει το σύνταγμα του 1844 για κάθε εξουσία;**
- 67. Ποια η διαμάχη αυτόχthonων και ετερόχthonων και πώς έγινε η διευθέτησή της;
- ** 68. Ποια προβλήματα παρουσιάζει η λειτουργία του πολιτεύματος;**
- 69. Ποιος ήταν ο Ιωάννης Κωλλέτης;
- ** 70. Ποιος εισάγει τη Μεγάλη Ιδέα και γιατί αυτή βρίσκει πρόσφορο έδαφος;**
- ** 71. Ποιοι ονομάζονται «αλύτρωτοι αδελφοί» και τι είναι ο «αλυτρωτισμός»;**
- 72. Ποια αντίληψη προωθεί ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος;
- 73. Τι γνωρίζετε για τον Κριμαϊκό πόλεμο και ποια τα αποτελέσματά του;
- 74. Τι ήταν ο Χατι Χουμαγιούν;
- 75. Ποιες επαναστάσεις οδηγούν στην έξωση του Όθωνα;
- ** 76. Ποιοι οι όροι του Συντάγματος του 1864;**
- 77. Εξηγήστε το πελατειακό σύστημα του ελληνικού κοινοβουλευτισμού;
- ** 78. Ποιος πολιτικός εκφράζει την αντίθεσή του σ' αυτό;**
- ** 79. Τι ήταν η αρχή της δεδηλωμένης;**
- 80. Ποιο το πρόγραμμα του Χαρίλαου Τρικούπη;
- 81. Ποιες οι θέσεις του Δηλιγιάννη;
- ** 82. Τι ξέρετε για τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 και ποια τα αποτελέσματά του;**
- ** 83. Τι ήταν ο Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος;**
- ** 84. Ποια τα αίτια των βαλκανικών πολέμων;**
- 85. Ποια η ανάμειξη των Μ. Δυνάμεων στα Βαλκάνια;
- 86. Α' Βαλκανικός πόλεμος: πότε έγινε και ποια η αφορμή του;
- 87. Γιατί δεν έπρεπε να καταληφθεί η Θεσσαλονίκη από τους Βουλγάρους;
- ** 88. Τι ορίζει η συνθήκη του Λονδίνου το 1913;**
- 89. Β' Βαλκανικός πόλεμος: ποιοι οι σύμμαχοι και ποιοι οι αντίπαλοι;**
- ** 90. Τι ορίζει η συνθήκη του Βουκουρεστίου (28 Ιουλίου 1913);**
- 91. Ποιες ονομάζουμε Νέες Χώρες;
- 92. Ποιες ήταν οι μεταρρυθμίσεις του Βενοζέλου για τους εγαζομένους;
- ** 93. Τα αίτια του Α' Παγκοσμίου πολέμου.**
- ** 94. Ποια ήταν τα αντίπαλα στρατόπεδα;**
- 95. Ποια ήταν η αφορμή του α' παγκόσμιου πολέμου;
- ** 96. Ποια η θέση του Βενιζέλου στο ζήτημα του α' παγκόσμιου πολέμου;**
- ** 97. Ποια η θέση του βασιλιά Κωνσταντίνου για τον α' παγκόσμιο πόλεμο;**
- 98. Σε ποιες περιπτώσεις η Ελλάδα τηρεί ουδετερότητα;
- 99. Τι ήταν οι Επιστρατοι;
- ** 100. Τι ονομάζουμε Εθνικό Διχασμό;**
- ** 101. Ποιο συνέδριο καθορίζει τη λήξη του Α' Παγκόσμιου πολέμου και ποιοι συμμετεχουν;**

- ** 102. Τι ορίζει η συνθήκη των Βερσαλλιών;**
- ** 103. Τι ορίζουν οι συνθήκες Αγίου Γερμανού, Νεϊγύ, Τριανόν;**
- ** 104. Τι ορίζει η συνθήκη των Σεβρών;**
- 105. Ποιος ήταν ο Αριστείδης Στεργιάδης;
- 106. Ποιες περιοχές καταλαμβάνει ο ελληνικός στρατός στη Μ. Ασία μετά την άφιξή του εκεί.
- 107. Ποιος απορρίπτει τη συνθήκη των Σεβρών;
- 108. Ποιος κερδίζει στις εκλογές του 1920;
- 109. Ποιες οι διπλωματικές επιτυχίες του τουρκικού κινήματος αντίστασης;
- ** 110. Τι γνωρίζετε για τη συνθήκη της Λωζάνης (1923)**

Βιβλιογραφία

Η αποτύπωση ορισμένων σχεδιαγραμμάτων αυτού του εγχειριδίου σε word προέρχεται από σχετική επεξεργασία των παρακάτω διαφανειών σε ppt.

<https://www.slideshare.net/Kvarnalis75/1-46218862>

<https://www.slideshare.net/Kvarnalis75/2-46495226>

https://www.slideshare.net/saniktheteacher/a1-h-anagennisi-kai-i-thriskeftiki-metararithmisi?qid=0466a221-4f2d-4a40-a386-b51e33c28f7a&v=&b=&from_search=3

<https://slideplayer.gr/slide/2686295/>

<https://www.slideshare.net/amalousanhti/ss-25893591>

<https://www.slideshare.net/Kvarnalis75/3-14454166>

<https://www.slideshare.net/prasino/7-14923668>

<https://www.slideshare.net/prasino/10-15175356>

<https://www.slideshare.net/irinikel/ss-55618578>

<https://www.slideshare.net/Kvarnalis75/13-10174176>

<https://www.slideshare.net/irinikel/ss-69954707>

<https://www.slideshare.net/NasiaFatsi/17-18281831>

<https://www.slideshare.net/Kvarnalis75/18-3>

<https://www.slideshare.net/christostsatsouris/19-3-1843-1862-71759620>

<https://www.slideshare.net/irinikel/1862-1909-56162006>

<https://www.slideshare.net/prasino/28-1910-1912>

<https://www.slideshare.net/irinikel/1912-1913-57141336>

<https://www.slideshare.net/christostsatsouris/31-75828578>

<https://www.slideshare.net/Kvarnalis75/32-11219375>

<https://www.slideshare.net/Kvarnalis75/38-m>

<https://www.slideshare.net/Kvarnalis75/39-1922>

<https://www.slideshare.net/prasino/41-1929-17056061>

